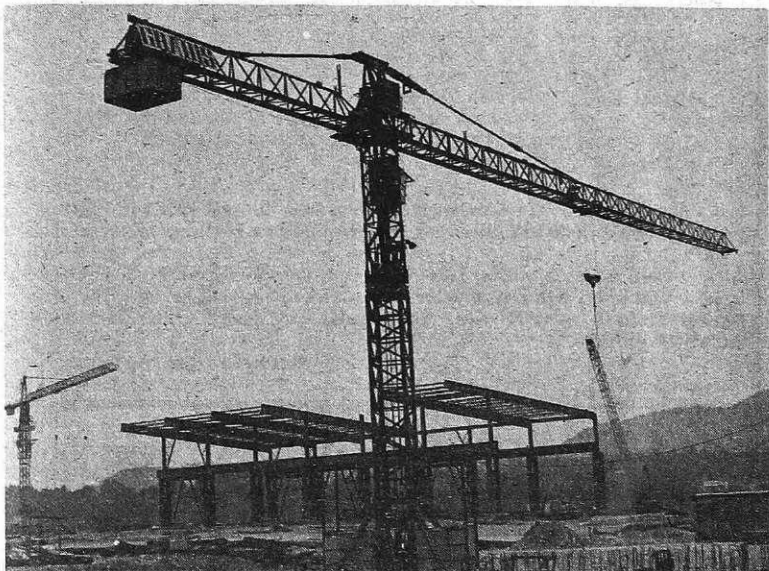

ŽELEZAR

JESENICE, 24. OKTOBRA 1985

ŠTEVILKA 42 • XXXIV

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstrednik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z ordenom zasluga za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnovič, tehnični urednik — novinar Dare Bradašja, lektorica — novinarka Cvetka Martinič, novinarka Lilijana Kos, administracija — Marija Lužnik in Mira Keserović. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Stevilke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, administracija 26-21. Stavak in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

PREJEMNIKI ŽELEZARJA!

Na uredništvu Železarnja smo se odločili, da v tem letu uredimo evidenco prejemnikov glasila. Že v aprilu smo objavili obvestilo o evidenci in po odzivu sodeč jih več kot polovica ni poslala odrezkov. Razlogov je gotovo več: nerazumevanje obvestila, mišljenje, da tistim, ki že prejema glasilo, ni treba ponovno pošiljati svojega naslova ipd. Zato danes ZADNJIC objavljamo naročilnico na 15. strani, ki so jo dolžni izpolniti vsi prejemniki glasila, ki do sedaj še niso poslali naročilnice. Naj ponovimo, da so do prejemanja glasila upravičeni upokoje- ni železarji, zakonci pokojnega delavca Železarnje in delavci Železarnje, ki trenutno služijo vojaški rok. Naročilnice pošljite na uredništvo Železarnja do konca meseca oktobra. Vsem, ki so naročilnice poslali že v aprilu in maju, ni potrebno pošiljati naročilnice še enkrat. Prejemniki, ki niso in ne bodo poslali naročilnice, naslednje leto ne bodo prejeli Železarnja. Uredništvo

DATUM, KI OBVEZUJE

V torek, 22. oktobra, so Železarno obiskali Dušan Šinigoj, predsednik Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, predstavniki Ljubljanske banke, poslovodnega odbora SOZD in interne banke, železarn Ravne in Štore, predstavniki izvajalcev del za Jeklarno 2, sekretar medobčinskega sveta ZKS ter izvršnega sveta in predstavniki skupščine občine Jesenice. Ogledali so si gradbišče nove jeklarne, potem pa so jim člani poslovodnega odbora Železarnje predstavili potek investicije in tekoče poslovanje.

Na novo ocenjena eskalirana vrednost investicije je 51 mla. dinarjev, pri čemer pa je treba povedati, da je vrednost osnovnih sredstev le 36 mla. din. Ostalo so interkalarni obresti, ki jih bo investitor začel odplačevati šele po končani investiciji. Predstavniki Železarnje so goste opozorili na vrsto že znanih problemov s katerimi se soočajo investitorji in izvajalci, od kasnitev pri dobavi tehnične dokumentacije, obsega interkalarnih obresti, do otežkočenega združevanja sredstev sovlagateljev. Kljub vsemu je bilo jasno rečeno, da je 1. februar 1987, ko naj bi stekla prva šarža v novi jeklarni, datum, od katerega ne smemo odstopati.

Dušan Šinigoj je v razgovoru s predstavniki Železarnje in drugimi gosti med drugim dejal:

(tekst: B. Grce, fotografije: B. Grce in S. Kokalj)

V SREDO SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE JESENICE

V sredo, 30. oktobra, se bodo na ločenih sejah sestali zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor Skupščine občine Jesenice. Poleg potrjevanja zapisnikov zadnjih sej in delegatskih vprašanj in pobud, je delegatom predložen naslednji dnevni red:

STANJE IN RAZVOJ TRGOVINE V OBČINI

Komite Skupščine občine Jesenice za gospodarstvo in družbeno planiranje delegatom predlaga v razpravo poročilo o stanju in razvoju trgovine v občini, vključno s predlogom nekaterih sklepov. Blagovni promet, navajajo, je sestavni del procesa družbene reprodukcije, s tem pa je opredeljena tudi vloga trgovine kot povezovalca med proizvodnjo in potrošnjo. Poročevalec ugotavlja, da je bil zaradi različnih vzrokov, ki so tudi navedeni, razvoj trgovine zelo neenakomeren. Najbolj dinamični razvoj je trgovina dosegla v letih 1965 do 1971, po tem obdobju pa je značilna postopna stagnacija razvoja in slabšanje ekonomskega položaja. Različni ekonomski ukrepi so vedno bolj postavljali trgovino v neenakopraven položaj z drugimi dejavnostmi, to pa je osiromašilo trgovino in povzročilo njeno relativno zaostajanje v primerjavi s proizvodnjo.

Poročilo obravnava trgovino tudi z vidika preskrbe z osnovnimi živilskimi artikli in ostalo trgovino s prodajo izdelkov trajnejše uporabne vrednosti. Trgovina na debelo je v naši občini izredno slabo zastopana, potrebno pa bi jo bilo racionalizirati v smislu večje funkcionalnosti in ekonomičnosti. Za trgovino na drobno (promet z neživilskimi artikli — tehnično blago) ugotavljajo, da je v naši občini preveč razdrobljena, da se podvaja prodaja enakih artiklov, in da je premalo specializirana. Še zlasti je občutna neorganiziranost trgovine za prodajo gradbenega materiala. Manjka tudi izrazito specializiranih trgovin za potrebe turizma, predvsem v Kranjski gori. Navajajo tudi pomen trgovine v maloobrobnem prometu, oziroma v izkoriščanju ugodnosti obeh državnih mej ter cestnega in železniškega tranzita.

V poročilu opozarjajo na pomembnost demografskih kazalcev pri obravnavanju tega vprašanja. V občini, ki obsega 375 kv. kilometrov, je bilo ob koncu leta 1984 33.982 prebivalcev v 13 krajevnih skupnostih, oziroma 31 naseljih. Gostota naseljenosti je 92,9 prebivalca na kv. kilometer nižja od slovenskega povprečja, ki je 90,1, čeprav je število prebivalcev v zadnjih sedmih letih narasčalo po enaki stopnji kot v republiki. Značilnost, ki jo je potrebno upoštevati pri analizi preskrbe prebivalstva, je koncentracija naseljenosti na mestnem območju Jesenic, kjer je ob koncu lanskega leta živel 23.430 prebivalcev, kar predstavlja

68,9 % vseh prebivalcev občine. Prebivalstvo se je koncentriralo tudi v nekaterih okoliših (Kranjska gora, Mojstrana), nekatera območja pa so ostala redko naseljena, ponekod pa so prisotne celo depopulacijske tendence.

Upoštevati je potrebno tudi to, da se je delež kmečkega prebivalstva še nadalje zmanjšal, in sicer z 2,2 % v letu 1971, na 1,2 % v letu 1984. To pa je tudi zmanjšalo sposobnost samoskrbe prebivalstva in povečalo odvisnost od vsakodnevnih nakupov v trgovini.

Trgovina na drobno ima v občini 138 prodajalnih s 677 zaposlenimi, na debelo pa tri prodajalne s 151 zaposlenimi. Prodajalne na drobno imajo 10.995 kv. m prodajne površine in 9.737 kv. m skladišnega prostora, kar predstavlja razmerje 61:39, ki je nekoliko boljše od idealnega razmerja 65 : 35. Kar 88 % prodajalnih je klasičnega tipa in le 12 % z modernim načinom prodaje (samopostrežne trgovine, market in veleblagovnica). V SR Sloveniji pride 0,37 kv. m prodajnega prostora na enega prebivalca, v SFRJ 0,25 kv. m, v naši občini pa 0,34 kv. kv. m. Če te podatke primerjamo z razvitejšimi deželami, na primer z ZR Nemčijo, Francijo, Švedsko in drugimi, kjer pride od 0,45 do 0,60 kv. m prodajnega prostora na prebivalca, potem vidimo, da nismo dosegli niti najnižje stopnje razvitosti maloprodajnih površin.

Poročilo ugotavlja, da so trgovine na drobno v naši občini razdrobljene, nespecializirane, teritorialno zaprte in tehnično zaostale. To pa je med drugim posledica tudi dosedanjega družbenega obravnavanja trgovine in njenega položaja v procesu družbene reprodukcije in vse slabših pogojev gospodarjenja. V lanskem letu, navaja poročilo, je bilo v SR Sloveniji 192 zasebnih prodajalnih, v naši občini pa jih je trenutno šest.

Čeprav so z zakonom zagotovljene samoupravne oblike sodelovanja trgovine in potrošnikov, doseženi rezultati niso zadovoljivi. Samoupravno organizirani potrošniki bi morali sodelovati pri reševanju vprašanj, kot so razvoj in lokacija prodajnih objektov, asortiment in kvaliteta blaga, delovni čas prodajalnih, servisne storitve, reklamacijski postopek in podobno, vendar redno sodelujejo le pri dogovarjanju o delovnem času prodajalnih.

Inspekcijske službe in potrošniki ugotavljajo, da kvaliteta blaga v zadnjem času izredno pada, to pa je področje, kjer organizirani potrošniki s svojimi pripombami ostajajo neza-

paženi. Skupščina SR Slovenije je letos sprejela sklep, poudarja poročilo, da je potrebno posebej razvijati dejavnost organiziranih potrošnikov pri trgovinskih organizacijah s ciljem, da se na skupnem poslovnem in materialnem interesu vzpostavijo različne oblike sodelovanja potrošnikov pri povečanju dohodka trgovine in pri delitvi tega dohodka s potrošniki.

Poročilo ugotavlja, da trgovina na drobno v jeseniški občini, skupaj s poslovnimi enotami, po vseh kazalcih zaostaja za republiškim povprečjem. Tako je, na primer 187.228 din, v SRS pa 209.530 din, na eno prodajalno v občini 42.883.000 v SRS pa 63.251.000 din in na enega prodajalca v občini 8.741.000 din in v SRS 10.364.000 din. To kaže tudi, da je preskrba v občini pod republiškim povprečjem. Poročilo navaja še več drugih kazalcev, kot so stopnja akumulacije, dohodek in delež trgovine v družbenem proizvodu občine.

Ko poročilo obravnava trgovino na drobno v SR Sloveniji in lanskem letu, na osnovi prikazanih podatkov ugotavlja, da trgovina na drobno pri

(Nadaljevanje na 7. strani)

TOZD PLAVŽ KREPKO POD PLANOM

Do 21. oktobra smo po podatkih statistične službe izdelali 75.142 ton skupne proizvodnje in tako izpolnili 96,9 % operativnega programa. Plan skupne proizvodnje so do sedaj dosegli v TOZD: Valjarna bluming-štel (117,5 %), Žičarna (106 %), Profilarna (108,8 %), Vratni podboji (101,6 %) in Željarina (110,9 %).

V TOZD Plavž so izdelali 7.010 ton grodja, kar je 65,9 % družbenega plana in 79,6 % operativnega programa.

V TOZD Jeklarno so vili 25.460 ton jekla in dosegli 94 % operativnega programa.

V petnajstih dneh odpreme smo odposlali 19.335 ton končnih izdelkov in storitev ter tako izpolnili 98,2 % operativnega programa. Plan odpreme so do 21. oktobra presegle naslednje temeljne organizacije: Livarna (112 %), Valjarna bluming-štel (101,7 %), Valjarna debele pločevine (105,7 %), Hladna valjarna Bela (121,1 %), Žičarna (110,8 %), Profilarna (119 %) in Vratni podboji (198,8 %).

SINDIKAT RAZPRAVLJAL O REGRESIH ZA LETNI DOPUST IN JUBILEJNIH NAGRADAH

Oddelek za družbeni standard kadrovskega sektorja je izvršnemu odboru konference osnovnih organizacij sindikata Železarn dal pobudo, da preko SDS organizira razpravo o načinu delitve regresa za letni dopust in jubilejnih nagrad. Več let se ob javni razpravi o delitvi sklada skupne porabe namreč pojavljajo pripombe delavcev, da delitev regresa ni najboljša. Zato bi bilo pred pripravo konkretnega predloga za delitev sklada skupne porabe smotno, če bi se oblikovalo mnenje in stališče delavcev naše železarn, da bi ga lahko upoštevali.

REGRES

Regres za letni dopust so do sedaj dobivali vsi delavci, ki so bili upravičeni do koriščenja letnega dopusta, in njihovi nezaposleni in vzdrževani družinski člani. Med delavci so se oglašale pripombe, da bi bilo bolje, če bi z diferencirano delitvijo regresa omogočili oziroma pomagali vsem delavcem koristiti dopust v počitniških domovih Železarn, drugih domovih (izmenjava) ali drugod. Oddelek za družbeni standard je zato oblikoval naslednja predloga:

1. Regres bomo delili tako kot do sedaj, kar pomeni, da so do regresa upravičeni vsi delavci, ki imajo pravico do dopusta, in vsi njihovi neposredni družinski člani, ki so socialno zavarovani po aktivnih delavcih.

2. Do regresa so upravičeni le aktivni delavci. Regres se deli dife-

rencirano v treh stopnjah glede na dohodek na družinskega člana:

- delavci z najvišjimi dohodki na družinskega člana prejmejo 60 % osnove regresa,
- delavci, katerih dohodek na družinskega člana je poprečen, prejmejo 100 % osnove regresa,
- delavci, ki imajo najnižje dohodke na družinskega člana, prejmejo 140 % osnove regresa.

Lestvico določi oddelek za nagrajevanje v Železarni. Osnova za regres za letni dopust je po 87. členu panožnega sporazuma v črni in barvisti metalurgiji 50 % poprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu SR Slovenije v preteklem letu.

Mnenje sindikata: Izvršni odbor konference osnovnih organizacij sindikata Železarn je na seji 24. septembra sprejel naslednje mnenje o predlaganih variantah delitve regresa za letni dopust:

Sindikat že dalj časa zagovarja tezo, da je potrebno uvesti diferencirani regres (precej delovnih organizacij ga že ima). To opredelitev so osnovne organizacije obravnavale že na delovnih konferencah v začetku letošnjega leta in dajale podporo temu predlogu. Tudi izvršni odbor sindikata Železarn podpira diferencirano delitev regresa glede na dohodek na družinskega člana.

JUBILEJNE NAGRADE

Tudi na način delitve jubilejnih nagrad je vedno več pripomb. Mnogi razpravljalci so naše letne jubilejne nagrade ocenili kot neustrezne po višini posameznih nagrad. Pri tem niso upoštevali dejstva, da prejmemo v Železarni vsi delavci vsako leto jubilejne nagrade. Seštevek teh nagrad za pet ali deset let bi bil seveda znatno večji. Zato so v razpravah marsikje predlagali, naj bi jubilejne nagrade delili le ob pravih jubilejih, to je ob pet ali desetletnici dela. Oddelek za družbeni standard je zato pripravil tri predloge načina prejemanja jubilejnih nagrad:

1. Posamezniki bodo prejeli jubilejno nagrado za:
 - 10 let dela — do 60 % osnove,
 - 20 let dela — do 90 % osnove,
 - 30 let dela — do 120 % osnove.

2. Jubilejne nagrade lahko delimo za vsakih pet let dela; lestvico pripravi oddelek za nagrajevanje.

3. Jubilejne nagrade bomo delili tako, kot smo jih do sedaj: za vsako leto vsem delavcem.

Osnova za jubilejne nagrade je po 88. členu samoupravnega sporazuma o skupnih izhodiščih in nekaterih osnovah za razporejanje čistega dohodka ter za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo poprečni čisti osebni dohodek na delavca v gospodarstvu SR Slovenije v devetih mesecih preteklega leta.

Mnenje sindikata: Po daljši razpravi je izvršni odbor sindikata sklenil, da se ne opredeli do nobene izmed predlaganih variant, ker so stališča močno deljena. Vsak izmed predlogov ima dobre in slabe strani, čeprav bi jubilejne nagrade morale predstavljati jubileje dela (10, 20 in 30 let dela), ne pa obliko že pridobljene pravice dodatnega nagrajevanja. Zato naj se v javni razpravi med delavci oblikuje najprimernejša rešitev.

DELITEV SREDSTEV STANOVANJSKEGA SKLADA (POSJOJILA)

Izvršni odbor sindikata je obravnaval tudi delitev sredstev stanovanjskega sklada za novogradnje, adaptacije ali nakup stanovanja. Način delitve je ustrezen, več pripomb pa je na časovno pozno delitev teh posojil: v času pridobitve posojila je gradbena sezona že na polovici, material se navadno draži itd. Zato predlagajo oddelek za družbeni standard, da prouči možnost, da bi se predrazpis in vse ostale aktivnosti (ogledi, odobritev posojil itd.) izvedli že prej. Ko bi bila znana sredstva sklada skupne porabe za te namene, bi se že odobrena posojila samo še vrednotila glede na višino oblikovanih sredstev in bi jih prosilci lahko začeli takoj koristiti.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KO-FI z dne 17. oktobra in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge na komercialnem sektorju

SKLADIŠČNIK MAZIL, šifra 5259, D-3, 6. ktg.,

1 oseba

POGOJI: poklicna šola in eno leto delovnih izkušenj. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavi na kadrovski sektor Železarn Jesenice z oznako »za delovno skupnost KO-FI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI z dne 18. oktobra in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih ponovno

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge na CPSI

VODJA ODSEKA ZA INFORMIRANJE, šifra 5594, U-5, 18. ktg.

1 oseba

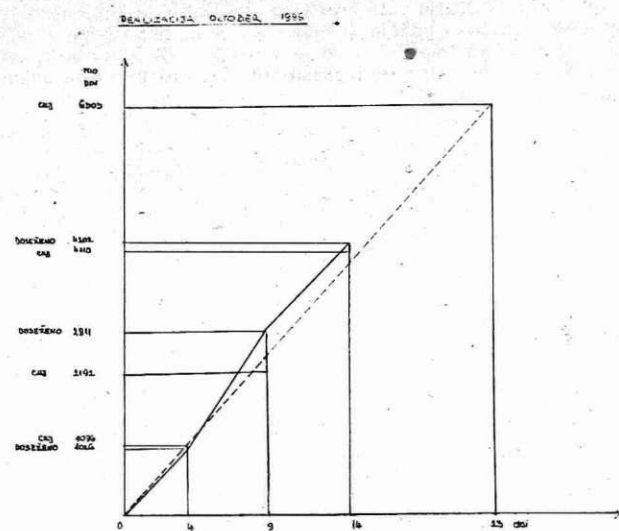
POGOJI:

- dipl. politolog, dipl. sociolog, dipl. ekonomist ali dipl. pravnik,
- poznavanje predpisov in organizacije podjetja, pasivno znanje enega tujega jezika,
- eno do dve leti pripravniškega staža ali predhodna praksa na podobnih delih in nalogah.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavi na kadrovski sektor Železarn Jesenice z oznako »za delovno skupnost KSI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA POSLOVANJA

V štirinajstih dneh meseca oktobra smo dosegli 4202 mio din realizacije (na dan 300,19 mio din). Doseženi cilj za 14 dni smo presegli za 9,5 %.

Rezultat je še vedno zelo obetaven, vendar kljub temu nekoliko slabši kot pred tednom dni, ko smo planirano vrednost odpreme presegali za 14 % (pomotoma se je prikradla številka 28 %, zaradi česar se opravičujemo).

Oddelek za nagrajevanje

PROGRAM SAMOUPRAVNIH AKTIVNOSTI V OKTOBRU (NOVEMBRU)

Na zborih delavcev, organiziranih po samoupravnih delovnih skupinah, bomo razpravljali o poslovnih rezultatih, ki smo jih dosegli v devetih mesecih 1985. leta, in jih sprejemali z osebnim izjavljanjem. Devetmesečni poslovni rezultati so ugodni. Čisti dohodek delovne organizacije znaša približno 4 milijarde in pol, začasno pa bomo na sklade razporedili približno 600 milijonov dinarjev. Pozitivni rezultati v devetih mesecih in ocena poslovanja do konca leta nam omogočajo, da povečamo sedanjo raven osebnega dohodka. Tudi o tem se bomo odločali na zborih delavcev.

Izvršni odbor konference osnovnih organizacij sindikata Železarn predlaga, da se v javni razpravi, organizirani po samoupravnih delovnih skupinah, opredelimo do nekaterih sprememb delitve sklada skupne porabe. Oddelek za družbeni standard je pripravil več predlogov za delitev regresa za letni dopust in za jubilejne nagrade (Glej prispevek »Sindikat razpravljala o regresih za letni dopust in jubilejnih nagradah«). Sedanje delitev sklada skupne porabe izvajamo skladno s samoupravnim sporazumom o skupnih osnovah za delitev sredstev za OD in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarni Jesenice, ki smo ga sprejeli na referendumu 1978. leta. Ker pa pripravljamo predlog novega sporazuma, imamo možnost, da vanj vključimo drugačen način delitve.

CPSI
M.K.

ŠE BOLJ PRIPIRT VENTIL

Ko smo prejšnji teden pisali o nič kaj rožnati energetski situaciji, je bilo mišljeno, naj bi tisti, »nasvidenje prihodnjo pomlad« zvenel kot šala. Zdaj pa vse kaže na to, da je to bolj kislja šala. V najboljšem primeru bodo v temeljnih organizacijah, ki delajo po sistemu 5+2, morali delati ponoči in ob nedeljah in praznikih do konca novembra. Vsi skupaj morali kar najbolj varčevati z vsemi energetskimi mediji in še bomo potrebovali vrhu vsega tudi nekaj sreče, da bomo zvozili do ponovnega zagona Šoštanja IV.

Vsak dan nam v Sloveniji zmanjka približno 1000 KWh električne energije, kar je približno toliko, kolikor jo porabi naša Železarna. Položaj pa se zaradi mraza še slabša. Vodstva vseh temeljnih organizacij so sicer seznanjena z vsemi varčevalnimi ukrepi, pa vendar smo samo 21. oktobra zaradi nediscipline zapravili dodatnega 1,2 mio dinarjev za električno energijo. Če bomo vsak dan zapravili toliko, najbrž ne bomo prišli prav daleč. Čeprav zaenkrat »še vozimo«, pa lahko vsaka nedisciplina pri varčevanju z električno energijo, zlasti pri velikih odjemalcih, kot so Valjarna blumingštel, HVB in posamezne peči, pomeni vedno dražjo energijo, ali pa celo resne motnje pri delu elektropeči. V skrajnem primeru se nam zna zgoditi, da bomo prisiljeni ustaviti proizvodnjo, kar bo imelo usodne posledice tudi za tisto, na kar smo najbolj občutljivi, se pravi za naše žepce. To je, upam, tudi zadostna vzpodbuda za to, da vse ukrepe vzamemo kar najbolj zares.

Morda bo kdo vprašal, zakaj elek-

trične energije ne uvozimo. Preprosto zato, ker bi jo morali plačati s prepotrebni devizami, ali pa vrniti takrat, ko je ne bomo imeli nič več, kot jo imamo sedaj. Torej nam res ne preostane nič drugega, kot da resno varčujemo.

Borut GRCE

POPRAVEK!

V zadnji številki Železarnja nam je pa tiskarski škrt posteno zagodel. Na prvi strani nam je že pri datumu (pravilno: oktober) glasilo »pomlad« za cel mesec, na tretji strani se naslov pravilno glasi: Nagrada DIATI »Nika Bernarda« Železarni. Da bo mera polna, je na 8. strani prišlo še do zamenjave slik.

Bralcem se opravičujemo za neljube napake!

Uredništvo

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI z dne 18. oktobra in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge na kadrovskem sektorju

VODJA ODDELKA ZA KADRE šifra 5419, U-5, 20. ktg.

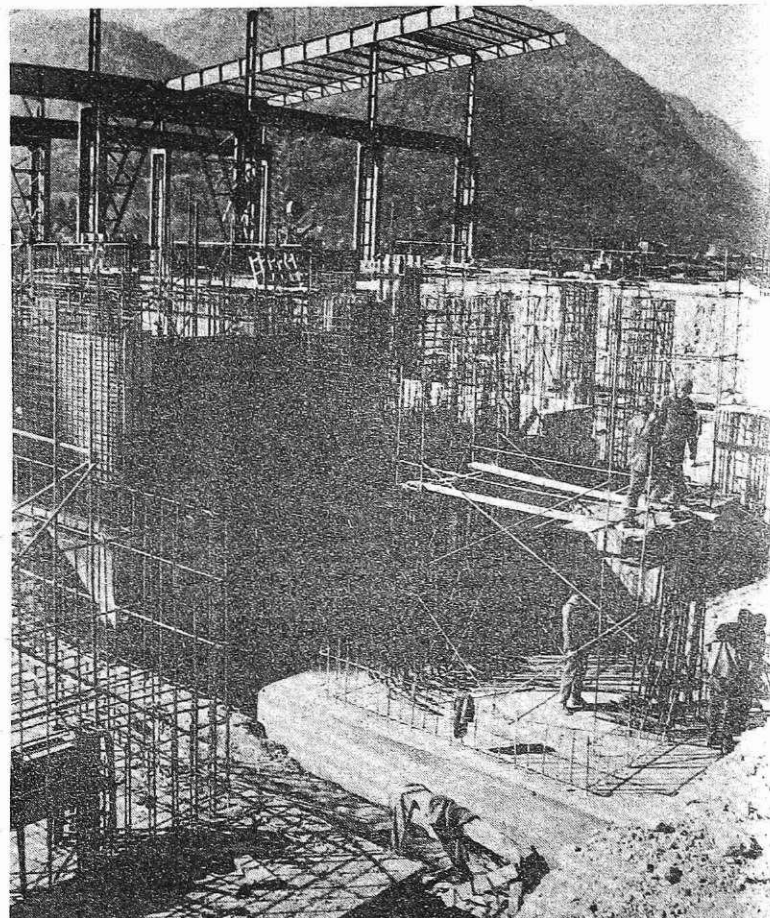
1 oseba

POGOJI:

- visokošolska izobrazba (najprimernejša je II. stopnja pravne, organizacijske ali filozofske smeri),
- znanje enega tujega jezika,
- 3 do 5 let strokovnega in vodstvenega dela na kadrovskem področju.

Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavi pošljejo na kadrovski sektor Železarn Jesenice z oznako »za delovno skupnost KSI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Temelji za kontiliv nove jeklarne (foto: I. Kučina)

Železarski globus

JUŽNA KOREJA

Južnokorejski železarski strokovnjaki predvidevajo, da bodo v drugi

polovici letošnjega leta povečali izvoz železarskih izdelkov na 2,7 mil. ton. To je za 1,1 % več kot v enakem obdobju lani. Tudi domača poraba naj bi v tem obdobju narasla za 7,6 % v primerjavi z drugo polovico leta 1984. Dosegla naj bi številko 4,9 mil. ton. Hkrati naj bi uvoz padel na 2,4 mil. ton, kar je za 13,1 % manj kot v enakem obdobju lani.

LR KITAJSKA

V letu 1984 so v LR Kitajski uvozili 5,96 mil. ton železove rude — skoraj 5 mil. ton so uvozili iz Avstralije. Predvidevajo, da bodo letos iz Avstralije uvozili 7,5 mil. ton železove rude.

SOVJETSKA ZVEZA

Belgijska železarska družba Sodmar si prizadeva povečati izvoz pločevine v Sovjetsko zvezo. Po prvih pogajanjih je od letos do leta 1991 predviden izvoz 1,5 mil. ton pločevine. Letna količina naj bi se torej z dosedanjih 240.000 ton povečala na 300.000 ton pločevine. Večino te uvožene belgijske pločevine bo porabila sovjetska avtomobilska industrija.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

V tabeli je prikazanih deset držav, ki so v prvem polletju leta izvozile največ železarskih izdelkov v ZDA. V prvi koloni so navedeni podatki za letošnje prvo polletje, v drugi za lansko in v tretji spremembe med drugo in prvo kolono v odstotkih. Presejnetljivo je povečanje uvoza iz Romunije in zmanjšanje uvoza iz Mehike, Španije in Brazilije.

KAM S SVINJSKO POLOVICO?

Ne bi spet na dolgo in široko pogrevali, kar vsi že kar predobro vemo. Da nam je namreč inflacija dala krepko po prstih in da življenjski standard kljub temu, da statistike kažejo drugačno podobo, močno pada. Da smo si sposojali vseprek in kar počez, tudi še po tistem, ko je začela goreti lučka za rezervo. In da smo bili potem prisiljeni zaostri kreditne pogoje in se odreči potrošniškim posojilom.

Pa seveda ni šlo. Padanje realnega dohodka s hkratnim vrtoglavi naraščanjem cen je povzročilo, da so se v skladišnih začeli kopičiti izdelki, na katere smo se že tako navadili, da brez njih ne moremo več. Poleg proizvajalcev teh izdelkov je bila prizadeta tudi trgovina, ki je sicer namenjena predvsem temu, da blago prodaja in ne, da ga samo razstavlja. Kajpak tako stanje ne koristi nikomur, ne proizvajalcem, ki nimajo dohodka, ne trgovini, ki ne prodaja, še najmanj pa delavcem, ki si s svojimi osebnimi dohodki lahko privoščijo komaj kaj več od tega, da vsak dan sproti kupijo kruh in mleko. Tako smo, spet prišli na staro pot: delovne organizacije, ki izdelujejo kolesa, belo tehniko, šivalne stroje in še kaj, kar tekmujejo, katera bo ponudila svoje izdelke pod ugodnejšimi pogoji, na več obrokov in z manjšimi obrestmi.

Tudi v Železarni smo v preteklih nekaj mesecih imeli obilico takih prodajnih akcij s precej velikim odmevom med delavci. Takim da imajo nekateri zaradi odplačevanja posojil

osebne dohodke obremenjene tudi čez z zakonom določeno tretjino. Teh sicer, resnici na ljubo, ni veliko, nekaj pa jih vendarle je. Še več pa najbrž tudi takih, ki zaradi nekaj deset dinarjev čez to mejo, niso mogli priti do smuči v zadnji akciji, ki jo je organiziral begunjski Elan. Nena zadnje to niti ni tako pomembno, bolj pomembno je to, da se je zaradi tega naš sindikat odločil prekiniti s temi akcijami za nekaj časa, dokler se osebni dohodki naših delavcev ne razbremenijo, toliko da bodo spet sposobni prenesti nova posojila.

Pri vsem tem pa se sindikat znajde v hudo neprijetnem položaju. Čeprav z organizacijo teh akcij pravzaprav nima veliko skupnega, razen da delovnim organizacijam zagotovi razstaven prostor in obvešča delavce o tem, kaj se dogaja, je vendarle spoznan za črno ovco in obtožen podtikanja cikle pod kolo stabilizacije.

Dežurne politike en čas moti, to, da sindikat ne skrbi za ožimnico, naslednji trenutek pa že spet, da je za ožimnico poskrbel. Če pustimo ob strani, da je republiški sindikat v ce-

loti izpostavljen očitkom, da je ostenel in nasprotuje vsem pozitivnim spremembam. No pa se povrnimo k prvotni temi. Nikakor nečim reči, da so naši sindikalni funkcionarji brez madeža, pa vendar bo kar res, da so s tem, da so, če že ne omogočili, pa vsaj dopustili delavcu, da si je kupil zmrzovano skrinjo na posojilo, pripomogli k njegovemu osebnemu standardu in mu s tem vsaj malo olajšali breme, ki mu ga vsak dan sproti nalaga stabilizacija. Da je tako kreditiranje v bistvu povratek na staro, ko smo živeli prek svojih možnosti brez slabe vesti in očitkov s strani odgovornih tovarišev, je najbrž problem, ki ga sindikat sam po sebi ne more rešiti. Čeprav sem sovražnik citatov, pa vendar si ne morem kaj, da ne bi tu omenil Marxovih besed, pa vendar si ne morem kaj, da ne bi tu omenil Marxovih besed, da »mora človek najprej jesti, piti, stanovati in se oblačiti, šele potem lahko dela«, in če to misel nekoliko posodobim, le sit delavec bo lahko delal dobro in kvalitetno, skratka stabilizacijsko in le tak delavec bo znal narediti hladilno skrinjo po taki ceni, da si jo bo delavec s podobnim osebnim dohodkom lahko kupil v trgovini. In nenazadnje, tisti, ki so proti temu, da bi delavec kupoval zmrzovano skrinjo na kredit, bi radi, da bi sindikat začel prodajati svinjske polovice. Očitno je, da jih imajo kam dati.

Borut GRCE

4. SEJA ODBORA ZA KADRE IN DRUŽBENI STANDARD

V četrtek, 17. oktobra, so se na redni seji sestali člani odbora za kadre in družbeni standard pri delavskem svetu Železarne. Pregled izvajanja sklepov preteklih sej je pokazal, da jih je precej neizvršenih:

— O problematiki v TOZD Družbena prehrana in sklepih, sprejetih v zvezi z njo (sklep 1.3. prejšnje seje), bo predsednik odbora poročal na seji delavskega sveta Železarne; ki bo predvidoma 20. novembra. TOZD Družbena prehrana mora poročati še o realizaciji dveh sklepov (delni lastni prispevek za malico in delitev toplega obroka delavcem zunanjih delovnih organizacij v delilnici hrane na Beli), ki sta bila sprejeta na drugi seji odbora 25. junija ter privzeti poročilo o problemih v svoji temeljni organizaciji za predsednika odbora.

— Sprejeli so popravek sklepa, s katerim je bila štipendija za 4-letni program naravoslovno-matematične usmeritve odobrena Ireni Teste. Leta je bila odobrena na osnovi nepopolnih podatkov.

— Pogojno je bila na prejšnji seji odobrena štipendija Sašu Suligoju, ker bi moral kadrovskega sektor skupaj s TOZD pripraviti mnenje glede poznejše zaposlitve. Štipendijo so potrdili, kadrovskega sektor pa bo med 3-letnim praktičnim usposabljanjem skušal najti ustrezne delovne naloge.

— Neizvršen je ostal tudi sklep oz. predlog odbora temeljni organizaciji Družbena prehrana naj privzeti skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami predlog primerne višine samoudeležbe delavca glede na ekonomsko ceno stanarine v samskih domovih, obenem pa naj izdela tudi primerjavo % deleža med samoudeležbo delavca in s strani kolektiva regresirano stanarino v vseh samskih domovih Železarne v zadnjih nekaj letih.

V nadaljevanju so obravnavali vloge iz naslova izobraževanja in naknadno podelili štipendije za šolsko leto 1985/86:

— Dominiku PUCU za študij na FNT — smer metalurgija s pogojem, da doseže ustrezne testne rezultate;

— Robertu ŠAFARIČU za 3. letnik metalurške usmeritve (4-letni program);

— Nataši ŠVENT za študij na medicinski fakulteti. Štipendija je bila odobrena Blanki Bertalanč, ker pa bo prejela štipendijo iz Titovega sklada, jo je vrnila.

Štipendije za šolsko leto 1985/86 niso bile odobrene:

— Nevenki URH in Gorici MIHAJLOVIČ (4-letni program metalurške usmeritve), ker ne izpolnjujeta zahtevanih pogojev;

— Gorazdu OVSENEKU (4-letni program — smer elektronika), ker so bile štipendije za navedeno smer že podeljene;

— Jožetu ŠTURMU (Filozofska fakulteta — smer psihologija), ker štipendija za navedeno smer ni bila razpisana;

— Jožici FALETIČ (4. letnik naravoslovno-matematična usmeritev), ker štipendije za višje letnike niso bile razpisane.

Odobrili so obnove štipendije naslednjim dijakom oz. študentom:

— Aniti BREGANT — 2. letnik srednje administrativne šole v Kranju;

— Sabini ZUPAN — prestop iz 4-letnega v 3-letni program kemijske usmeritve (poklic kemijski laborant);

— Emiru DEDIČ — 4. letnik TSS — metalurška smer;

— Primožu ZBONTARJU — II. letnik FNT — metalurgija;

— Urošu CERARJU — III. letnik fakultete za strojništvo;

— Antoniji BOŽIČ — III. letnik FNT — metalurgija;

— Veri BLAGOJEVIČ — pod pogojem, da nadaljuje študij v III. letniku visokošolskega študija na fakulteti za strojništvo (ne dovoli pa preusmeritve v višješolski študij);

— Stanislavu LONČNARJU — III. letnik VTO Montanistika — smer metalurgija.

Samirju OSMANČEVIČU obnovitve štipendije niso odobrili (za 2. letnik skrajšanega programa — poklic žičar), ker je že prejel štipendijo v 2. letniku kovinarske usmeritve.

Seznani so se z informacijo kadrovskega sektorja o povišanju kadrovskih štipendij od 1. septembra dalje (povišanje vrednosti točke na 155,20 din) in smereh, ki jim kot deficitarnim pripada dodatno določeno število točk.

Glede na aktualnost in pomembnost usposabljanja kadrov za jeklarstvo 2, so na predlog kadrovskega sektorja, določili:

— Za uspešno končano usposabljanje in izpopolnjevanje doma, to je v okviru raznih tečajev, seminarjev, prakse — organiziranih preko kadrovskega sektorja ali CSUI, ki se jih delavci udeležijo v svojem prostem času, se priznava kot povračilo stroškov 50 % dnevnica (namesto običajne 20 %), obveznosti delavca (vezava) do Železarne pa se časovno podvojijo.

— Za strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje v tujini (praksa, tečaj) se pogodbeno določi vezava eno leto za en teden tovrstnega usposabljanja. Zadolžili so kadrovskega sektorja, naj pripravi predlog, od kdaj začne teči pogodbeno določena vezava po opravljenem usposabljanju in izpopolnjevanju.

Dijakom jezikovne usmeritve CSUI Jesenice, Kegljaškemu klubu na ledu Jesenice, Foto klubu »Andrej Prešeren« in Pevskemu društvu Vintgar iz Blejske Dobrave so odobrili finančna sredstva, zavrnili pa so prošnjo mešanega pevskega zbora Fonte d'Amore iz Ljubljane.

Pod točko »razno« so obravnavali prošnjo za povračilo potnih stroškov na relaciji Kočna—Koroška Bela delavcem Železarne, ki prihajajo na delo z vlakom in mnenje kadrovskega sektorja. Sklenili so, da mora kadrovskega sektorja do prihodnje seje odbora pridobiti mnenje poslovnega odbora in pripraviti predlog rešitve.

C P S I — D. B.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 28. OKTOBRA DO 3. NOVEMBRA

28. oktobra, Anton KELVIŠAR, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Cesta na Golico 16.

29. oktobra, Albina TUŠAR, član PO, Blejska Dobrava št. 16/b, tel. št. 83-082.

30. oktobra, Romana BRADIČ, vodja TOZD Družbena prehrana, Jesenice, Titova 22, tel. št. 83-276.

31. oktobra, Janez KOMEL, vodja marketinga, Jesenice, Janševa 6, tel. št. 81-026.

1. novembra, Jože KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje 112, tel. št. 89-129.

2. novembra, Oskar KÜRNER, vodja TKR, Jesenice, Tavčarjeva 9, tel. št. 81-214.

3. novembra, Sašo MANDELJC, vodja TOZD bluming štekel, Jesenice, Tomšičeva 88, tel. št. 82-054.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 6. ure zjutraj naslednjega dne in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja zapazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva pred predsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 28.10.	MARJAN PINTAR	MARJAN ERMAN
TOREK — 29.10.	IGOR LOGAR	FRANC BERNIK
SREDA — 30.10.	EDO KAVČIČ	MIROSLAV ZUPAN
ČETRTEK — 31.10.	JOŽE ZIDAR	JOŽE RAVNIK
PETEK — 1.11.	FRANCI ZUPANČIČ	VLADO REPE
SOBOTA — 2.11.	MILAN RAVNIK	MITJA KERSNIK
NEDELJA — 3.11.	DUŠAN ŠMID	MATJAŽ KELVIŠAR

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 28. oktobra do 1. novembra bodo delale naslednje obratne ambulante:

DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce: od 6.30 do 8. ure.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.

V soboto, 2. novembra, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

Za borce: od 7. do 8. ure.

POPOLDNE: III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.

Za Vatrostalne: od 15.30 do 16.30.

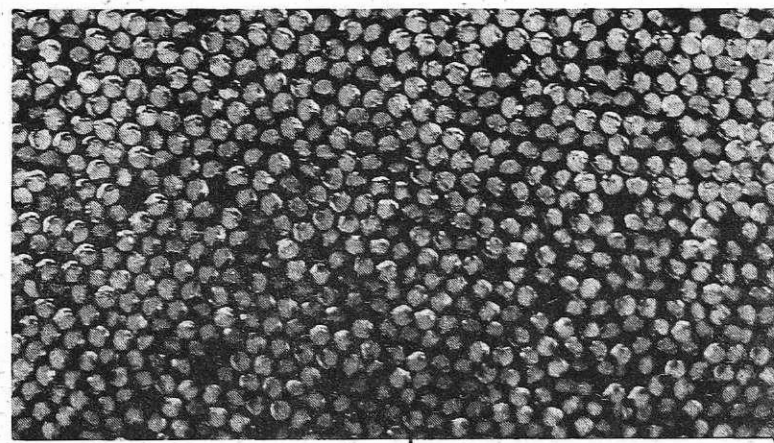
V soboto, 2. novembra, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.

RAZPORED DEŽURNIH VATROSTALNE

26. in 27. oktobra, Edi CENČEK, Mojstrana, Delavska 11.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni tel. 83-281, oziroma telefon Železarne 34-65.

V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

Oblice (foto: B. Grce)

KAKO SE BOMO NAGRAJEVALI?

Čeprav je odgovor na to vprašanje lahko samo eden, se pravi po delu, oziroma po tistem, kar bomo ustvarili, pa je neuspel referendum o samoupravnem sporazumu o nagrajevanju v začetku letošnjega leta pokazal, da je odgovor jasn in preprost samo na videz. Pred časom je minil z zakonom predpisan rok, po katerem je mogoče neuspel referendum ponoviti, zato nas zanima, kaj je bilo od takrat storjenega.

Če si nekoliko osvežimo spomin, sam samoupravni sporazum pravzaprav ni bil sporen, pač pa je bila sporna metodologija, ki naj bi jo sprejeli, hkrati s sporazumom. Še največ pripomb je letelo na primerjalni izračun osebnih dohodkov po sedanjem sistemu in po novem sporazumu. Tega ni bilo, čeprav so ga delavci v predhodni razpravi vztrajno zahtevali in že vnaprej napovedovali neuspeh referenduma, če tega izračuna ne bo. Potem, ko se je to dejansko tudi zgodilo, smo seveda vsi vedeli, kje smo ga polomili. In potem, ko so razne analize potrdile, da vemo, kar vemo, je bilo sklenjeno, da mora biti do konca septembra pripravljen katalog del in nalog, po pravilni metodologiji in narejen primerjalni izračun, da bomo lahko ob koncu leta ponovno odločili o sa-

moupravnem sporazumu. Vsa zadeva zaradi objektivnih in subjektivnih vzrokov kasni za kak mesec, vendar je 18 temeljnih organizacij že katalogiziranih, usklajenih, njihove kataloge del in nalog mora pregledati le še arbitražna komisija. Primerjalni izračuni so bili narejeni že takoj na začetku, zato jih bo sedaj treba uskladiti s sedanjo višino osebnih dohodkov. Primerjave so izvedene na podlagi delovnega mesta — delokroga.

Kataloge del in nalog bodo sprejemali delavski sveti po posameznih temeljnih organizacijah, veljati pa bodo začeli, ko bo na referendumu sprejet samoupravni sporazum o skupnih merilih za delitev OD. Predvideno razmerje med najzahtevnejšo in najenostavnejšo nalogo je bilo

1:5,75; sedanje doseženo razmerje je 1:5,25.

Arbitražna komisija trenutno usklajuje vrednotenje delovnih nalog vodij sektorjev in temeljnih organizacij in vseh nalog, ki so vrednotene s 300 in več točkami, kar pomeni praktično vse strokovne naloge v Železarni.

Družbenopolitična koordinacija je razpravljala o časovnih dodatkih, o napredovanju na delovnem mestu, ki naj bi ne bilo avtomatično glede na starost, pač pa bi moralo biti odvisno od kvalitete dela posameznega delavca. Tokrat naj bi se pred referendumom potipali temperaturo med delavci in tako predhodno ocenili možnosti za uspeh referenduma, prav tako pa je treba narediti program aktivnosti. Tako naj bi na prvi seji delavskega sveta Železarne komisija za pripravo SaS in kataloga informirala delegate o opravljenem delu, na naslednji seji, predvidoma okrog 20. novembra, pa bi šel v javno razpravo osnutek samoupravnega sporazuma.

Po novem naj bi bila bolj poudarjena osnova osebnega dohodka, po glavni kriteriji za nagrajevanje po delu pa so: količina in kvaliteta proizvodnje ter gospodarnost. Pogostim očitkom, da imamo zelo zapleten sistem nagrajevanja, se tudi po novem ne bomo povsem izognili.

Ob raziskovalni nalogi Zavoda za organizacijo poslovanja je bilo tudi nekaj pripomb v zvezi z našim sistemom nagrajevanja in razvidom del in nalog. Vendar kaže, da kataloga ne bo treba dosti spreminjati, ko bo prišlo do reorganizacije, saj se navezuje na tehnološki proces, tega pa seveda ob reorganizaciji ne bomo spreminjali. Največ sprememb pa bo tako ali tako na višjih organizacijskih nivojih, tako da komisija, ki pripravlja razvid del in nalog, ocenjuje, da bo ta ostal v 90 odstotkih nespremenjen.

Toliko o tem za zdaj, kaj bolj natančnega bo mogoče o razvidu del in nalog ter o samoupravnem sporazumu reči šele tedaj, ko bo gradivo v javni razpravi.

Borut GRCE

Železarski globus

KR KITAJSKA

Za kitajsko železarno Anchan so kupili nov obrat za proizvodnjo paličastega jekla. Njegova letna proizvodna zmogljivost bo 450.000 ton paličastega jekla. Dobavila ga bo ameriška železarska družba U. S. Steel Corp.

ODBOR ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo v TOZD Jeklarna je na tretji seji 10. oktobra potrdil predlog plana za mesec oktober. Na SM pečeh nameravajo izdelati 24.200 ton jekla, na elektropečeh 15.500 ton, na kontilivu pa 4000 ton jekla. Če bodo redukcije električnega toka pogostejše, bodo pri odboru za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne zahtevali korekcijo plana za oddelek elektropeči.

Odbor je obravnaval še vrsto drugih zanimivih zadev. Tako se je seznanil z informacijo sektorja novogradenj o stanju naložb: garderobe, delilnica hrane, renovacija EL peči in računalnik za jeklarno 1. Seznanil se je tudi z informacijo o doseganju merljivih kriterijev za meseca junij in julij. Žal pa kaj več iz zapisnika nismo izvedeli.

Odbor je predlagal tudi posebna denarna nadomestila za tehnične izboljšave: »Predelava ogrodja hlajenje upogibne cone kontiliva«, »Nov način izbijanja in odstranjevanja ostanka jekla iz vmesne ponve«, »Odprava FeTi pri jeklih namenjenih za hladno preoblikovanje« in »Prestavitev hladilnih cevovodov iz ogrodja SM peči ter zamenjava vodnih ventilov s krogličnimi ventili«.

Delavce Sulejmana Bešića, Mehmeda Majetića, Sadika Fajića in El-

gijada Čataka je odbor nagradil z enkratno nagrado 1.000 din, ker so 16. avgusta z veliko prizadevnostjo zavarili nosilno ramo oboka EL peči.

Odbor je tudi sklenil, da naj se asfaltiranje odvoznice dovozne ceste na PTO plača iz sredstev za investicije za leto 1985. Delo bo opravil jeseniški »Kovinar« pod nadzorstvom TOZD Remontne delavnice.

Odbor je Sankaškemu klubu odobrila brezplačno nabavo desetih reflektorjev za osvetlitev sankaske proge in mu podarila še šeststo kubičnih metrov žlindre za utrditev proge. Krajevni skupnosti Stara Fužina je podaril dvajset šestdesetlitrskih sodov. Prošnji TVD Partizan Gorje za 250 kilogramov odpadnih cevi za obnovo centralnega ogrevanja pa zaenkrat ni ugodil.

BL

USPEŠNOST VODENJA

Pojmovanje o vodenju je precej in porajajo vrsto dilem: kakšen stil vodenja potrebujejo organizacija in ljudje, kateri vodja je najbolj uspešen, ali se je možno uspešnega vodenja naučiti, kaj opredeljuje določen stil vodenja itd. O tem so napisane številne razprave, nekatere ugotovitve so podane v tem zapisu.

Stil vodenja

Obstaja opredelitev, ki loči dva osnovna stila vodenja, demokratično in avtokratsko vodenje.

Značilnosti demokratičnega vodenja so:

- vodja se s člani dogovarja o delu in metodah dela,
- več nagrajuje kot kaznuje,
- ne vsiljuje svoje volje,
- ne nadzoruje preveč striktno,
- vedno razloži svoje predloge in
- bolj je obrnjen k človeku kot k delu. (1)

Za avtokratsko vodenje je značilno:

- razdeljevanje nalog, ki jih je treba obvezno izvršiti,
- stroga kontrola izvrševanja nalog,
- stil, v katerem ni veliko razprav,
- vodja ne razlaga svojih nalog in odločitev,
- takšen vodja je bolj obrnjen k delu kot na človeka. (2)

Že iz teh značilnosti se da razbrati, da v življenju ni čistih tipov vodij, ampak se jim bolj ali manj približujejo. Eden od odgovorov na vprašanje, zakaj različni stili vodenja, je, da je stil v precejšnji meri odvisen od situacije.

Katero vodenje je uspešnejše?

Splošna delitev pravi, da je v situaciji, ko je treba »registrati na spremembe v okolju«, uspešnejše vodenje, ki je obrnjeno k človeku (demokratično). Kadar pa gre za »koordinirano akcijo«, je uspešnejši avtokratski stil (vodja je obrnjen k delu).

Nadalje je ugotovljeno, da vrsto vodenja pogotovo:

- priljubljenost vodje
- vrsta nalog
- socialna moč vodje (pooblastila glede sprejemov in odpustov, napredovanja itd.).

Kadar so te tri stvari zmerno izražene, je uspešnejše demokratično vodenje. Če pa gre za situacijo, ko so ti trije faktorji skrajno izraženi v katerokoli smer, bo avtokratsko vodenje uspešnejše (poskusi so opravili s posadko bombnega letala, v tovarni kmetijskih strojev in s posadko protiletalske obrambe).

Različne lastnosti vodij so priložljive tudi glede na nivo vodenja. Lastnosti oz. sposobnosti vodij glede na nivo delimo na:

- strokovne (poznavanje dela)
- človeške (stil vodenja, ravnanje z ljudmi)
- konceptualne (kreativne in organizacijske sposobnosti). (3)

V eksperimentih je bilo ugotovljeno, da so:

- za vse nivoje vodenja enaki meri potrebne človeške sposobnosti vodenja,
- za nižje nivoje v precej večji meri potrebne strokovne sposobnosti kot pa kreativnost in organizacijske sposobnosti,
- konceptualne sposobnosti zelo pomembne za vodenje na višjih nivojih, dočim pa strokovne le v manjši meri.

Glede stila vodenja so zanimive za razmišljanje še nekatere ugotovitve. Neki avtorji trdijo, da je slehernemu vodji potreben tako eden kot drugi stil, vendar pa demokratičen v malo večji meri.

Ameriški strokovnjak Davis pravi: »Vodja mora biti orientiran k človeku in mora imeti tudi sposobnost reči NE, če to zahteva situacija. Ne more biti uspešen, če je preobčutljiv na človeške probleme.« (4)

Ali pa naslednja misel, češ da vodja, ker s tem izgublja stik z organizacijo in njenim normalnim funkcioniranjem. Sicer je za natančno opredelitev primernosti stila vodenja potrebno analizirati konkretno situacijo.

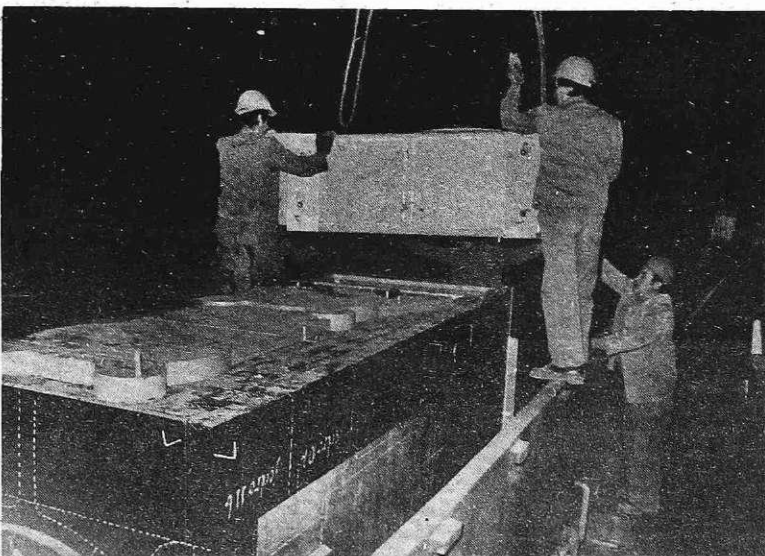
Nesporna pa je naslednja ugotovitev, da sleherni uvedena sprememba oz. odločitev, ki je vsiljena, povzroči padec produktivnosti. V takih situacijah je nujna participacija oz. sodelovanje skupine, ki jo sprememba oz. odločitev zadeva.

Kako usposobiti uspešne vodje?

Številni poskusi s predavanji in tečajji niso bili učinkoviti. Precej je obetala metoda igranja vlog, kjer so tečajniki-vodje skozi igranje vlog svojih »podrejenih« sicer uspeli izoblikovati boljši stil vodenja, a po pravilu so sčasoma po vrnitvi v svoje okolje kaj kmalu zopet nadaljevali po starem. »Stil vodenja, ki ga imajo višji vodje, brezpogojno deluje na stil nižjih vodij do svojih ljudi.« (5) Glede uspešnosti vodenja pravi dr. Boris Petz, avtor teksta, iz katerega so vzete te ugotovitve, »se v največjem času zdi, da največ obeta pristop dodatnega izobraževanja vodij iz obče kulture.« (6)

(Vir: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Zbornik: Psihologija in sociologija organizacije, školska knjiga — Zagreb, 1982; Boris Petz, Psihološki aspekti funkcioniranja velikih podjetij i problemi medljudskih odnosa, str. 47—60).

Samo Šavc

Sestavljanje modela ohišja reduktorja (foto: S. Kokalj)

OPTIMALNI ASORTIMENT V HLADILNI VALJARNI BELA

Ker sem prepričan, da je za uspešno uporabo računalnikov potrebno spremeniti predvsem miselnost in organizacijo na vseh tistih področjih dela, kjer računalnike lahko uporabimo, navajam še en primer obdelave podatkov iz HV Bela. V vseh svojih prispevkih v Železarni sem želel pokazati, da računalnik ni le stroj, ki lahko shrani dosti več podatkov, kot smo jih kdaj mogli shraniti »peš«. S pomočjo računalnikov lahko najdemo tudi odgovore na vprašanja, ki so bila sicer že prej zanimiva, pa je bil izračun predolgotrajen ali sploh neizvedljiv. Prav v tem je vrednost računalnikov.

Mislil, da je primer zanimiv za vse proizvodne obrate, zato naj bodo številke označene le simbolično.

Z oddelka za plan smo dobili naslednje podatke. Za 52 izdelkov (označili jih bomo z X 1 do X 52), ki jih izdelujemo v HV Bela, smo dobili razliko med prodajno in variabilno lastno ceno (pokritje). Vsak izdelek potuje skozi največ 13 agregatov (peči, ogrodij, škarij itd.) in znano je, koliko časa se v njem zadržuje tona materiala. Znano je tudi, koliko ur na leto največ lahko obratuje določen agregat. Seveda pri tem ne potuje vsak izdelek skozi vsak agregat in tudi čas zadrževanja v nekem določenem agregatu je od izdelka do izdelka različen.

Znane so bile tudi tržne omejitve. Za štiri kvalitetne grupe (T 1 do T 4), v katere smo razporedili teh 52 izdelkov, je bila znana največja količina, ki jo je mogoče prodati.

Zastavili smo si tri vprašanja:

A. Kako je treba sestaviti asortiment, da bo skupni letni dobiček (po-

kritje) največji in da bodo pri tem upoštevane vse tehnološke in tržne omejitve?

B. Enako kot v A, le da izpustimo tržne omejitve. Predstavljamo si, da lahko prodamo vse, kar naredimo.

C. Kako je treba sestaviti asortiment, da bo število izdelanih ton največje in da bodo pri tem upoštevane vse tehnološke omejitve. Na cene se pri tem ne oziramo.

Za vpisovanje podatkov v računalnik potrebujemo približno eno uro, za rešitve posameznih problemov pa je računalnik potreboval približno 10 sekund (CPU).

REZULTATI

A. Največje pokritje dosežemo, če naredimo naslednje izdelke:

X 5	13.549 ton
X 8	24.404 tone
X 14	9.700 ton
X 30	25.251 ton
X 33	3.410 ton
X 44	3.992 ton

Skupaj 80.306 ton

Pri tem bi znašalo pokritje 4.781.202.000 din oziroma v povprečju 52 din na kg.

Agregati bi bili v povprečju izkoriščeni 80 %. V posameznih kvalitetnih skupinah bi izdelali naslednji procent zgornje količinske meje, ki jo zmerno prodati:

T 1	66 %
T 2	96 %
T 3 in T 4	100 %

B. Če ne upoštevamo tržnih omejitev, bi se nam najbolj splačalo delati naslednje izdelke:

X 5	11.080 ton
X 8	20.339 ton
X 14	10.851 ton
X 24	9.868 ton
X 30	30.959 ton
X 33	4.727 ton
X 44	2.317 ton

Skupaj 90.141 ton

Pokritje bi znašalo 5.098.591.000 din oziroma v povprečju 57 din na kg. Ta asortiment bi predstavljaval v okviru tržnih omejitev naslednji procent od zgornje meje:

T 1	55 %
T 2	91 %
T 3	134 %
T 4	112 %

C. Maksimalno število ton bi dosegli, če bi izdelali:

X 1	945 ton
X 2	9.104 tone
X 4	1.166 ton
X 13	8.645 ton
X 18	40.041 ton
X 30	50.078 ton

Skupaj 109.979 ton

Pri tem bi znašalo pokritje le 2.452.648.000 din oziroma v povprečju 22 din na kg. Agregati bi bili v povprečju izkoriščeni 84 %. V kvalitetni grupi T 1 bi izdelali le 48 % količine, ki jo v tej grupi moremo prodati. Če bi želeli vso izdelano količino prodati, bi morali v kvalitetni grupi T 3 povečati prodajo na 238 % prvotne vrednosti. Kvalitetnih grup T 2 in T 4 se nam v tem primeru ne bi splačalo izdelovati.

Iz rezultatov se vidi, da je vsaka drugačna kombinacija izdelkov, kot je opisana v A, manj donosna.

Če bi nam uspelo prodati asortiment iz rezultata B, ki odstopa od A v količini za približno 10.000 ton in ostaja približno kvalitetno nespremenjen (izjema je le X 24), bi iztržili približno 6,6 % več.

Je to izvedljivo?

Rezultat C odpira nova vprašanja. Tu cen ni, ostanejo le tehnološke omejitve. Kakšen naj bi bil asortiment, da bi bilo število izdelanih ton največje? Izkazalo se je, da bi bilo mogoče na naših agregatih izdelati približno 110.000 ton, kar je za več kot 35 % več kot pri optimalnem asortimentu pod A. Izkupilec bi bil le polovičen (če bi vse sploh uspeli prodati), le 51 % od optimalne rešitve.

Izgleda, da le ni prav, če trdimo, da je »Jesenica vse v redu, samo, da se »stroji vrtijo«. Kaj pa nagrajevanje delavcev po izdelanih tonah? Kam to pelje? Do kdaj se bomo le na papirju zavzemali za kvaliteto dela na vseh področjih?

Ostaja še mnogo vprašanj, ki jih namenoma nisem zapisal, vse od kvalitete podatkov, ustreznosti tehnološke opreme itd. Bralci si jih naj sami zastavijo in poskušajo nanje odgovoriti. To je tudi namen tega stavka.

Tone Strajnar

Dr. B. Brudar

SOZD SŽ — Železarna Jesenice, Cesta železarjev 8, objavlja

JAVNO LICITACIJO

za prodajo univerzalne stružnice VDF — z rednim priborom. Tehnične karakteristike stružnice so naslednje:

- stružna dolžina med konicami 1250 mm,
- stružna višina 225 mm,
- možnost rezanja vseh navojev po DIN.

Izključna cena je 500.000 din.

Licitacija bo 31. oktobra ob 9. uri v prostorih sektorja novogradenj — odd. za osnovna sredstva (pokojninski).

Vsak udeleženec mora pred licitacijo položiti na blagajni Železarne Jesenice varščino v višini 10 % od izključne cene. Prometni davek v prodajni ceni ni vračunan in ga bo kupec moral plačati posebej. Stružnica se bo prodala po načelu »videl-prevzel«. Ogled je možen vsak dan od 10. do 12. ure v skladišču osnovnih sredstev na Blejski Dobravi.

Železarna Jesenice
sektor novogradenj — oddelek za osnovna
sredstva in materialno poslovanje.

Pred 12. kongresom ZSM

BITI MLAD — NI PREDNOST

»Dvanajsti kongres Zveze socialistične mladine Jugoslavije bo v času, ko ni prednost biti mlad. V času, ko se v svetu in pri nas vse bolj spopadajo uspehi in porazi, enotnost in razhajanja, možnosti in želje, bojazni in upanja.

Naša družba je v težkih časih, kajti proizvodnja je vse manjša, cene rastejo in standard pada, število nezaposlenih pa je preseгло številko milijon...

Mladi se zavedamo, da se kot organizacija ne ukvarjamo zmeraj s praviimi vprašanji, pogosto smo ne- učinkoviti in da je v naših vrstah zmeraj »manjši« del generacije.

Vendar to »ne pomeni«, da pristajamo na obstoječe. Nasprotno. Izzivi, s katerimi se soočamo v teh burnih časih, zahtevajo od nas jasno zavest o tem, kaj hočemo in kako bomo to dosegli. Hočemo sodelovati v vseh ključnih odločitvah našega nadaljnjega razvoja z željo pripadati načrtovani prihodnosti, ne pa nanjo samo čakati. Hočemo v korak z družbenimi dogajanjem, zato smo proti odločitvam v ozkih krogih in brez naše organizacije.

V obdobje kongresnih priprav zato stopamo z ambicijo, da s spremembami v lastni organizaciji, v metodah dela in obnašanja potrjujemo avtentičnost našega revolucionarnega mladinskega gibanja. Pri tem izhajamo iz spoznanja, da je tako mladi generaciji potrebna boljša mladinska organizacija kot družbi mobilnejša Zveza socialistične mladine.

Tako bo Platforma za 12. kongres tista osnova, ki bo vplivala na mladinske akcije in sprožila proces vključevanja mladinske organizacije v srž družbenih gibanj in njenega sodelovanja pri sprejemanju najvažnejših odločitev na vseh ravneh.

»Samo tako lahko preverjamo pravilnost koncepta, samo s konkretnim delom se lahko borimo za lastno samostojnost. Nočemo biti več zaslon za odločanje v našem imenu — to pravico hočemo imeti tudi sami.«

IN KAJ NAJ BI PRINESLO KONGRESNO OBDOBJE?

Kongresno obdobje, v katerega mladi stopamo, mora biti obdobje spodbujanja mlade generacije za prejšnave dane spremembe. V dokumentih za kongrese in konferenci ZSM mora biti zato jasna prihodnost družbe in mlade generacije. Spremembe morajo narediti organizacijo učinkovitejšo in privlačnejšo za mlade.

MLADINSKI SERVIS OBVEŠČA

Obveščamo vse člane Mladinskega servisa Jesenice — Radovljica, da bo

ZBOR SERVISA

v petek, 25. oktobra, ob 17. uri v spodnjih prostorih Kazine na Jesenicah.

Zaradi prvega sklica zbora servisa in volitev, ki jih bomo izvedli, vas prosimo, da se zbora udeležite v čim večjem številu. S seboj prinesite potrdila o šolanju za šolsko leto 1985/86.

Tako je Platforma pripravljena kot enoten in osnovni dokument v kongresnih pripravah, ki bo obenem enotna idejna osnova republiškimi in pokrajinskimi konferencami za pravo kongresnih dokumentov. Ta Platforma zajema naslednja področja:

1. Osnove in smeri izgrajevanja socialistične mladine kot subjekta

borbe za nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja.

2. Posebno pomembna vprašanja za delovanje Zveze socialistične mladine kot je:

- družbeni razvoj ni tehnično ampak razredno vprašanje,
- nezaposlenost — kaj storiti?
- pravica do stanovanja in kako ga dobiti?
- mednarodna aktivnost in politika Zveze socialistične mladine Jugoslavije,
- o nacionalizmu,
- takoj so potrebne spremembe v izobraževanju,
- kultura — izziv in potreba mladega človeka, vloga Zveze socialistične mladine,
- telesna kultura in šport: vsakodnevna potreba ali privilegij?

ZK

Svitki (foto: B. Grce)

Ob dnevu OZN:

KAJ JE SVOBODA

Svoboda je najlepša beseda, beseda, ki odmeva v srcih ljudi, ki hrepenijo po njej.

Svoboda je čas, ko preneha sovražstvo na svetu, ko utihnejo orožja in ko vzletijo ptice miru.

Svoboda so zvezde v otroških očeh, je prelepo žitno polje, je bleščeče sonce, ki sije z neba.

Svoboda je glasen otroški smeh, svobodna misel, ki sega v dno srca.

Svoboda je sprava med narodi, je cesta, ki pelje v novo življenje.

Tina Škantar, 7. c
OŠ prof. dr. Josipa Plemlja, Bled

MIR

Mir...
Mir je tisto,
kar si vsi želimo.
Mir je prijateljstvo
brez orožja in nasilja,
brez razlik med narodi.
Mir je bistri studenec.
Mir je ogenj,
ki toplo greje.
Mir je polje, ki ne mara plevela.
Mir je sonce, ki ponekod ugaša.
Mir ni puška,
ki mori,
temveč cvet,
ki diši.
Mir ni osamljeno drevo,
ampak ptica,
ki nad nami svobodna kroži.

Silva Resman, 7. c
OŠ prof. dr. Josipa Plemlja, Bled

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

STRATEGIJA JE UPORABA BOJA ZA DOSEGO VOJNEGA CILJA

V že omenjenem članku WILLIAMA BARNESA v FOREIGN AFFAIRS je zapisano: »ZDA intervenirajo v stališčih tujih držav na različne načine, ki seveda sprožijo vrsto političnih in etičnih vprašanj. Toda sama intervencija ni nemoralna, enostavno zato, ker je prikrita. Če tudi bi oblast v ZDA vzeli v roke najostrejši kritiki CIA, se bodo morali opreti na skrite operacije. Z drugimi besedami, vsaka politika, ki izključuje neposredno uporabo oborožene intervencije, bo prišla do tega, da sprejme ta instrument, ki ga sama pri drugih javno obsoja. Če je že treba izbirati med dvema zlema, je vendarle sprejemljiveje imeti opravka s skrito kot pa odkrito neposredno uporabo sile.«

General Peter Gračanin je na podlagi več domnev, ki gredo na račun čedalje pogostejši uporabi specialne vojne, izpeljal tudi nekaj odgovorov na vprašanje, zakaj je specialna vojna v sodobnih razmerah vse pogostejše sredstvo politike. Strnil jih je v naslednje:

- zato, ker ni obravnavana v mednarodnem pravu;
- kot oblika vojne je prikrita in ne vzburja mednarodne skupnosti;
- zaradi velike sile uporabljajo sredstvo prisile — predvsem na gospodarskem področju
- specialna vojna je pogosta, skrita in bolj rafinirana oblika od oborožene agresije;
- časovne razsežnosti tovrstne vojne so v glavnem omejene med konec in začetek kakšne druge vrste vojne;
- dosedanje oblike tovrstne vojne niso bile takšne, da bi ustvarjalec avtomatično zagotavljale nadzor nad njimi.

Tako končuje general Peter Gračanin.

SPECIALNA VOJNA PRED IN MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

Nemčija, ki je bila v prvi svetovni vojni poražena in so jo pritiskali določila versajske pogodbe, si je po prihodu nacistov na oblast zastavila kot cilj vrnitev ugleda in del izgubljenih kolonij.

Izkušnje iz prve svetovne vojne, zlasti pa pojav oklepnih vozil, je napeljal nemški general štab na misel »bliskovit« vojne. Torej izbrana nasprotnika z vsemi razpoložljivimi sredstvi prisiliti h kapitulaciji, še preden bi on in njegovi zavezniki uspeli izkoristiti svoje celotne človeške in materialne potencialne. To pa je tudi zahteva nacistične agresivne vojne z ustrezno strategijo, operatiko in taktiko. Premoč v zraku je bila bistven pogoj za uspešno ofenzivno vojno, za globoko in hitro napredovanje pa so bile nujne oklepne in mehanizirane sile. Vse domneške napada na ZSSR je bil Hitlerjev vojni stroj izjemno zainteresiran za gospodarsko-industrijski potencial napadenih evropskih držav. Glavna naloga specialnih sil v sestavi nastopajočih armad je bila onemogočiti rušenje industrijskih objektov. Ta naj bi se takoj po nemški zasedbi vključila v njihovo vojni gospodarstvo. Vodstvo fašistične Nemčije je že od začetka iskalo ustrezne rešitve v boju proti narodnoosvobodilnim gibanjem. V procesu boja proti partizanskim silam se je izkristaliziralo ustrezno organizacijsko urejeno specialno delovanje.

V pretekli vojni so razne vojske na različne načine reševale vprašanje vključevanja tovrstnega delovanja. Hitlerjev wehrmacht je v začetni fazi vojne specialno delovanje v nasprotnikom zaledju podredil svoji vojaški obveščevalni službi. Ko pišemo o nemških specialnih silah, moramo imeti pred očmi, da sta bila njihov razvoj in spopolnjevanje najtesneje povezana z njihovimi porazi in uspehi.

Ob okupaciji Avstrije Nemci še niso imeli dokončno razvite službe specialnega delovanja, kakršno srečujemo pozneje. Tako ni bilo samo zaradi načina, kako je bila okupirana Avstrija, temveč tudi zato, ker so bili to prvi agresivni koraki z nemške strani. Manjkalo je izkušenj. Prav avstrijski primer pa je pomenil prve dragocene izkušnje, ki jih je wehrmacht v poznejšem delovanju na veliko uporabljal.

Značilno je, da je tako v Sudetih kot v Bratislavi (Českoslovaška) delovala specialno usposobljena skupina nemškega abwehra. Tu se prvič srečujemo s pripravljenimi in oboroženimi diverzantskimi skupinami, ki so vrinjene v Českoslovaško. Tiste čase so te specialne skupine ustvarjale Hitlerju razloge za izsiljevanje Zahoda. Zahod je vodil omahljivo in kapitulantsko politiko pred nemškim fašizmom. V sodobnih razmerah bi imelo podobno vrinjenje (infiltracija) namen ustvariti povod za posredovanje drugega.

Tomaž Iskra OD RUDE DO JEKLA

8

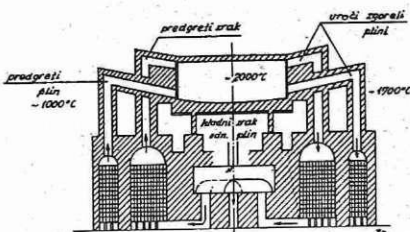
JEKLAR — MARTINAR

je delavec pri Siemens-Martinovih pečeh ali martinovkah, ki so namenjene za izdelavo jekla. Podobno kot plavžar, ima tudi martinar azbestno delovno obleko, klobuk s ščitnimi očali ali ščitno ploščo.

V martinarni ali jeklarni je zelo vroče, vsa delovna oprema pa tako varuje martinarja, jeklarja pred svetlobo razbeljenega jekla in žarečimi curki, ki včasih brizgnejo iz peči. Martinarji uporabljajo lopate za primesi (apno) in dolge jeklene greblje, s katerimi posnamejo žlindro s taline.

V martinarni je delo težko in zahtevno. Kadar se vrata peči odpro, peči je več, se razširi silna vročina, da človek le s težavo zdrži nekaj metrov pred pečo.

V martinovke vlivamo tekoči grodelj iz plavža. Grodelj pripelje lokomotiva do peči

Št. pri - priema

Martinar pred pečo

v livnih ponvah. Le-te žerjav pred pečo vzdigne in nagne, da grodelj izteče po žlebu v peč. Pri tem se iskri na vse strani, pa tudi martinarji stoje v varni razdalji, da jih talina ne bi poškodovala. Martinarji zagajajo peči tudi s starim odpadnim železom. Tega pripelje majhna zelena lokomotiva, taka, kot jo lahko vidiš na ljubljanski železniški postaji.

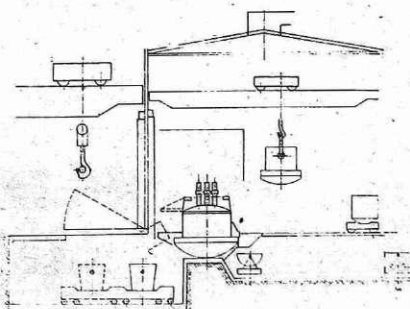
Lokomotive vozijo za seboj vagončke, na katerih so železni zaboji, podobni majhnim koritom. Martinar takim koritom pravi »mulna«. Stroj pa, ki dvigne tako korito s starim železom, pravi vlagalni stroj ali zakladalni stroj. Tak stroj, ki se premika po tirih vzdolž peči, vpne s svojim drogrom »mulno«, jo potisne v peč, obrne in strese staro železo. Ko je peč založena, se prične taljenje grodlja in starega železa v jeklo pod visoko temperaturo do 1600° C. Martinar pretaljuje žilavi grodelj in staro železo v poljubne sestave — kvalitete. Vse to se dogaja v zgornjem delu martinovke, medtem ko je spodnji del sestavljen iz štirih komor, ki z ostalimi napravami skrbijo za vpih vročega zraka. Velikost martinovk je

različna. Manjše so 15-tonske, srednje 40-tonske, večje 80-tonske, danes pa grade po nekaterih državah martinovke s kapaciteto tudi do 300 ton jekla.

ELEKTRO JEKLAR

V svetu vse bolj izpodrivajo martinove peči moderne elektro obločne peči. Taljenje poteka s pomočjo elektrike. Staro železo talijo elektrode, ki jih napaja električna energija vodnih ali nuklearnih elektrarn.

Elektro jeklar skrbi za ravnanje in reguliranje elektro peči. Najprej prične taliti z največjo močjo, ko pa se elektrode vse bolj potapljajo v talino, zmanjšujejo moč električne energije. Talino je potrebno mešati, da tečejo jeklarski procesi hitreje. Pri tem mu pomaga induktivni mešalec, ki je sestavljen iz navitij pod dnom peči. Proces žilavljenja je enak kot pri SM pečeh. Žilavljenje je proces, pri katerem iz taline odstranjujemo nezaželene sestavine. Tudi pri tem postopku jeklar pospeši proces z vpihovanjem kisika.

Vodenje in regulacija elektro peči, zlasti pa vzdrževanja, zahtevajo veliko znanja. Vsepoposod, pa tudi pri nas, elektro jeklarji uporabljajo računalnike, ki jim pomagajo voditi proces izdelave in dosegati najugodnejše kemijske sestave jekla.

V trenutku, ko je elektro peč založena s starim železom in ko se pokrov z žarečimi elektrodami zapre, se začujeta silen ropot in tresenje.

Če stojiš takrat v bližini elektro peči, se ti zdi, da se bo vse razletelo in sesulo. Grmenje je tako bučno, da elektro jeklar ne sliši sodelavca, če govori normalno. Tudi rdeč prah se ob začetku taljenja razširja po vsej jeklarni, da komaj vidiš nekaj metrov pred seboj. Moderne železarnice pa poleg elektro peči danes gradijo tudi sodobne odpraševalne naprave, ki odpravljajo ropot in prah.

Tako tudi v jeseniški železarni inženirji in tehniki izdelujejo projekte za filtrirne naprave za elektro peči. Najbolj dosledne načrte za odpraševalne naprave imajo ameriška železarska podjetja (Steel Co Armco) in švedska (Asea) in pa nemška (Krupp).

Prihodnost se železarni Jesenice kaže zelo obetavno. V bližnji prihodnosti, do leta 1990, bodo nove moderne elektro in vakuumske peči zamenjale stare Siemens-Martinove peči.

Tudi plavža bosta postopoma prenehala z delovanjem. Elektro peči Asea in Lectromelt pa so že v letu 1981 opremili z modernimi odpraševalnimi napravami. Te naprave z močnimi elektromotorji in sistemi sesalnih cevi vsrkajo velike količine prahu, ki ga lovimo v filtre — prašne vreče.

Nadaljevanje

PROIZVODNJA V DEVETIH MESECIH

Ob polletju smo ugotavljali, da smo kljub občutnim težavam v začetku leta (izredno nizke temperature, redukcije električne energije) uspeli z dobrim delom z gospodarskim načrtom predvidene količine tako v skupni kakor tudi v gotovi proizvodnji za prodajo doseči, oziroma še celo nekaj preseči. Uspeli nismo le pri storitvah prevajanja zaradi pomanjkanja tujega vložka. S slabim delom v tretjem kvartalu pa nam je »uspelo« vse te rezultate pokvariti, tako da prav nikjer ne dosegamo z gospodarskim načrtom predvidenih količin za obdobje januar—september. Edina pozitivna stran tretjega četrtletja je, da smo zmanjšali medfazne zaloge (manj zaostankov pri odpremi kot pri proizvodnji).

Glavni vzroki slabšega dela v tem četrtletju so: veliko pomanjkanje delavcev, predvsem na ključnih delovnih mestih (dopusti), delno pomanjkanje vložka (nedobava planiranega tujega vložka), predvsem pa vse preveč zastojev, tako vzdrževalnega kakor tudi obratovalnega značaja.

Tujega vložka smo v obdobju januar—september glede na planirane količine po posameznih tozd prejeli 81,4 % (27.100 ton) za domačo porabo in 52 % (12.190 ton) za usluge prevajanja. Prejeli smo še 12.600 ton slabov iz SZ, ki pa ne morejo biti enakovredno nadomestilo čeških travkov.

Legur v tretjem četrtletju ni manjkalo, zato je bilo tudi izpolnjevanje kvalitativnega programa boljše kot v prvem polletju, ko je primanjkovalo določenih legur.

V tabelah so prikazani rezultati po mesecih, seveda brez upoštevanja Monterja iz Dravograda, ki zaostaja za planiranimi obveznostmi za približno 32 % ter brez upoštevanja uslužnostne prodaje poljske žice v Valjarni žice in profilov, ki je tudi ni bilo.

TOZD PLAVŽ

Ta TOZD je dobro obratovala samo v prvem četrtletju, v drugem in tretjem pa občutno slabše in sedaj letošnje planske obveznosti izpolnjuje le 93,5 %.

Vzroki izpada proizvodnje so predvsem preveliki zastoji (pregorevanje šob in njihove pogoste menjave, okvara cevovoda za kisik in vsipnega voza, enotedenski izpad proizvodnje plavža 1 v juniju zaradi netesnosti na stiku sedlo-jašek), slabša kvaliteta vložnih materialov in pomanjkanje delavcev.

TOZD JEKLARNA

Tako kot v večini TOZD je tudi Jeklarna v tretjem četrtletju delala slabše, predvsem elektro jeklarna. Izpad proizvodnje kvalitativnega asortimenta v martinarni v tem četrtletju je posledica pomanjkanja in slabše kvalitete grodlja. Sicer pa je martinarna v celotnem obdobju (devet mesecev) svoje planske obveznosti po količini izpolnila, ne pa tudi po asortimentu (89,4 %).

Precej slabši so rezultati v elektro jeklarni, kjer zaostajajo za planskimi obveznostmi (devet mesecev) tako v količini (95 %) kakor tudi v izpolnjevanju kvalitativnega asortimenta (92,7 %). Proizvodnja je izpadla delno zaradi redukcij električne energije v začetku leta, delno pa zaradi odpisa neodgovarjajoče proizvodnje, predvsem pa zaradi prevelikega števila zastojev tako vzdrževalnega kakor tudi obratovalnega značaja. V zadnjem četrtletju je bilo izpolnjevanje kvalitativnega asortimenta boljše (legur ni primanjkovalo). Na žalost nam še vedno primanjkuje kvalitativnih jekel, predvsem zaradi prenizke proizvodnje elektro jeklarne.

Tudi kontiliv je polletne rezultate (103,3 %) pokvaril v tretjem četrtletju in je v devetih mesecih odličil 44.021 ton ali 95,6 %.

TOZD LIVARNA

Livarna tako kot ponavadi dela dobro in je v devetih mesecih svoje planske obveznosti izpolnila 110,4 %. Tujim naročnikom so v tem obdobju odpremili 462 ton odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Valjarna je svoje planske obveznosti za devet mesecev izpolnila 99,1 % pri skupni proizvodnji in 94,7 % pri gotovi proizvodnji za prodajo. Izpad proizvodnje je nastal v tretjem četrtletju zaradi pomanjkanja vložka (izpad v Jeklarni) in pri gotovi proizvodnji zaradi preusmeritve jekla v TOZD Hladna valjarna Bela, ki ni dobila planiranega tujega vložka.

Bronx škarje so bile v remontu mesec dni (od 13. maja do 13. junija) namesto planiranih 14 dni.

V juniju je bil izvršen redni letni remont Valjarne bluming-štekel. Potisna peč je v devetih mesecih obratovala 87 dni, prevajanih je bilo 40.853 ton slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Kljub povečanemu številu zastojev tako mehanske kakor tudi elektro naprave je valjarna obratovala dobro in dosegla s planom predvideno skupno proizvodnjo v višini 100,4 % in gotovo proizvodnjo za prodajo 104,6 %. Redni letni remont je

SKUPNA PROIZVODNJA:

Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
Januar	120.390	118.970	113.784	94,5	95,6
Februar	116.170	114.450	112.082	96,5	97,9
Marec	122.870	124.920	129.880	105,7	104,0
April	115.340	117.340	122.281	106,0	104,2
Maj	119.890	119.890	121.356	101,2	101,2
Junij	115.700	115.400	112.166	96,9	97,2
Julij	119.410	118.910	111.744	93,6	94,0
Avgust	121.330	120.830	115.334	95,0	95,4
September	121.660	118.910	113.175	93,0	95,1
Skupaj	1.072.760	1.069.620	1.051.802	98,0	98,3

GOTOVA PROIZVODNJA:

Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
Januar	30.340	29.420	29.293	96,5	99,6
Februar	30.190	29.570	30.438	100,8	102,9
Marec	30.800	31.080	31.988	103,9	102,9
April	26.920	26.920	29.322	108,9	108,9
Maj	30.090	28.960	30.599	101,7	105,6
Junij	29.770	28.650	28.883	97,0	100,8
Julij	28.080	26.550	23.363	83,2	87,9
Avgust	29.490	29.440	31.122	105,5	105,7
September	30.430	30.000	28.447	93,4	94,8
Skupaj	266.110	260.590	263.455	99,0	101,0

STORITVE:

Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
Januar	2.690	2.250	2.262	84,1	100,5
Februar	2.720	2.720	2.192	80,6	80,6
Marec	3.310	3.080	2.745	82,9	89,1
April	3.060	3.060	2.104	68,8	68,8
Maj	2.130	3.260	1.717	80,6	52,7
Junij	2.150	3.270	3.385	157,4	103,5
Julij	2.115	2.545	3.260	154,1	128,1
Avgust	2.160	1.790	1.085	50,3	60,6
September	2.135	1.135	793	37,1	69,9
Skupaj	22.470	23.110	19.543	87,0	84,6

GOTOVA PROIZVODNJA ZA PRODAJO + STORITVE:

Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
	288.580	283.700	282.998	98,0	99,7

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREMA ZA OBDOBJE JANUAR—SEPTEMBER

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	133.000	133.000	124.375,4	93,5	93,5	—	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	346.400	348.400	342.313,6	98,8	98,3	—	—	—	—	—	—	—
— SM	213.000	215.500	215.746,6	101,3	100,1	—	—	—	—	—	—	—
— EL	133.400	132.900	126.567,0	94,9	95,2	—	—	—	—	—	—	—
— ASEA	59.300	58.850	57.834,7	97,5	98,3	—	—	—	—	—	—	—
— LM	72.650	72.600	66.966,4	92,2	92,2	—	—	—	—	—	—	—
— BBC	1.450	1.450	1.765,9	121,8	121,8	—	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	1.430	1.430	1.579,0	110,4	110,4	450	450	461,6	102,6	102,6	461,6	—
— Jeklo	1.408	1.408	1.555,1	110,6	110,5	450	450	456,9	101,5	101,5	456,9	—
— Kovino	22	22	23,9	108,6	108,6	—	—	4,7	—	—	4,7	—
BLUMING-ŠTEKEL	274.770	273.780	272.184,1	99,1	99,4	48.230	45.050	45.694,6	94,7	101,4	46.802,5	—
— Bluming	141.810	140.810	145.939,4	102,9	103,6	2.950	2.950	2.558,8	86,7	86,7	2.682,7	—
— Štekel	107.730	109.210	104.937,1	97,4	96,1	22.830	20.500	23.876,2	104,6	116,5	24.491,0	—
— Štekel storitve	2.780	2.160	1.960,4	70,5	90,8	—	—	—	—	—	—	—
— Termična obdelava	22.450	21.600	19.347,2	86,2	89,6	22.450	21.600	19.259,6	85,8	89,2	19.628,8	—
VALJARNA ŽICE	76.890	74.430	74.738,3	97,2	100,4	17.130	16.510	17.269,6	100,8	104,6	17.465,5	—
— Valjarna žice	76.890	74.430	74.738,3	97,2	100,4	—	—	—	—	—	—	—
— Valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	54.650	52.230	48.771,4	89,2	93,4	45.040	45.970	45.981,1	102,1	100,0	46.748,4	—
— Valjarna debele pločevine	47.030	47.960	47.912,5	101,9	99,9	—	—	—	—	—	—	—
— Valjarna debele pločevine storitve	7.620	4.270	858,9	11,3	20,1	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA BELA	75.200	75.200	78.033,8	103,8	103,8	62.460	58.450	60.313,7	96,6	103,2	59.471,5	—
— Hladna valjarna Bela	62.830	59.700	61.515,3	97,9	103,0	—	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Bela storitve	12.370	16.380	16.518,5	133,5	100,9	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA JESENICE	18.350	19.250	19.219,2	104,7	99,8	14.950	15.820	16.013,3	107,1	101,2	16.119,5	—
— Hladna valjarna Jesenice	16.850	17.760	17.482,8	103,8	98,4	—	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Jesenice storitve	1.500	1.490	1.736,4	115,8	116,5	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	33.800	33.800	32.716,6	96,8	96,8	24.850	24.850	23.563,5	94,8	94,8	23.519,4	—
— Žičarna	33.800	33.800	32.700,1	96,8	96,8	—	—	—	—	—	—	—
— Žičarna storitve	—	—	16,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	15.760	15.760	14.288,0	90,7	90,7	13.500	13.500	12.648,6	93,7	93,7	12.608,5	—
— HOP	13.870	13.810	13.306,7	95,9	96,4	12.740	12.660	12.057,2	94,6	95,2	12.035,5	—
— HOP storitve	80	70	136,3	170,4	194,7	—	—	—	—	—	—	—
— Rondele	610	705	536,7	88,0	76,1	610	705	536,7	88,0	76,1	518,3	—
— Rondele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— Diski storitve	900	900	273,8	30,4	30,4	—	—	—	—	—	—	—
— Deli za cestno ograjo	300	275	34,5	11,5	12,6	150	135	54,7	36,5	40,5	54,7	—
SKLADIŠČE 38	750	660	1.362,6	181,7	206,5	750	570	1.362,6	181,7	239,1	1.362,3	—
VRATNI PODBOJI	1.070	1.040	1.050,4	98,2	101,0	1.070	1.040	1.049,9	98,1	101,0	975,9	—
JEKLOVLEK	17.640	17.540	17.719,3	100,5	101,0	17.490	17.390	17.029,5	97,4	97,7	16.975,2	—
ELEKTRODE	16.350	16.350	16.341,8	100,0	100,0	14.550	14.550	14.150,0	97,3	97,3	14.156,7	—
— Elektrode + varilna žica	13.180	13.180	12.357,3	93,8	93,8	13.130	13.130	12.332,4	93,9	93,9	12.399,5	—
— Varilna žica storitve	—	—	2,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— Varilni prašek	590	590	698,1	118,3	118,3	590	590	693,5	117,5	117,5	633,1	—
— Suha el. masa	300	300	410,4	136,8	136,8	300	300	410,4	136,8	136,8	410,4	—
— Ognjevarni material	2.280	2.280	2.873,2	126,0	126,0	530	530	713,7	134,7	134,7	713,7	—
ŽEBLARNA	6.700	6.700	7.109,1	106,1	105,3	6.690	6.740	7.056,8	105,5	104,7	7.121,5	—
MONTER DRAVOGRAD	7.500	6.409	5.037,1	67,2	78,6	7.500	6.409	5.037,1	67,2	78,6	5.037,1	—
SKUPAJ	1.080.260	1.076.029	1.056.839,7	97,8	98,2	274.660	267.299	267.631,9	97,4	100,1	268.825,6	—
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	1.200	1.200	860,1	71,7	71,7	860,1	—
SKUPAJ	—	—	—	—	—	275.860	268.499	268.492,0	97,3	100,0	269.685,7	—
Storitve	—	—	—	—	—	22.470	23.110	19.543,2	87,0	84,6	19.543,2	—
SKUPAJ	—	—	—	—	—	298.330	291.609	288.035,2	96,6	98,8	289.228,9	—

bil prestavljen in se je pričel že 22. septembra (planiran šele v oktobru).

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Valjarna debele pločevine je edina TOZD v Železarni, ki ji je v tem obdobju občutno primanjkovalo vložka zaradi nedobav planiranih uslug prevajanja. Zaradi zmanjšanja medfaznih zalog in pomanjkanja naročil v enostavnejših kvalitetah in tanjših dimenzijah valjavsko proga ni obratovala 20 dni.

Redni letni remont se je podaljšal za teden dni. Zaradi novih gradenj so prostori utesnjeni. Vse to je vplivalo na slabo izpolnjevanje planskih obveznosti, ki so pri skupni proizvodnji dosežene le 89,2 %, boljša pa je odprema (100 %), ker so zmanjšali medfazne zaloge.

Omembe vredna je finančna realizacija, ki je precej boljša od planirane zaradi boljšega sortimenta.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

V SREDO SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE JESENICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

takih razmerjih ne bo mogla zagotoviti niti z zakonom določenih obratnih sredstev, kaj šele, da bi ji kaj ostalo za nove naložbe in modernizacijo. Tudi delavci v tej dejavnosti so imeli za 16,7 % nižje osebne dohodeke, kot je znašalo poprečje celotnega gospodarstva, čeprav je v trgovini zaposlenih le 15,3 % polkvalificiranih delavcev, v gospodarstvu pa 45,4 %.

Poročilo delegatom tudi predstavlja poslovanje in problematiko v panogi trgovine v lanskem letu in v letošnjem prvem polletju. Kot problem navajajo tudi poslovne prostore za trgovino na drobno v novozgrajenih stanovanjskih zgradbah in naseljih, ki gradbeno in funkcionalno ne ustrezajo potrebam trgovine. Na to trgovina v večini primerov nima nobenega vpliva, ker sama tega ne zmore financirati. Zato, navajajo, bi bilo potrebno zagotoviti take pogoje, da bo trgovina lahko dolgoročno planirala in se vključevala v graditev prodajnih in drugih prostorov, v novih naseljih in objektih.

Gradnja prodajnega prostora v novih stanovanjskih naseljih bi morala biti sestavni del infrastrukture in financiranja, podobno kot ostala komunalna ureditev prostora. Kot poseben problem navajajo tržnico, ki bi jo že v tem srednjeročnem načrtu morali funkcionalno izboljšati. Ureditev tržnice bi pomenila tudi bistveno izboljšati preskrbo s sadjem in povrtninami.

Komite za gospodarstvo in družbeno planiranje delegatom vseh treh zborov predlaga tudi nekaj sklepov za izboljšanje stanja trgovine v občini.

O GORENJSKI BOLNIŠNICI

Delovna organizacija Gorenjska bolnišnica Jesenice delegatom vseh treh zborov posreduje informacijo pod naslovom Sedanja vloga in perspektiva delovne organizacije Gorenjska bolnišnica Jesenice v okviru SOZD Gorenjski zdravstveni center Kranj in celotnega območja Gorenjske. Informacija predstavlja organi-

ziranost, vlogo, delo in poslovanje, najbolj aktualne probleme in bodoče naloge delovne organizacije Gorenjska bolnišnica. Zajema tudi uresničevanje sprejetih integracijskih ciljev in samoupravno sprejetih družbenih usmeritev na področju zdravstva. Ocenjujejo, da so številne skupne probleme, s katerimi so se srečevale vse tri temeljne organizacije — Bolnica Jesenice, Bolnišnica za ginekologijo in porodništvo Kranj in Psihiatrična bolnica Begunje — združene v Gorenjsko bolnišnico, uspešno in učinkovito reševali.

Gorenjska bolnišnica z navedenimi tremi TOZD je skupaj z delovno organizacijo Osnovno zdravstvo Gorenjske in delovno organizacijo Lekarne vključena v SOZD Gorenjski zdravstveni center Kranj. V celotni Gorenjski bolnišnici združuje delo 832 delavcev, in sicer 51 zdravnikov specialistov, 17 zdravnikov specializantov, pet farmacevtov, dva psihologa, 123 višjih zdravstvenih delavcev, 193 zdravstvenih delavcev s srednjo izobrazbo, 28 zdravstveno-administrativnih delavcev in 63 upravno-administrativnih delavcev. Informacija podrobno predstavlja organiziranost in skupne naloge Gorenjske bolnišnice in njene povezanosti z Medobčinsko zdravstveno skupnostjo in SOZD Gorenjski zdravstveni center. Iz obsežnega gradiva povzemamo le nekaj poudarkov o Bolnici Jesenice, ki kakor ugotavljajo, v okviru Gorenjske bolnišnice dobiva vse bolj regijski pomen, in drugih navedb.

V jeseniški bolnišnici je bil v zadnjih letih dokončan poliklinični objekt, pa tudi sicer je bilo v njej veliko izboljšav medicinske opreme in uvedenih nekaj novih dejavnosti. Lani je bilo v bolnišnico sprejetih 11.053 bolnikov ali 0,8 % več kot leto poprej. Poprečna ležalna doba je znašala 9,1 dni in je bila za 0,3 dni krajša kot leta 1983. Informacija s številnimi podatki obsežno delo, ki je bilo opravljeno na posameznih področjih v lanskem letu. Enako je predstavljeno delo obeh ostalih TOZD.

Temeljne organizacije Gorenjske bolnišnice so v letu 1984 ustvarile 958.730 tisoč dinarjev celotnega prihodka ali 58 % več kot v letu 1983. V strukturi celotnega prihodka v lanskem letu pomeni svobodna menjava dela z gorenjskimi občinskimi zdravstvenimi skupnostmi 79,4 %, svobodna menjava z ostalimi občinskimi zdravstvenimi skupnostmi 14,9 %, 1,6 % pomenijo prihodki od pobrane participacije in samoplačnikov, 4,1 % pa prihodki ustvarjeni s prodajo storitev kuhinje, pralnice, bifeja in drugih prihodkov. V lanskem letu so bila značilna neskladja med rastjo celotnega prihodka in rastjo cen oziroma materialnih stroškov, saj so se v primerjavi z letom 1983 povečali za 66 % ali za osem odstotnih točk več kot celotni prihodek. To neskladje pa je prisotno že nekaj let. Zato je tudi upadel delež sredstev za osebne dohodeke in skupno porabo v skupnem prihodu za 61,9 % v letu 1979 na 46,4 % v lanskem letu.

Informacija ugotavlja, da se, skladno z dogovorjeno politiko o delitvi dela, odstotek zdravljenih bolnikov v gorenjskih bolnišnicah povečuje, izven regije pa zmanjšuje. V letu 1975 je ta delež znašal 64,7 %, v le-

tu 1983 pa že 71,9 %. S tem so občinskimi zdravstvenimi skupnostim prihranjena precejšnja sredstva, saj je poprečna cena zdravljenja v gorenjskih bolnišnicah znatno nižja od cen izven regije, ki so bile leta 1975 za 23,5 %, v letu 1983 pa že za 43,4 % višje od cen v gorenjskih bolnišnicah.

Med nadaljnjimi nalogami Gorenjske bolnišnice navajajo pospešeno uresničevanje tistih skupnih nalog, ki so določene s samoupravnim sporazumom o združitvi, kakor tistih dolžnosti, ki izhajajo iz samoupravno sprejete stopenjske diagnostike in delitve dela med Univerzitetnim kliničnim centrom in SOZD Gorenjski zdravstveni center Kranj ter med osnovnim zdravstvom in bolnišničnim zdravstvenim varstvom gorenjske regije. Te se pa nanašajo še zlasti na večjo strokovno učinkovitost bolnišnične in specialističnega zdravstvenega varstva, ki sodi v pristojnost vseh treh TOZD Gorenjske bolnišnice.

V naslednjem planskem obdobju bo potrebno opraviti tudi najnujnejše prostorske preureditve, zamenjati dotrajano medicinsko opremo in s tem doseči ustrezno raven posodobitve diagnostičnih in terapevtskih možnosti. To pa bo mogoče doseči le, če bodo poleg financiranja redne dejavnosti zagotovljena sredstva tudi za te namene. Navajajo tudi številne druge naloge, ki jih bo potrebno vgraditi v planske dokumente za naslednje srednjeročno in celo dolgoročno obdobje.

Delegatom so predloženi tudi nekateri sklepi in mnenja Izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice.

PROBLEMATIKA AVTOBUSNIH PREVOZOV

Komite za gospodarstvo in družbeno planiranje Skupščine občine Jesenice delegatom daje v razpravo problematiko avtobusnih prevozov v občini. Glavni nosilec javnega potniškega prevoza na območju jeseniške in delno radovljiške občine je Integral, delovna organizacija SAP TOZD Medkrajevni potniški promet, delavnice in turizem Jesenice, ki se skupaj z ostalimi avtobusnimi prevozniki vključuje v potniški promet Gorenjske. Pri tem sodeluje v glavnem Alpetour Škofja Loka, nekateri kraji pa so povezani tudi z medkrajevnimi linijami, ki jih vzdržuje TOZD Turbos v DO SAP Ljubljana.

Vozni park jeseniškega TOZD MPPD sestavlja 41 vozil, od tega je deset avtobusov za mestni promet s poprečno kapaciteto 90 potniških mest in preostalih 31 primestnih, oz. medkrajevnih avtobusov s poprečno 70 potniškimi mesti. Poprečna starost vozil je 5,1 leta. V tej temeljni organizaciji združuje delo 152 delavcev, in sicer 65 v potniškem prometu, 67 v delavnicah, dva v prometni agenciji in 18 v režiji. Pomanjkanje voznikov rešujejo z nadurnim delom in s honorarnim zaposlovanjem voznikov, predvsem v času konic.

V obsežnem poročilu, v katerem predstavljajo tudi stanje osnovnih sredstev, finančno uspešnost poslovanja in kazalce uspešnosti, je v poglavju Usklajenost kapacitet s potrebami opisana tudi vsa problematika prevozov. Ugotavljajo, da so pogodbeno urejeni prevozi le z Železarno Jesenice in Izobraževalno skupnostjo Jesenice in da druge OZD premalo skrbijo za prevoz svojih delavcev na delo in z dela. Ker TOZD nima natančnega števila potnikov, težko načrtuje zmogljivosti, posledice tega pa so prenatrpani avtobusi in nezadovoljstvo med ljudmi. Ta problem je v zimskih mesecih še večji.

Še zlasti so kritične popoldanske konice (od 13,30 do 15. ure), ko je tudi pomoč primestnih avtobusov zaradi časovne stiske za polovico manjša kot v jutranji konici. Na osnovi tega ocenjujejo primanjkljaj približno 200 potniških mest. Skupni primanjkljaj — 200 mest v popoldanski in 70 v jutranji konici, bi lahko odpravili le z nabavo dodatnih vozil, ker TOZD v konicah nima na voljo rezervnih avtobusov. Pri tem pa se pojavlja problem financiranja nabave, ker TOZD MPPD Jesenice nima lastnih sredstev za te namene in zato predlagajo, da bi financiranje uredili z ustreznim samoupravnim sporazumom prek Samoupravne komunalne skupnosti, oziroma z ustreznim združevanjem sredstev iz nekaterih virov, ki jih tudi navajajo.

O tej problematiki je razpravljala tudi občinski svet zveze sindikatov Jesenice, ki delegatom predlaga tudi nekaj stališč, ki bi pomagala, da bi zagotovili hiter, udoben in kulturni prevoz potnikov, hkrati pa predlaga, da se ta problematika predloži v široko-javno razpravo, ki naj bi potekala v organizacijah združenega dela, krajevnih in samoupravnih interesnih skupnostih.

O POGREBNIH SVEČANOSTIH V OBČINI

Izvršni svet Skupščine občine Jesenice delegatom vseh treh zborov predlaga v razpravo osnutek odloka o pogrebnih svečanstih v občini, ki ga je pripravil komite za urejanje prostora in varstvo okolja. Osnutek izhaja iz naslednjih izhodišč:

— javna pogrebna svečanost je enotna žalna slovesnost brez delitve na civilni in cerkveni del pogreba,

— javna pogrebna svečanost mora odražati humanost ob vsestranskem dolžnem spoštovanju umrlih,

— pri načinu pokopa in poteku ter obsegu pogrebnih svečansti je potrebno upoštevati voljo umrlega oziroma njegovih ožjih svojcev in krajevne običaje, zato ni obvezno, da je natančen potek pogrebnih svečansti predpisan enotno za vso občino, temveč se to uredi z ustreznimi pravilniki komunalne organizacije ali krajevnih skupnosti,

— odlok o pogrebnih svečanstih naj ne vsebuje nobenih izjemnih določb o večjem ali manjšem obsegu pogrebnih svečansti, o razmerju pri organizaciji in poteku pogrebnih svečansti na način, ki bi delil udeležence pogreba na verne in neverne, če pri pogrebu sodeluje z verskim obredom predstavnik verske skupnosti.

Osnutek odloka vključuje tudi načelne novosti, ki jih vsebuje republiški zakon, prav tako pa spreminja nekatere določbe obstoječega odloka, ki so bile pretoge.

O POKOPALIŠKEM REDU V OBČINI

Delegatom zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti je predložen v razpravo tudi osnutek odloka o pokopališkem redu na območju občine, ki je prav tako usklajen z republiškim zakonom.

Osnutek odloka obsega: način in čas pokopa, vrste grobov, okvirne tehnične normative za grobove, vzdrževanja reda, čistoče in miru na pokopališču, postavljanje, spreminjanje ali odstranitev spomenikov ali obnovo grobnic in vsak drug poseg v prostor na pokopališču, določa pokopališča, ki morajo imeti mrliške veže, mirovalno dobo za grobove, čuvanje umrlih v krajih, kjer na pokopališčih ni predpisana mrliška veža in drugo.

Delegati zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti bodo obravnavali še naslednja vprašanja:

— predlog sklepa o prenosu pravice razpolaganja in o prenosu pravice odločanja o dodeljevanju stanovanj v družbeni lastni, kjer je vpisana pravica uporabe občine Jesenice, s seznamom teh stanovanj;

— osnutek odloka o stavbnih zemljiščih v občini, ki zajema upravljanje in razpolaganje s stavbnimi zemljišči v družbeni lastni.

Delegatom zbora združenega dela je predložen tudi predlog o določitvi organizacije za opravljanje upravnih nalog in nalog varstva premične naravnosti in kulturne dediščine v občini. Predlog vsebuje dve možni varianti rešitve tega vprašanja, in sicer, da se ta dejavnost priključi Gorenjskemu muzeju Kranj in občina postane soustanoviteljica te organizacije ali da se v občini v okviru enovite strokovne organizacije povežejo: tehnični muzej Železarne, Prešernova in Finžgarjeva rojstna hiša, stalna razstava o zgodovini delavskega gibanja, NOB in povojne zgodovine Jesenic z galerijsko dejavnostjo v Kosovi graščini na Jesenicah in triglavska muzejska zbirka v Mojstrani. Po tej varianti bi se tehnični muzej Železarne moral izločiti iz delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje Železarne in dejavnost triglavske muzejske zbirke iz Planinskega društva Dovje-Mojstrana.

Izvršni svet predlaga delegatom sklep, da se druga varianta pošlje vsem prizadetim organizacijam in Kulturni skupnosti Jesenice v proučitev. Enovita strokovna organizacija v občini naj bi bila sposobna opravljati nadzor nad varstvom premične kulturne dediščine in upravne naloge kot javno pooblastilo in voditi register spomenikov.

Delegatom vseh treh zborov predsednik Izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice še predlaga, da Saša Vrdoljaka, diplomiranega ekonomista, rojenega leta 1959, z Jesenic, imenujejo za namestnika predsednika komiteja za gospodarstvo in družbeno planiranje občine Jesenice.

Celotno gradivo za delegate je objavljeno v 23. številki Delegata, v kateri medobčinska konferenca SZDL daje oceno poteka evidentiranja kandidatov za izvedbo skupščinskih volitev v prihodnjem letu in treh odgovorov na delegatska vprašanja.

Komunalno podjetje »VODOVOD JESENICE«, SP. Plavž 6/a, Jesenice, objavlja na podlagi sklepa delavskega sveta javno licitacijo za prodajo naslednjih osnovnih sredstev:

ZASTAVA 750 SC, letnik 1980, nevozen
tovarna dvoosna prikolica, 5 t, nevozna

izključna cena
100.000 din
80.000 din

Javna licitacija bo v sredo, 30. oktobra, ob 12. uri na polnilnici argona, C. 1. maja 42, Jesenice.

Ogled je možen eno uro pred licitacijo na polnilnici argona.

Pravico udeležbe na licitaciji imajo fizične in pravne osebe.

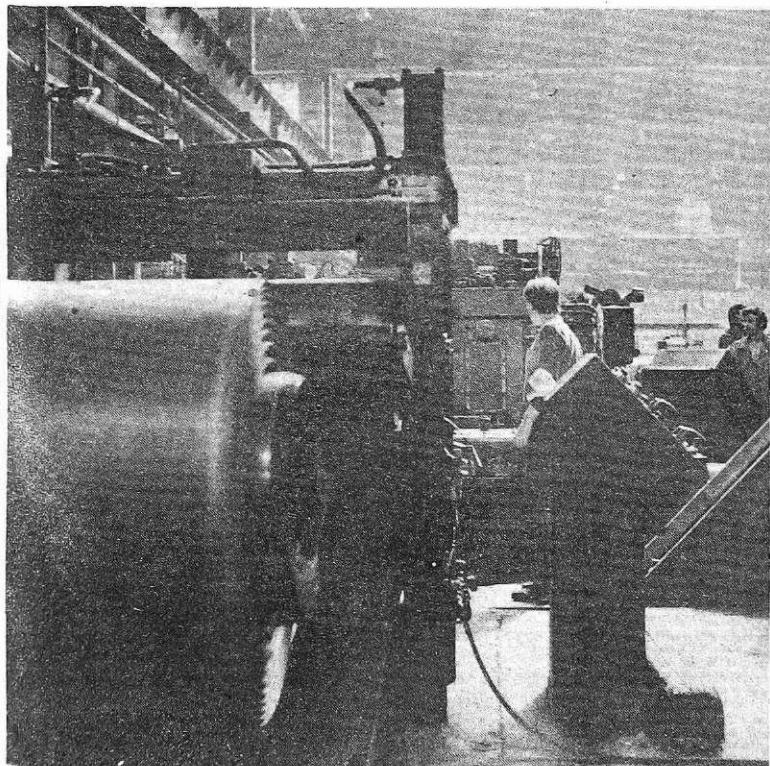
Prometni davek plača kupec.

Interesenti morajo pred začetkom licitacije položiti 10 % varščine od izključne cene.

SMRAD V KRANJSKI GORI

Med Gozd-Martuljkom in Kranjsko goro v naselju Log je v borovem gozdiču smetišče ali pogorišče starih odpadkov. Prebivalci Loga pravijo temu kraju kar »krematorij«. Zakaj? Kranjskogorčani in okoličani so si ta prostor izbrali za odlaganje smeti. Do tu vse lepo in prav, saj mora imeti vsak kraj odlagališče smeti. Toda vse te odpadke nato požigajo, smrad moti vaščane v okolici. Kupe odpadnega materiala požigajo največkrat v večernih urah in potem je vse skupaj odvisno od vetra, kam bo ta smrdljivi dim usmerjal. Smrad ni nič kaj v ponos Kranjskogorčanom, turisti pa si mašijo nosove in z zanimanjem ogledujejo to kranjskogorsko »zanimivost«. Problem s požiganjem odpadkov bi rešili tako, da bi smetišče ogradili z žico in vhod nadzorovali, kajti v nekaj letih se niso odkrili požigalca. Lepo in prav bi bilo, da bi te vonjave enkrat priklicale tudi kakšnega sanitarnega inspektorja. (tekst in foto: A. Kerštan).

Linija za vzdolžni razrez (Foto: I. Kučina)

VLAK BRATSTVA IN ENOTNOSTI

V petek, 11. oktobra, sta pozno zvečer z Jesenic in iz Maribora krenili na pot v SR Srbijo kompoziciji »Vlaka bratstva in enotnosti«. Popeljali sta 1.200 nekdanjih izgnancev in njihovih svojcev v kraje po vsej Srbiji. K prijateljem, s katerimi so skupaj preživeli čas vojne in ki so jim v najtežjih trenutkih ponudili prostor za mizo in streho nad glavo. Spomini na čase trpljenja in odrekanja niso zbledeli. Prijateljske vezi se po vrnitvi nekdanjih slovenskih izgnancev leta 1945 v osvobodene domače kraje niso pretrgale. Posamezni skupinski obiski, ki so se vrstili zdaj v eno, zdaj v drugo smer, so prerasli v največjo manifestacijo bratstva in enotnosti med našimi narodi, v manifestacijo »Vlak bratstva in enotnosti«.

brata, stara 16 in 17 let, odšli v partizane. V partizane je odšel tudi starejši sin Jevdije Milovanovića. V zadnjih borbah za Beograd, na sam dan osvoboditve, je padel oče, novembra 1944. pa, kot štabni kurir 3. ličke brigade, ki se je borila v Sremu, še starejši brat Miha. Padel je tudi starejši sin Jevdije Milovanovića. Z mamo sva se junija 1945. vrnili domov in v oktobru 1945 se je še mladoleten iz vojske vrnil mlajši brat.

Naše vezi z Valjevčani se s tem niso prekinile. Obiskujemo se redno, tudi z »Vlakom bratstva in enotnosti«. Staršev ni več, ostala je bratska vez med nami, ki smo bili v času vojne otroci. Najmlajša hči družine, ki nas je sprejela, s svojo družino prihaja k nam in mi k njim. Prijateljsko in bratsko so povezani moj in Nadini otroci. Naša skupna želja je, da bi se te vezi nadaljevale pri naših vnukih.

Leta 1961 se je v Mariboru porodila ideja, da bi ponovno odšel na pot vlak, ki bi popeljal nekdanje izseljence v SR Srbijo, tako kot pred dvajsetimi leti, le da bi tokrat peljal prijatelje k prijateljem in ne tako kot leta 1941, pregnance z lastnih domov v neznan. Letošnji vlak je bil že šestnajsti po vrsti.

Prvi in nadvse prisrčen sprejem za udeležence »Vlaka« je bil na beograjski postaji Topčider. V Domu garde so republiška konferenca SZDL Srbije, mestna konferenca SZDL Beograda in medobčinski odbor manifestacije Vlaka bratstva in enotnosti Srbije pripravili Miting prijateljstva s kulturnometniškim programom. Za dobrodoščilo so postregli s kruhom in soljo, pozdravne besede pa sta izrekla predsednika republiških konferenc SZDL Srbije in Slovenije Bogdan Trifunović in Franc Šetinc. Tu sta se kompoziciji iz Maribora in Jesenic razšli. Ena je odpeljala proti Kraljevu, druga pa v Titovo Učice. Na slednji so bili tudi Jeseničani.

Po štirinajstih urah vožnje je vlak ob 12.25 prispel na valjevsko železniško postajo. Na peronu je bilo vse polno ljudi. Stiski rok, solze, radost ob snidenju. Vrstile so se pozdravne besede in otroci so plesali kolo. Po kratkem priložnostnem programu učencev osnovne šole Miša Dudić so se gostje skupaj z gostitelji razšli po domovih.

ZGODBA Z VLAKA

Spomini Sonje Prevc

»Izgnanstvo v Srbijo v Valjevo sem doživljala po otroško. Stara sem bila devet let, ko so našo družino Pikon — očeta, mamo in starejša brata Nemci izselili iz domače hiše. Ukazali so, da se moramo v eni uri pripraviti za odhod, s seboj pa lahko vzamemo toliko, kolikor lahko nesemo v rokah. Očetu je nekdo sporočil, kaj se dogaja in je takoj prišel iz tovarne domov. Prišla sta tudi brata. Z nekakšnim vozilom so nas odpeljali v Šentvid. Vse skupaj ni trajalo več kot uro. Po šestih dneh so nas s tovornimi vagoni prepeljali v Bosanski Brod. Tam so transport razdelili. Nas so po ozkotirni železnici odpeljali naprej proti Valjevu. Potovanje v Srbijo se mi je zdelo zanimivo, saj se kot otrok nisem popolnoma zavedala okupatorjevega nasilja.

V nepozabnem spominu mi je ostal prisrčen sprejem, ki so ga pripravili Valjevčani in okoličani na stari železniški postaji. Mnogi ljudje nas je pričakovala že dolgo časa, ker niso vedeli za točen čas prihoda transporta. Kot otrok sem dobro čutila njihovo gostoljubnost. S kočijami, vozovi in peš smo se odpravili v naš novi dom, v vojašnico 5. pešpolka. Gostoljubni sprejem nam je potrdil, da smo prišli med brate. Nudili so nam vse, kar so mogli: posteljo, hrano in odprta srca. Tega ne bom nikdar pozabila.

Zaradi vojnih potreb so nas preselili v osnovno šolo v ulico Kosančiča Venac (sedaj osnovna šola Sestre Ilić). V šoli ni bilo prostora za vse in nekateri so se morali nastaniti v prostorih meščanske šole. Na dvorišču šole smo imeli skupno kuhinjo, kjer se je v kotlu kuhala hrana za vse.

Iz pripovedovanja starejših se spominjam, da so nas hoteli razseliti v oddaljene vasi. Naši so vztrajali, da ostanemo skupaj in ko se je bilo treba izseliti tudi iz osnovne šole, so pričeli prihajati Valjevčani in okoličani in nas voziti na svoje domove, zelo pogosto majhne in revne. Mi smo nekaj časa živeli v hiši Jeseničanke Lojzke Pintar, ki je tam imela svoj dom.

V času vojne je bilo v Valjevu zelo hudo. Hrane ni bilo, Nemci so kmetom s silo jemali zaloge žita, požigali domačije in žitna skladišča. Z grozo smo zrl v obzorje Valjeva, rdeče od ognja. Čeprav ni bilo hrane, so nam domačini vedno pomagali. Družina Urošević, ki je živela v vasi Grabovica nad Valjevom v značilni srbski sorodstveni zadrugi, je za našo družino vedno imela kruh, projo in suhe sli-

ve. Kaj nam je to pomenilo takrat, ne bomo nikdar pozabili.

Kasneje smo se preselili k družini Jevdije Milovanovića. S tremi otroki, približno iste starosti kot mi, smo živeli kot ena družina. Otroci smo družno pasli njihovo kravo in pili njeno mleko. Hodili smo v šolo pa tudi opravljali razna dela, da smo se lažje preživljali. Oče je bil zaposlen v tovarni Vistad (sedaj Krušik) in sodeloval s terenskimi aktivisti. V septembru leta 1944, ko je bilo osvobodeno Valjevo, so vsi trije, oče in oba

DOMOVINA JE ENA — NAM VSEM DODELJENA

Naša domovina je zelo velika. Večja kakor obseg naše zemlje in naših misli. Je mnogo večja, večja od samega jaza.

V mnogih stoletjih je naše ljudstvo bilo boje in prelivalo kri za svobodo. V času fevdalizma in kapitalizma so bili naši ljudje ohromeli. Kako to? Tujec si je prilastil naše ozemlje, toda ni si prilastil naše zavednosti. Svoboda je klicala in tudi dobila odziv na svoj klic. V času druge svetovne vojne je naše ljudstvo prelivalo kri in odganjalo sovražnike. Po letu 1945 je bila naša domovina zelo oslABLJENA. Toda, otroci-ene matere, »naše domovine«, so začeli graditi novo deželo, deželo, ki se je dvignila iz prelite krvi. Začeli smo graditi nad meglami prahu, nad rekami ruševin, pod krvavo rdečim, svobodnim soncem. Iz vsega tega se je dvignila nova država. Nova na pogled, toda stara po svojem pravičnem srcu. Njeno jedro je ostalo nespremenjeno. Otroci rajajo pod majskim soncem, ptice žvrgolijo, cvetovi drhtijo in širijo svoje vonjave po vsej naši domovini — po domovini bratstva in enotnosti.

Ali se je kralj Matjaž že kdaj zbudil iz svojega sna pod Peco? Da, zbudil se je. Nekdanji Matija Korvin je zaspal in na njegovem mestu se je zbudil — Tito. Tito — up vseh src.

Mi imamo svojo domovino. Domovina je le ena, kamorkoli te nosi življenje v svet, povsod si tujec. Vse v človeku pa kliče domovino, kraj, kjer si se rodil, doživljal mladostne radosti in zadrege, mojo in našo domovino. Zato si vsi otroci naše domovine od severa do juga, od vzhoda do zahoda, podajmo roke.

In iz naših gri naj se tisoče glasov zlije v eno geslo: »Domovina je ena — nam vsem dodeljena!«

Saša Bunčič
7. č OŠ Tone Čufar Jesenice

Koordinacijski odbori »Vlaka bratstva in enotnosti« vseh 34 občin, pobratenih z občinami v SR Srbiji, so razpisali nagradni natečaj za najboljši spis za učence osnovnih šol na temo »Vlaka bratstva in enotnosti«. Na Jesenicah je bilo razpisanih pet nagrad. Prva nagrada za spis je bila udeležba na »Vlaku«, štiri nagrade pa so bile knjižne. Posebna komisija je ocenila, da je najboljši spis napisala Saša Bunčič, učenka 7. č razreda osnovne šole Tone Čufar: »Domovina je ena — nam vsem dodeljena«. Žal se Saša ni mogla udeležiti »Vlaka«.

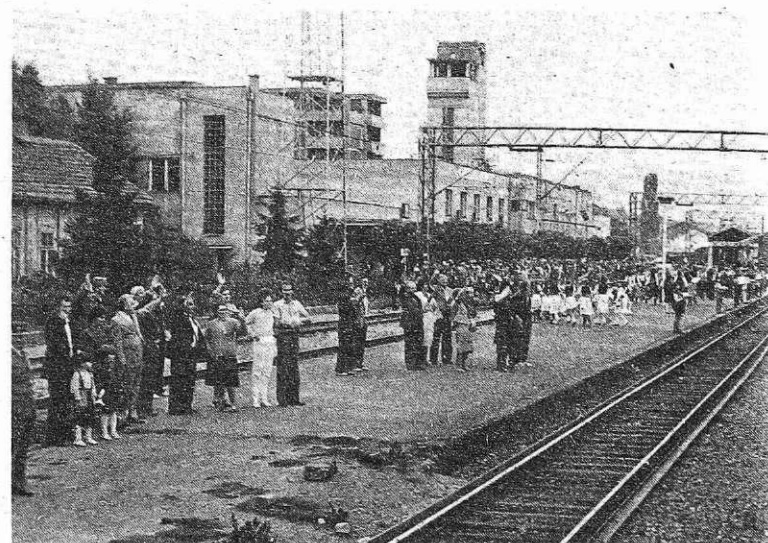
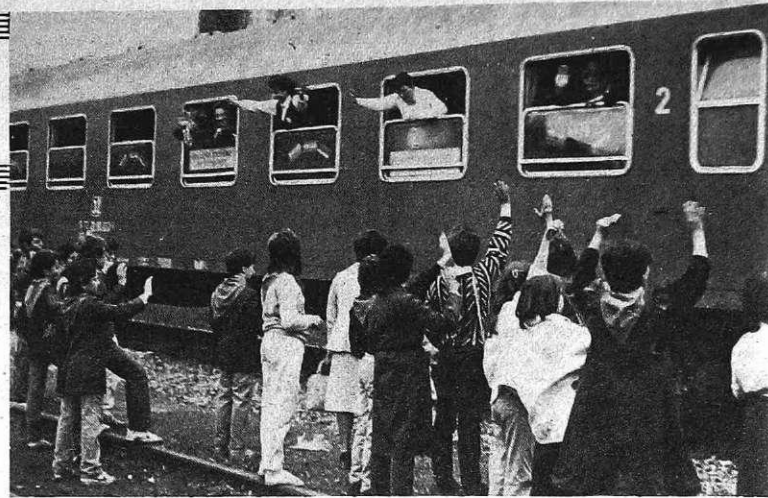
V tej manifestaciji so sodelovali tudi učenci Osnovne šole Tone Čufar. Obiskali so vrstnike na valjevski Osnovni šoli Sestre Ilić. To je šola, v kateri so med vojno bivali naši izgnanci, dokler jih Nemci niso izselili od tod. Potrebnovali so prostor za svojo vojsko. Šoli sta sedaj pobrateni in predstavniki jeseniške osemletke so z vlakom prvič potovali v Valjevo. Na pot je odšlo deset učencev, ki so jih spremljale tovarišice. Gostovali so pri vrstnikih iz pobratene šole. Med obiskom v Valjevu jih je, kot so povedali, najbolj prevzel topel sprejem vrstnikov in njihovih staršev. Pozdravit so jih prišli tete, strici, stare mame gostiteljev, pa sosedje in otroci iz sosesčine. »Vsak dan se je dogajalo kaj novega, kaj takega, kar se za vedno vtisne v spomin,« pravi Boštjan. Urški je bila všeč njihova šola: »Učilnice so take kot naše, le nekaj manj učil je v njih. Učitelji so zelo prijazni, vsaj takrat med obiskom so bili.« Vsem je bila všeč topla dobrodošlica, najprej na Topčiderju

pri Beogradu, potem pa na vsaki naslednji postaji, koder se je ustavljal Vlak bratstva in enotnosti. Povsod so igrale godbe in otroci v narodnih nošah so plesali kola. Tega se naučijo že v vrtcu. In koliko narodnih noš imajo. Kolo je navdušilo. Za roke se primejo starejši in otroci in plešejo skupaj. Leta in velikost niso pomembna.

»Pred dvema letoma smo se dogovorili o temeljih za sodelovanje med šolama in se priključili Vlakom bratstva in enotnosti,« je dejala Mili Ilić, ravnateljica Osnovne šole Tone Čufar. »Na pot je odšlo deset učencev in pet učiteljev. To je bil prvi korak k sodelovanju med šolama. Učitelji so imeli pogovore s predstavniki šole Sestre Ilić o možnostih za sodelovanje na kulturnem, športnem, raziskovalnem, pedagoškem in drugih področjih. Sodelovanje naj bi bilo podobno sodelovanjem med šolami, ki nosijo Čufarjevo ime. O tem bo razpravljal svet šole in svoj predlog o sodelovanju ponudil v podpis kolektivu šole Sestre Ilić.

Hitreje kot uradni stiki so se razvile prijateljske vezi med našimi učenci in njihovimi gostitelji. Teh smo lahko še posebej veseli. Dogovorili so se o ponovnem snidenju. Otroci iz Valjeva pričakujemo na Jesenicah že 29. novembra.

In kam bodo popeljali prijatelje iz Valjeva, ko bodo ob dnevu republike prišli na Jesenice? »Peljali jih bomo na Bled in v Kranjsko goro, na Planino pod Golico. Pouka takrat ne bo, šolo jim bomo pa le pokazali, pa tudi v šolskem bazenu se bomo najbrž lahko okopali.«

Z letošnjega VBE (foto: J. Rabič)

VLAK BRATSTVA IN ENOTNOSTI

Z Vlakom bratstva in enotnosti smo se enajstega oktobra odpeljali v Srbijo. Na vlaku je bilo tisoč sto udeležencev, ki jih vežejo osebni spomini na čas izgnanstva ali pa prijateljska vez, stkana po osvoboditvi.

Pot nas je vodila preko Slovenije, Hrvaške, Vojvodine do končne postaje Valjevo, kjer so nas pričakali pionirji z zastavicami in lepim programom za dobrodoščilo. Nato smo odšli na domove gostiteljev. Z mamičo sva stanovala pri učiteljici Ljiljani Popin, ki se je trudila, da bi nama bilo čimbolj prijetno.

V Valjevu smo z zanimanjem ogledali znamenitosti mesta. Obiskali smo tudi samostan v Pustynji, ki slovi po svojih freskah, starosti, in spominski park narodnih herojev. Naslednji dan nas je peljala pot do spomenika narodnemu heroju Stevanu Filipoviću in do muzeja o delu in življenju njihove največje pesnice Desanke Maksimović. Vsi udeleženci Vlaka smo bili povabljeni tudi na odkritje spominske plošče v osnovni šoli Sestre Ilić, ki je pobratena z osnovno šolo Tone Čufar Jesenice. Po kulturnem programu sva z mamičo nadaljevala pot v kraj Krupanj.

V tem mestu je mamičin oče preživel večji del izgnanstva in iz njegovega pripovedovanja sem spoznal, kako dobri so bili ljudje v tistih težkih časih. Starega gospodarja ni več, prijateljstvo pa utrjuje njegov sin, ki je bil takrat star tri leta. Besedi dobri, prijazni sta premalo za vse tisto, kar človek doživi, ko pride k njim v goste.

V Krupnju sem bil tudi gost šole. Učenci so pokazali, kaj znajo in kako se je treba obnašati med poukom. Bil sem zelo vesel, da so mi izkazali tako pozornost.

Čas našega bivanja v Srbiji se je prehitro iztek. Najteže je bilo slovo od iskrenih prijateljev, pa vendar smo odšli z novo izkušnjo — prijateljstvo se je poglobilo, vzklila pa je želja, da bi se ponovno srečali.

Mnogo je ostalo nenapisanega, saj enostavno ni besed za vse tisto, kar sem doživel. Želim si, da bi me pot še kdaj pripeljala v Srbijo, saj vem, da imam tam iskrene prijatelje.

Gorazd Reichman, 6. b
OŠ Prežihov Voranc
Jesenice

Udeleženci »vlaka bratstva in enotnosti« z Jesenic v Brankovini pri Valjevu med obiskom spominskega muzeja

LETOŠNJA DVAJSETA RAZSTAVA

Jutri, v petek, 25. oktobra, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK Jesenice s krajšim glasbenim programom odprli dvajseto letošnjo razstavo. Na ogled bodo slike, nastale v letošnjih planinskih slikarskih kolonijah Vršič in Vrata, ki ju prireja planinski društvi Jesenice in Dovje-Mojstrana.

Krajinsko slikarstvo smo po prodoru modernih slogov in stilov kar nekako odrinili na obrobje, čeprav je bolj ali manj prisotno že od 19. stoletja dalje, ko so bili na Slovenskem zelo pomembni krajinarji M. Pernhart, A. Karinger in brata Šubic in v 20. stoletju impresionisti, Vesnani (M. Gaspari, H. Smrekar, I. Vavpotič id.), Veno Pilon in tako dalje. Zato sta prav gotovo obe občinski planinski slikarski koloniji hvalevredni pobudi oziroma izziva slikarjem krajinarjem saj ima gorska krajina še posebno privlačnost. Posebna mikavnost teh kolonij je tudi v tem, da se slikarji za teden dni preselijo v naravni atelje.

V zapisih slikarja in člana likovnega kluba DOLIK Toneta Tomazina preberemo, da sta s takratnim tajnikom Planinskega društva Jesenice Stankom Ravnikom še pred letom 1970, ki je rojstno leto prve slikarske kolonije, razmišljala o možnosti srečanja slikarjev, ki bi bilo pripravljeno upodabljati gorski svet v naravi. Pobudi je prislusnilo Planinsko društvo Jesenice, ki mu je takrat predsedoval Janez Košnik, in leta 1970 razpisalo prvo planinsko slikarsko kolonijo na Vršiču. Slikarji so imeli zagotovljeno pet do šestdnevno oskrbo v Tičarjevemu domu na Vršiču z obvezo, da v določenem roku po končani koloniji skupno razstavijo slike, nastale v koloniji, in po eno sliko odstopijo organizatorju kolonije. Tako zbrane slike naj bi bile namenjene oddelku planinskega slikarstva v bodočem planinskem muzeju.

V prvo slikarsko kolonijo so povabili slikarje, člane jeseniškega DO-

LIKA, in odličnega akademskega slikarja Ljuba Ravnikarja iz Kranja, ki je rad prihajal na Jesenice in DOLIKU strokovno pomagal. Konec oktobra so se na Vršiču poleg Ljuba Ravnikarja zbrali še člani likovnega kluba DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice: Janko Korošec, France Kreuzer, Pavel Lužnik, Tine Markež in Tone Tomazin. Zadnji dan kolonije jih je z Vršiča pregnal sneg, vendar pa so se v dolino vrnili s številnimi lepimi motivi tega razgibanega gorskega sveta.

Planinsko društvo Jesenice je bilo nad uspehom kolonije navdušeno in pot za nadaljnje kolonije je bila odprta. PD Jesenice se je s tem vpisalo v zgodovino kot prvi organizator planinskih slikarskih kolonij.

Leta 1971 slikarske kolonije zaradi tehničnih razlogov ni bilo mogoče pripraviti, za tem pa so se vrstile vsako leto, in sicer v pomladanskem času, še pred pričetkom planinske sezone, to je v mesecu maju, ko so gore v prebujajoči pomladi še bolj slikovite.

Letos je na Vršiču potekala že petnajsta, jubilejna slikarska kolonija z devetimi udeleženci, vendar jim vreme ni bilo naklonjeno in dejansko so imeli na voljo le tri delovne dneve.

Doslej je v slikarskih kolonijah, na Vršiču sodelovalo 47 navdušenih slikarjev obeh spolov iz številnih krajev Slovenije, slikarjev z akademsko izobrazbo in slikarjev, ki delujejo v organiziranih ljubiteljskih kolektivih.

Zgledu PD Jesenice, ki je za tako kulturno poslanstvo dobilo tudi več priznanj, je sledilo Planinsko dru-

štvo Dovje-Mojstrana in leta 1980 prvič povabilo slikarje v Aljažev dom v Vrata pod enakimi pogoji, kot so veljali za vršičsko kolonijo. Okolje v Vratih je še posebno mikavno zaradi veličine triglavske severne stene. Slikarji pa so svoj naravni atelje večkrat poiskali kar na Dovjem ali v Mojstrani, pa tudi v bližnjih dolinah Kot, Krma ali v Radovni, ki nudijo neizčrpane motive.

V šestih slikarskih kolonijah v Vratih je sodelovalo 27 slikarjev.

Poleg dragocenih in kvalitetnih slik, ki so nastajale v obeh slikarskih kolonijah, se je v kolonijah razvijalo tudi tovarištvo in prijateljstvo, med seboj so si strokovno znanje in slikarske izkušnje, vsem udeležencem pa so kolonije ostale v nepozabnem spominu.

Pri organizaciji vseh slikarskih kolonij je sodeloval tudi slikar, član likovnega kluba DOLIK Tone Tomazin, ki je tudi edini udeleženec vseh kolonij.

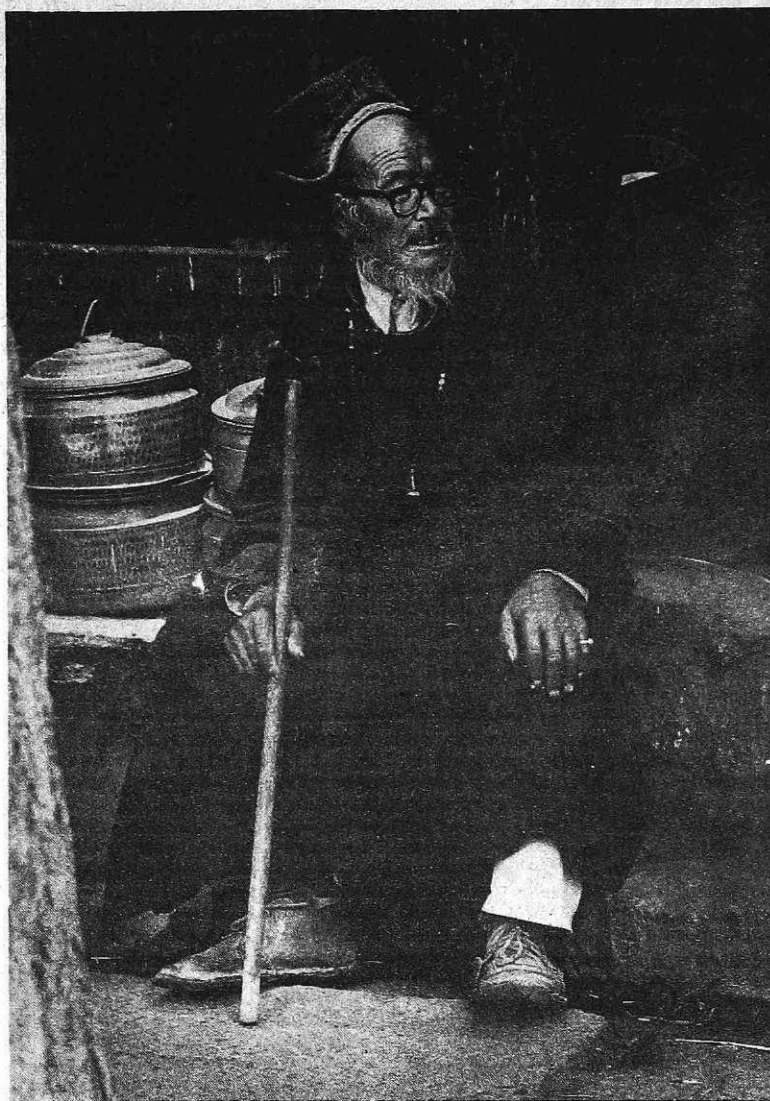
Udeleženci slikarskih kolonij v letu 1985, ki se s svojimi deli predstavljajo na razstavi:

VRŠIČ: Leon Koporec — Ljubljana, Helca Krasnik — Trbovlje, Darinka Pavletič — Ljubljana, Celje, Mirna Pavlovce — Škofja Loka in z Jesenic: Rudolf Arh, Danica Bem — Gal, Nika Hafner, France Kreuzer in Tone Tomazin.

VRATA: Lojze Dežman, Vida Štemberger — Kranj, Viljem Jakopin, Leon Koporec, Franjo Smole — Ljubljana, Helca Krasnik, Ernest Špiler — Trbovlje, Ferdo Mayer — Kamnik, Marjan Vodišek — Titovo Velenje in z Jesenic: Rudolf Arh, Franc Berce, Nika Hafner, France Kreuzer in Tone Tomazin.

Razstava slik, nastalih v obeh slikarskih kolonijah, bo odprta do vključno 6. novembra vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

ZANIMIVA RAZSTAVA V KOSOV GRAŠČINI

Od 25. oktobra do 15. novembra bo v Kosovi graščini na Jesenicah na ogled razstava fotografij italijanskega avtorja MAURIZIA FRULLANJA, ki je nastala v sodelovanju s tržaškim Centrom za arhiviranje in širjenje fotografske slike PHOTO-IMAGO. Avtor, ki že dolgo deluje na področju fotografije kot pedagog in kot sodelavec fototeke v okviru tržaškega Centro Culturale Pubblico Polivalente, na tej razstavi predstavlja svoja dela — med njimi tudi nekatera, ki so nastala v Aziji, katere temeljit poznavalec je — v katerih je jasno vidna značilna preobrazba objektivne stvarnosti v subjektivno, ki označuje vso fotografsko produkcijo Maurizia Frullanija.

Naj bodo na fotografijah tibetanski menihi, indijski sveti miže, afganistanske karavane ali ulice, kjer prebiva avtor, hiša na nasprotni strani ali staro podstrešje, z njih vedno beremo sugestije in občutja, ki so avtorja prevzemale ob fotografiranju. Detajli njegovih slik nas s svojo obdelavo uvajajo v neko izključno subjektivno stvarnost, ki se zdi edino dopustna, ker s svojo grafično izvedbo zadeva samo bistvo.

Avtor živi in dela v Ronkah v goriški pokrajini.

Otvoritev razstav s kulturnim programom bo v petek, 25. oktobra, ob 19. uri.

ŽIVAHNA DEJAVNOST ZKO V PRIPRAVAH PROGRAMOV

Vsi temeljni nosilci planiranja v tem času posprešeno delajo pri oblikovanju planskih dokumentov za naslednje srednjeročno obdobje in na nekaterih področjih celo za dolgoročno. V ta prizadevanja so v jesenskih mesecih vključeni tudi Zveza kulturnih organizacij Jesenice s svojimi organi in vsa kulturna društva in organizacije v občini.

Večja skrb in odgovornost pri oblikovanju novih planskih dokumentov prav gotovo ni naključna, kajti dolgoročni program gospodarske stabilizacije tudi od kulture zahteva prispevek k povečanju skupnih ustvarjalnih potencialov gospodarstva in družbe, predvsem z nadaljnjim razširjanjem možnosti za vsestranski razvoj osebnosti delovnega človeka kot proizvajalca in samoupravljalca, pa tudi glede uresničevanja splošnih kulturnih, etičnih in humanitarnih ciljev družbenega razvoja.

O osnutku srednjeročnega programa dejavnosti ZKO Jesenice in njenih članic za obdobje 1986—1990 so v tem mesecu potekale razprave v komisijah za gledališko dejavnost, glasbeno dejavnost, za kulturno-estetsko izpopolnjevanje in usposabljanje, za sodelovanje s Slovenci v zamejstvu in zamejstvom in komisiji za zgodovino poveljnega razvoja kulturnih dejavnosti v občini.

Na sestankih komisij, ki jih sestavljajo strokovni delavci iz posameznih področij, so govorili o osnutku dokumenta, ki predvsem opredeljuje kulturno politiko v občini in smeri razvoja za posamezna področja delovanja, ki bodo vodila Zvezi kulturnih organizacij jeseniške občine in njenim članicam v naslednjem srednjeročnem obdobju. S sprejetimi priporočili in dopolnilnimi predlogi bodo dopolnili osnutek srednjeročnega programa.

Ko so pretekli teden na seji Izvršnega odbora Zveze kulturnih organi-

zacij ocenjevali delo komisij, so ugotovili, da so dobro začela z delom, da so neobhodno potrebne za še bolj strokovno in vsebinsko poglobljeno delovanje ZKO in njenih članic. Izkazalo se je tudi, da je potrebno oblikovati še nekaj strokovnih komisij, nekatere obstoječe pa tudi kadrovske okrepiti. S tem tudi uresničujemo usmeritve, ki so bile sprejete na letošnji delovno-programski seji konference ZKO Jesenice.

Tudi na zadnji seji Izvršnega odbora ZKO so spregovorili o planskem osnutku in bili enotnega mne-

O JESENIŠKEM PROVINCIALNEM MRTVILU

Dopisnik E. T. zelo rad zaključuje svoje informacije ali razmišljanja z »delitvijo naukov« in proglašanjem jeseniškega diletantizma in provincializma. To še posebno takrat, ko nekaj ni tako, kot si to on zamišlja, da bi moralo biti (bognedaj, da bi danes imeli mladinski klub in nekatere druge stvari po njegovi zamisli). Ne rečem, da posamezni njegovi »nauki« ali zamisli niso upravičeni, največkrat pa ne, ker ne upoštevajo, žal pa velikokrat tudi ne pozna resničnega stanja in možnosti. V teh njegovih »naukih« so tudi žaljivke, ki niso vredne svobodnega ustvarjalca in avtorja nekaterih zelo dobrih literarnih uspešnic.

V mislih imam njegov sestavek v zadnji, 41. številki Železarja, »Uspešno leto Hamida Tahirja«, v katerem je strnil letošnje umetniške uspehe. Temu imenitnemu grafiku in slikarju smo tudi na Jesenicah izkazali pozornost z dvema razstavama. Z osebnim stikom z njim sem tudi spoznal njegove težke stanovanjske raz-

mere, v katerih nima nikakršnih možnosti umetniškega ustvarjanja. Zato smo tudi v nekaterih kulturnih krogih že govorili, kako bi dobili ustrezen prostor za njegovo umetniško ustvarjanje. Imeli smo tudi že rešitev, ki pa je povezana z dograditvijo prireditvenega centra na Jesenicah.

Dopisniku E. T. ne bi smelo biti neznano, da se na jeseniškem mestnem območju spopadamo s hudimi prostorskimi težavami za kulturno dejavnost od občinske knjižnice, Delavske univerze, Glasbene šole do ljubiteljske kulturne dejavnosti, ki je vsaj na tem območju že kdaj presegla diletantski nivo. E. T. pa namesto da bi to objektivno stanje upošteval, neusmiljeno udriha po občinski kulturni politiki, »ki je bolj naklonjena amaterskemu diletantizmu kot vrhunski ustvarjalnosti, ki bi jeseniško kulturo edino lahko dvignila iz provincialnega mrtvila«. Da bi svoje žaljivke še bolj začel, navaja še »dejstvo, da ima na Jesenicah že vsak nedeljski malar kozolcev in gorskih vršacev boljše pogoje za delo« kot vrhunski umetnik.

Kako to, da ne veste, E. T., da imajo tudi »nedeljski malarji« svoje ateljeje večinoma v naravi in da svoje slike dokončujejo v svojih kuhinjah, na balkonih, hodnikih, podstrešjih... Srečen je tisti, ki ima malo večje stanovanje, da mu otroci ali vnuki sproti ne razmažejo njihovih slik.

Za takšne trditve, E. T., je vsekar potrebno nekoliko več poznavanja razmer in objektivnosti, pa tudi malo manj samozavernosti.

Joža Varl

RAZPIS DELAVSKE UNIVERZE

za vpis v nove oblike izobraževanja in izpopolnjevanja delavcev in občanov ob delu in sicer:

- v osnovno splošno izobraževanje za odrasle — od 1. do 8. razreda osnovne šole,
- v vzgojnoizobraževalni program — administrator,
- evidentiranje za vpis v vzgojnoizobraževalni program — prometno transportni tehnik,
- tečaje šivanja in krojenja:
 - začetni,
 - nadaljevalni,
 - specializirani,
- intenzivne jezikovne tečaje:
 - nemščine (začetni in nadaljevalni),
 - angleščine (začetni in nadaljevalni),
 - italijanščine (začetni in nadaljevalni),
- strojepisne tečaje: — za električne pisalne stroje (s spominom)
- začetne in nadaljevalne,
- tečaje za:
 - skladiščno poslovanje,
 - varstvo pri delu,
 - klekljanje,
 - blagajniško poslovanje.

Oblike izobraževanja in izpopolnjevanja, ki so zajete v tem razpisu, bodo organizirane takoj, ko bo zadostno število prijavljenih kandidatov.

Prijave za vpis sprejema VIZ — TOZD Delavska univerza Viktor Stražišar Jesenice, telefon 81-072, vsak dan dopoldne (od 7. do 15. ure).

Pričetek tečaja angleščine (začetni) in italijanščine (začetni) bosta v sredo, 30. oktobra, ob 16.30 (angleščina) in ob 17. uri (italijanščina) v poslopju bivše gimnazije. V omenjena tečaja se lahko vključi še nekaj kandidatov.

VOZNI RED

INTEGRAL, TOZD potniški promet obvešča, da je pri objavi vozni redov v Železarju št. 38 z dne 26. 9. 1985 prišlo do napake pri odhodu avtobusa z Jesenic v Krnico preko Kočne in sicer tako, da se odhod izpred železniške postaje ob 14.09 spremeni na 14.12 izpred Železarne Jesenice.

Vsi delavci, ki se vozijo z dela z avtobusi, ki imajo odhod izpred Železarne Jesenice, se lahko pripeljejo do Železarne Jesenice z avtobusom, ki pelje ob 14.03 izpred Bolnice Jesenice na Kočno. Avtobus ustavlja na vseh postajah mestnega prometa do križišča pri Valjarni Bela. Ravno tako ustavlja avtobus na postajah Javornik—Elita, Pod Kočno in na Lipcah.

Objavljeni odhodi avtobusov, kjer ni oznake ŽJ ali Bolnica, imajo odhod izpred železniške postaje.

VOZNI RED

AVTOBUSNIH PREVOZOV OB DNEVU MRTVIH NA BLEJSKO DOBRAVO

Od 26. do 31. oktobra bodo redne vožnje okrepljene z dodatnimi avtobusi, v petek, 1. novembra pa bodo avtobusi vozili po naslednjem voznem redu:

- HRUŠICA—BLEJSKA DOBRAVA—POKOPALIŠČE
7.45 9.15 10.45 12.15 13.45 15.15 16.45
- POKOPALIŠČE—BLEJSKA DOBRAVA—HRUŠICA
8.45 10.15 11.45 13.15 14.45 16.15 17.45
- BOLNICA—BLEJSKA DOBRAVA—POKOPALIŠČE
6.03 7.15 8.45 9.15 9.45 10.15 10.45 11.15 11.45 12.15 12.45 13.15 13.45 14.15 14.45 15.15 15.45 16.15 16.45 17.15 17.45 18.15 21.00
- POKOPALIŠČE—BLEJSKA DOBRAVA—BOLNICA
6.30 7.45 8.15 8.45 9.15 9.45 10.15 10.45 11.15 11.45 12.15 12.45 13.15 13.45 14.15 14.45 15.15 15.45 16.15 16.45 17.15 17.45 18.15 21.30
- KOROŠKA BELA—BLEJSKA DOBRAVA—POKOPALIŠČE
8.40 9.20 10.00 10.40 13.40 14.20 15.00 15.40 16.20
- POKOPALIŠČE—BLEJSKA DOBRAVA—KOROŠKA BELA
9.20 10.00 10.40 11.20 14.20 15.00 15.40 16.20 17.00
- TOMŠIČEVA ULICA—PODMEŽAKLJA—BLEJSKA DOBRAVA—POKOPALIŠČE
9.00 10.30 13.30 14.30 15.30
- POKOPALIŠČE—BLEJSKA DOBRAVA—PODMEŽAKLJA—TOMŠIČEVA ULICA
9.45 11.15 14.15 15.15 16.15

Tudi v soboto in nedeljo, 2. in 3. novembra, bodo redne vožnje okrepljene z dodatnimi avtobusi.

Informacije zahtevajte po telefonu 81-953.

JULIJAN O

Jelovškov problem je mogoče v tem: prizanesljivi pogledi drugih ga včasih prisilijo, da zares sovraži lastno telo. Sveti goslač bi k temu pripomnil: Seveda, ko se pa tovarais Jelovšek kar naprej vidi v polju drugega.

Včerašnje — pravzaprav predvčerajšnje — mleko se je skisalo. Dolgo časa nisem mogel ugotoviti, katere vrečke so stare in katere pravkar pripeljane. Ženska z vdanim pogledom mi je namignila: sveže so tiste, ki niso napete, ampak mlahave; kakor bi bile slabo napolnjene. Nisem je poslušal. Nisem ji verjel, ta razdelitev vlog se mi je zdela nenaravna. V podtonu je bilo še nekaj drugega, primerjava najinih teles, mojega in njenega, s polivinilskimi vrečkami.

VPRAŠANJE JE, o čem se je Julijan hotel pogovoriti z g. Lucijem. Tega vprašanja ne bi smeli zastaviti tako na vrat na nos. Če pa je že bilo zastavljeno, se pomudimo še malce ob njem.

Julijanu verjetno ni bilo do tega, da bi sprožil kakšno določeno razpravo, pač pa se je predvsem hotel znebiti stare vloge. Vloge, ki mu je (po besedah Svetega goslača) dodeljena v polju drugega. Namreč vloge Lucijevega učenca.

Več o tem v orisu Lucijevega značaja.

Po tem, da »ni in ni šlo«, lahko sklepamo, da se Julijan svoje vloge ni mogel kar tako otresti.

JULIJANOV pogovor z g. Lucijem — v lokalu slavnega imena, ki pa je v resnici napolnjen s bar in napolnjen s slaščičarja; in kamor razen g. Lucija zahaja še morje mlajših ljudi. Kroki, ki ga bo treba obdelati: v nekajminutnem premolku, ko naj bi se na novo pretehtalo razmerje vlog in moči, je g. Lucij »hipnotiziral« Julijana. To bi bilo treba zelo natančno obdelati.

GOSPOD LUCIJ — oris osebe, stiki z Julijanom: zadnja leta se v tem krogu — v krogu ljudi, ki se družijo z g. Lucijem — bolj ali manj odkrito govori o homoerotiki in o pederastiji. Seveda v najbolj platonskem pomenu. Na podoben način se govori tudi o transcendenci, o Logosu, o kristijanizmu in o starih Grkih. Tu so povsem domača imena: Plotin, Pavle Zidar, Jaspers, Martin Buber, Kierkegaard. Redkeje so omenjani Kafka, Sokrates, Miloš Crnjanski.

Tistim, ki jim hoče izkazati posebno zaupanje, govori g. Lucij o najdenku, ki da je kazal posebno nagnjenje do obmorskih krajev. Izkazalo se je, da je mladenič zares izvil od tam. Bil je pač na mističnem način zaznamovan. Enako g. Lucij, ki sploh ne taji svojega dalmatinskega izvora. Ne bi se pa hotel vrniti tja: »tisto podnebje te zaslužni s svojom pogubnom milinom, napravi te preveč mehko«.

Vseeno pa se ima za zakonitega dediča mediteranske kulture: v tem regionu se je Logos prvič srečal s človeško kreaturo itd. itn. Včasih mu kakor pomotoma uide kakšna južnjaška beseda oblika. Pri sedemdesetih letih je iskriv in živahen, to se lepo ujema z njegovo drobno in elegantno postavko. K frizerju, h kateremu zahaja že petdeset let (prvotno je zahajal k njegovemu dedu, potem k očetu), dobrohotno dovoli, da mu lahko oblikuje gizdalinsko štrlečo zalizke: po vaši volji, spoštovani.

Julijan je v Lucijev krog zahajal dolgo vrsto let, najprej med dolgotrajnim in brezuspešnim študijem germanistike, pa tudi kasneje, ko je odšel iz Ljubljane. V času, ko za to še ni bilo potrebno obvladati gospodinjstvih veščin, je bil njegov favorit. Je bil tekst, ki sta ga v tistih letih govorila, zaznamovan s homoerotskimi poudarki? Julijan je pred to možno oceno (ki pa se je vsekakor vsiljevala) pogumno mižal na obe očesi. Če ne bi bil mižal, bi se bil moral verjetno poživžgati na marsikaj, kar mu je bilo v tistem času hudo potrebno. Na primer na skrivne in z zaupnim glasom izrečene namige: to dvojje, moj (t. j. Lucijev) slikarski opus in tvoje (t. j. Julijanovo) zbrano delo — to dvojje bo edino preživelo naše stoletje.

MOGOČE bi bilo treba g. Lucija naslikati po vzorcu starega pijanca, mornarja, buzaranta in travestita Scobbieja iz *Aleksandrijskega kvarteta*.

G. Lucij morda res ni Scobbie, saj nikoli ni živel v mestu, ki je bilo nekoč središče helenistične kulture.

Nikoli ni bil — kakor Scobbie — proglasen za muslimanskega svetnika. Dokazano pa je, da je L. Durrell, avtor *Aleksandrijskega kvarteta*, v letih po zadnji vojni služboval v naši državi, ne sicer v Ljubljani, pač pa v Beogradu »na angleškem poslanstvu kot pomožni tiskovni ataše«.

Razdalja med zveznim in republiškim glavnim mestom ne bi smela biti problem, vsaj za diplomatskega uslužbenca ne: le kdo se prevaža po naši deželi z vsemi tistimi CD avtomobili, če ne sami potencialni Lawrencei Durrelli? Po vsem tem bi lahko rekli: po eni strani je res, da je Scobbie (poleg Bellowovega Humboldta) prapodoba našega g. Lucija; prav tako pa verjetno drži, da je bil resnični gospod Lucij model — ali pa eden izmed modelov — za Lawrenceovega Scobbieja.

Če bi bilo mogoče dokazati, da to ni tako: recimo, da Lawrence Durrell nikoli ni bil v Ljubljani, in da se nikoli ni družil z ljudmi, ki bi mu lahko pripovedovali o gospodu Luciju: v tem primeru piscu teh poskusov (Julijanu Pixatelliju) ne bi ostalo drugega, kot dopustiti možnost reinkarnacije. Če g. Lucij ni reinkarnacija nekakega starega mornarja, prebivalca aleksandrijskega predmestja, ki je služil Durrellu kot prvi in edini model, pa bi morali priznati, da je g. Lucij iz našega romana nekak Scobbiejev mistični dvojnik.

V času, ko g. Lucij še ni bil uradno priznana osebnost, — torej tedaj, ko se je Julijan poskušal s študijem angleščine in nemščine — je profesor N. S. (takrat še ne profesor, pač pa pozitivistično usmerjen študent primerjalne književnosti) ta problem čisto drugače osvetlil. V nekem pogovoru — z Julijanom sta se pogovarjala v uredništvu novoustanovljene literarne revije — je rekel takole. »Vsako mesto na tem božjem svetu ima svojega g. Lucija. Gospod Lucij je posebnost, kakor ljubljanski grad«.

DODATEK k opombi: tu in na drugih mestih lahko vidimo, da je bil Julijan, ko je delal zapiske za svoj roman, precej sovražan g. Luciju. Izpeljava te (zgolj literarne?) osebe iz Lawrenceovega Scobbieja se zdi malce za lase privlečena. Julijanu menda ni do tega, da bi svojega nekdanjega vzornika prikazal kot nekakšnega modernega Krjavlja? Scobbie je bil konec koncev samo ubog čudak, g. Lucij — kakor si ga je zamislil Julijan P. — pa je imel v življenju našega glavnega mesta dokaj pomembno vlogo. Tudi prej omenjeni profesor N. S. je kasneje (desetletja po »pogovoru v uredništvu«) napisal resen in spoštljiv esej o neki Lucijeve razstavi.

Seveda pa tudi pričujoči dodatek kaže na Julijanovo prikrto in včasih prav bolešno slo po prevračanju kulis, ki jih je bil malo prej sam tako skrbno razpostavil okrog sebe. Pogledimo malo tole: Julijan se bridko moti (ali pa se spreneveda), ko pravi, da je bil Scobbie na stara leta proglasen za muslimanskega svetnika. Kdor je prebral Durrellovo tetralogijo, ve, da je bil Scobbie proglasen za svetnika šele po svoji tragični smrti.

DURRELLOV neimenovani znanec iz beograjske Skadarlije, ki pisatelja iz hlinjene familiarnosti ali pa po pomoti (ker ga zamenjuje z D. H. Lawrenceom) imenuje kar »Lorens« (»Lorens mi je ondat rekao«: ta anonimni kavarniški čvekač je torej nekoč — vsaj enkrat — citiral tole Durrellovo izjavo: Scobbiejev značaj je »kao štono kod nas kažu (as the saying goes) čist kao suza«.

OSMO POGLAVJE

Vsi poskusi, da bi v mislih in besedah kolikor toliko sprejemljivo in vsaj malce logično obnovila dogodek, so se jima izjalovili.

Govorimo o Jasni in o Julijanu v prvih dneh po incidentu na avto cesti (»ki se ni končal tako, kot je bilo predvideno«).

Začetek dogodka je bil razumljiv: bela avstrijska avtobusa sta povsem nepričakovano zavila na levi pas, torej sta prehitevala vozilo, o katerem se Julijanu in Jasni tisti hip ni niti sanjalo. (Kasneje pa se je izkazalo, da je bil to temno zeleni fičak.)

Julijan se je natančno spominjal, kako mu je v tistem trenutku bok belega avtobusa začel zapirati pot. Ja, zapirati pot; zgolj zapirati pot, če jemljemo to v zgolj prometnem ali morda fizikalnem pomenu. Torej, tako gledano, je šlo za zapiranje poti — brez dodatka »kam«. Za Julijana bi ta »kam« lahko pomenilo: v preostali del mojega življenja; za Jasno to isto, razen tega pa še, morda nič manj, »proti morju, proti morju, pro-

ti svetlemu obzorju«. Ta kam jima je torej zapiral — dokončno zapiral — tisti bleščeči beli bok.

Kot vemo, je Julijan na svoji levi slutil odbojno ograjo iz sivo obarvane pločevine. Vemo, da je bila v določenem trenutku ta slutnja povsem zmotna: kot se je izkazalo kasneje, je ograje za kratek čas zmanjkalo. Vendar to ni bilo sporno: sporno je bilo, kateri izmed avtobusov je tako nesmiselno prekršil pravila dobre vožnje, pravila, ki od prehitevalca nedvoumno zahtevajo, da se mora, preden se spusti v prehitevanje, najprej ozreti v levo vzvratno zrcalo, potem pa preudarno vključiti leve utripalke? Julijan se je kasneje spomnil, da to ni bil (kot je prvotno mislil) zadnji, pač pa sprednji avtobus. Tistega zadnjega sta medtem že pustila za sabo. Iz tega sledi, da ni res, kar smo trdili prej, ko smo menili, »da sta bela avstrijska avtobusa tako rekoč hkrati zavila na prehitevalni pas«.

Zdaj nam je torej jasno: kar se je sprva dogajalo, se je dogajalo med Julijanovim hroščem in sprednjim belcem. Hrošč je drvel naravnost v belčev bok. Hrošč se mu je umikal na levo, tja, kjer se je slutilo nekaj sivega in razmeroma trdnega, torej proti resnični (ali umišljeni) ograji.

Vse to sta Julijan in Jasna neštetrat premlela, in Jasna je potrdila večino Julijanovih opažanj.

Na primer: ko bi se morala že skoraj zaleteti v tisto veliko belo ploškev, sta zaznala (predvsem zaslišala) močan udarec na nasprotni strani: na strani, ki sta jo tedaj prepustila slutnjam. Spet se zavedamo velike vrzeli v pripovedi: kje in kdaj sta se tega spominjala? Kje in kdaj sta o tem razpravljala? »Nekaj« nas sili, da se zdaj prikazu teh okoliščin začasno odrekamo. Poskusimo ugotoviti, zakaj. Vemo, da sta bila v času teh pogovorov in teh razmišljanj že zelo zapisana »odtujitvi«. Ta moment jima je nemara povsem onemogočil, da bi videla (in čutila) drug drugega, kako na primer sedita na hotelskem balkonu, vsak s svojim kozarcem borbonne pred sabo, s sto in sto podrobnostmi na levi in na desni strani, podrobnostmi, ki bi morale biti zanju (pa tudi za njunega romanopisca) še kako zanimive.

Videla pa sta dogodek. Dogodek, ki ga, kot smo zdaj že večkrat rekli, na določen način sploh ni bilo. Ki ga nista znala zadovoljivo rekonstruirati. Obnovila sta lahko posamezne delce; teh pa ni bilo mogoče sestaviti v skladno podobo.

Na primer: vozita proti sprednjemu avtobusu — zadnji je ostal za njima. Sledi udarec z levo stranjo hrošča. Prednji avtobus jima je takoj zatem že ušel (potem, ko je prehitel fičaka). Kaj pa njegov spremeljevalec?

Po vsej znani in priznani logiki, po logiki fizikalnih in prometnih dogodkov, bi moral takoj zatem priti mimo (treščiti vanju) še drugi bleščeči belec. Prometna logika (ki zvesto povzema pravila fizikalne logike) namreč ne dopušča, da bi posamezni predmeti zginjali, se dematerializirali (in se po potrebi utelesili spet nekeje drugje). Tako logiko sicer dopuščajo črne vede, ki jim je, kot že dolgo časa domnevamo, zapisan Sveti goslač. Jasna in Julijan pa tej logiki še malo nista bila pripravljena slediti.

Odtujitev — kakor nam je že ta beseda zoprna, se moramo spet zatekati k njej — odtujitev, ki se je spočela, ko je obmolknil tisti »preostali del mojega življenja«, tisti »proti morju, proti morju, proti svetlemu obzorju«, jima je narekovala, da se morata z vsem tem ukvarjati stvarno, logično, fizikalno. Vse to razglabljanje seveda ne sodi v roman — ne v ta ne v kak drug. Zato smo tudi rekli, da tega v prostoru pričujočega romana sploh ni, zato smo roman začeli s kasnejšimi dogodki.

(nadaljevanje)

Obersturmführer pa je medtem prav tako tehtal: Niso zastoj razpisali nagrade! Kolikor se ni povzdignil s pomočjo komunističnih voditeljev sam, so ga z razpisom še oni. Predrznost je, ki ga bo treba temeljito obdelati. In če bo prijel, kdo bo potem še nasedal komunističnim hujšakem?

Aleš je zdaj vprašal brez ovinkov:

— Kaj v resnici se hočete od mene?

Werner se je nasmešnil in razprl oči. Med tehtanjem o prepričljivosti in vrednosti izgovorjenega se je obvladal in spregovoril brez ovinkov ter zadržano našteval:

— Sestavili bomo letak, da je bilo vse vaše sodelovanje s komunistično partijo in Osvobodilno fronto zgrešena zaletavost in da vse, ki so še v gozdovih, ter tiste, ki pomagajo partizanom, čaka pogin. Pripravila jim ga bo močna, nepopustljiva, toda poštena nemška roka. To boste tudi podpisali. Vse drugo je stvar nadaljnje razpleta!

Aleš se torej ni motil v svojih ugibanjih, kajti o številnih ljudeh in partizanih imajo tu že precej podatkov. Toliko, kolikor je vedel Filip in nemara še kdo drug. Zakaj je sploh spraševal? Imelo ga je, da bi se zakadil vanj. Vsega bi bilo morda potem hitro konec. Pobili bi ga. A bil je preslab, zato je nadaljeval igro, ki se je začela tako nenavadno. Ni odgovoril takoj. S pravim odgovorom pa bo prišel na dan na koncu.

— Ali nekaj takega ne bi bilo preveč neverjetno? Saj imate v svojih rokah tudi druge ljudi, ki so bolj zanesljivi? Ti bi vam lahko povedali več. Mi lahko imenujete vsaj enega takega?

Gestapovec te drznosti ni prenesel mirno. Skočil je na noge in hotel zavpiti, vendar je naval jeze hitro zadušil. Bandita vendar ne sme oplasiti prežgodaj, zato je odsekano rekel:

— Kaj takega za zdaj ne pride v poštev. Dobro veste, da nihče ne pripoveduje imen agentov. Nikjer. Ni pa izključeno, da kdaj pozneje tudi s tem ne boste seznanjeni. Odvisno je predvsem od vas.

Aleš je takoj nato ugotavljal:

— Vidite, to je že eden izmed mojih pogojev. Kar zahtevate od mene, vendar ni malenkost!

— To ne bo najtežje. In kateri se? je z malce neučakanim glasom priganjal Werner.

— Če bi se pogodila, bi spustili vse tiste moje rojake, ki so bili aretirani malo pred menoj in za menoj?

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

39

povest

Aleš se ni obotavljal, kajti dolgo je že sedel tam in moči so ga zapuščale. Hkrati pa ga je igra držala v napetosti in navdajala z upanjem, da je to njegovo edino orožje, ki ga bo iz ujete miške spremenilo v napadajočo mačko.

Werner je začutil past, zato je namesto odgovora vprašal:

— Ali bi bilo kaj takega v skladu z vašimi nagnjenji? Bi pri tem vaša popularnost kaj trpela, ali bi nemara zato celo zrasla.

— Tega ne vem, vem pa, da teh nedolžnih in nevednih ljudi ne morem imeti na vesti.

Gestapovec se je zdaj narejeno nasmešnil:

— Nedolžnih! Kaj se to pravi, nedolžnih? Saj so bili podporniki Osvobodilne fronte! To je odvisno predvsem od vas, od obsega in pomembnosti vaše pripravljenosti in prizadevanj. Dobro, obljubim vam, da se jih za zdaj ne bo nihče dotaknil!

Aleš je znova oživel.

— Ni mi vseeno, a ne pozabite: vsi ti so nedolžni.

Obersturmführer je nekaj premišljeval, potem pa rekel:

— Vem, da so. Ne bodite spet tako nespametno trmast! Opozorjam vas!

Spet je vprašal Aleš:

— Rad bi zvedel, koga ste še priprli.

Tudi o Martini bi rad kaj zvedel, a predvsem o izdajalcu. Zato je čakal.

Gestapovec je pogledal živahneje. Prišla sta na področje, kjer je čutil premoč. Z nekaj kretnjami je to tudi pokazal. Z besedami pa je bil skop.

— Zaprtih imamo več, a kdo je še, vam ta hip ne bi povedal!

Aleš je nekaj časa molčal, potem pa neprijazno rekel:

— Če je tako, potem glede moje osvoboditve ne mislite resno?

— In še kako resno! je odvrnil gestapovec.

— Brez dodatnih zahtev in pogojev? Bo zadoščalo to, kar ste hoteli? Letak in tako naprej?

— Ne, tega nisem omejil. Popolnoma razumljivo bi bilo, da bi potem služili našemu utrjevanju! Saj vam vendar mora biti jasno, da v takih časih nihče ne more stati ob strani.

— To je že veliko več. Vas nič ne moti, da sem Slovenec, Slovan? Kako naj bi bil vreden kakega drugačnega naslova, kot je navaden vojak?

Gestapovec se je spet ogrel. Rad je govoril o tem, in to je hotel dokazovati tudi z dejanji. Nemstvo. Slovani. Herrenvolk! Kdo je vreden več in kdo manj? Za trenutek je pozabil, da zaslišuje ujetega partizana, uradno bandita in brezpravnega človeka.

— To ne bo pretežko in ne proti našim načelom, je rekel. Kdor se pokaže vreden, še vedno lahko postane član naše velike skupnosti. Sicer pa so na delu tudi znanstveniki. Poleg tega smo si v nekaterih pogledih zelo blizu. Tu mislim na nekatere komunistične in nacionalsocialistične ideje in elemente. Vas nacionalnost ne moti. Vem, da ste tudi pripadnik internacionalizma. Jasno, poti do tega so različne in marsikaj je še nejasno, vendar to ni neresljivo. In kaj bi bilo lepše, kakor medsebojno dopolnjevanje, oplajanje misli in akcije, ter odstranjevanje vsega, kar je temu na poti.

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

● Vsakoletne žalne slovenosti ob dnevu mrtvih bodo tudi letos organizirale krajevne organizacije ZB NOV v sodelovanju z drugimi DPO v KS. Osrednja slovesnost v radovljski občini bo po sklepu občinskega odbora ZZB NOV Radovljica v petek, 1. novembra, ob 10. uri pri spomeniku talcem v Dragi, ob 11. uri pa v graščinskem vrtu na grobišču talcev v Begunjah. Spominska slovesnost na grobišču padlih borcev III. bataljona Prešernove brigade na Gorenjeku bo že v četrtek, 31. oktobra, ob 11. uri. Druge slovesnosti pa bodo kot vsako leto ob istem času, o čemer bodo krajevne organizacije ZB NOV pravočasno obvestile občane.

● Predsedstvo občinske skupščine Radovljica je na seji 9. oktobra, ki so se je udeležili tudi sekretarji zborov občinske skupščine pregledalo dopolnilno gradivo za dnevni red seje občinske skupščine, ki bo 13. novembra. Proučili so uresničevanje odloka o objektih, ki so v uporabi, a so zgrajeni brez lokacijskega dovoljenja (ernej gradnje). Precej pozornosti so namenili tudi pravilniku o delitvi osebnih dohodkov funkcionarjev občinske skupščine in upravnih organov, kar še vedno ni urejeno.

● Zaradi nesklepčnosti je 23. seja predsedstva OK SZDL Radovljica preložena na 21. oktober. Na dnevnem redu je problematika družbenih dejavnosti v radovljski občini, pravilnik o osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke funkcionarjev OK SZDL ter spremembe dogovora o merilih za oblikovanje družbenopolitičnega zbora občinske skupščine Radovljica, ki jih je posredoval občinski odbor ZZB NOV.

● Predsedstvo OK ZKS Radovljica je na eni zadnjih sej presojalo gibanje števila članov ZKS v občini. Po septembrskih podatkih je v občini 1.786 članov, kar je 1,6 % manj kot lani. Letos so sprejeli le osem novih članov, izključili so jih pet in črtali devet. 22 članov je samovoljno izstopilo.

● Po rokovniku za pripravo in izvedbo občnih zborov in priprav na kongres Zveze sindikatov Slovenije, ki so ga sprejeli na posvetu predsednikov osnovnih organizacij v občini Radovljica, bodo sklicali občne zbornice osnovnih organizacij sindikata od oktobra do 20. novembra. Do 1. decembra bodo sklicali konstituantne seje konferenc osnovnih organizacij v delovnih organizacijah in koordinacijskih odborov sindikatov v SOZD. Skupščina vseh odborov sindikatov po dejavnostih bo med 20. in 30. novembrom, skupščina občinske organizacije sindikatov pa bo do 20. decembra 1985, najpozneje pa do 20. januarja 1986.

● Predsedstvo in sekretariat OK ZSMS Radovljica sta na 14. seji analizirala idejnopolično usposobljenost, ki ni zadovo-

ljiva. Dogovorili so se o pripravah na seminar za vodstva OO ZSMS, ki bo 16. in 17. novembra. Na seji so obravnavali in sprejeli pravilnik o osnovah in merilih za oblikovanje sredstev za osebne dohodke in skupno porabo funkcionarjev OK ZSMS. Sprejeli pa so tudi o nalogah ZSMS v pripravah na kongres in volitve prihodnjega leta.

● Na 14. seji skupščine skupnosti za zaposlovanje občine Radovljica, 15. oktobra, so delegati obravnavali in potrdili poročilo o polletnem poslovanju, rebalans finančnega načrta za leto 1985, osnutek samoupravnega sporazuma o usklajevanju načrta zaposlovanja za srednjeročno obdobje 1986/1990, osnutek sprememb in dopolnil statuta skupnosti. Potrdili so seznam deficitarnih poklicev, ki jim pripada dodatek. Potrdili so tudi nove Titove štipendiste in sklep o določitvi višine denarne pomoči brezposelnim invalidom med pripravo na zaposlitev. Na seji so sprejeli stališča o gradivu za 15. sejo skupščine Zveze skupnosti za zaposlovanje SRS.

● Po podatkih Komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri občinski skupščini Radovljica, so OZD iz občine v prvih osmih mesecih 1985 izvozile za 8,8 % več blaga in storitev kot lani v tem času. Od tega so izvozili kar 84,3 % na konvertibilno območje, kar je za 10,7 % več kot lani. Načrt skupnega letnega izvoza je v osmih mesecih uresničen 59,3 %, količnik pokrivanja uvoza z izvozom pa je bil 2,9, kar je precej nad slovenskim povprečjem.

● Kljub izredno optimističnim napovedim o letošnji bogati turistični sezoni v prvih osmih mesecih v radovljski občini, razen na Bledu, ne morejo biti povsem zadovoljni. Število gostov se je v primerjavi z lanskim letom povečalo le za pol odstotka. Tujcev je bilo res več za 12,3 %, zato pa je bilo domačih gostov manj kar za 12,6 %. Nočitev so imeli v občini za 14,2 % več pri tujcih, pri domačih gostih pa za 7,6 % manj. Od vseh nočitev odpade kar 60,5 % na tuje goste.

● V pripravah na programsko volilno sejo krajevne konference SZDL Radovljica so sklicali v vseh devetih uličnih in vasiških odborih zbornice krajanov. Udeleženci so v razpravah analizirali vrsto predlogov in pripomb k srednjeročnim načrtom krajevne skupnosti in občine. Žal pa večino teh predlogov ne bo moč uresničiti zaradi izredno slabo organizirane stanovanjske samouprave. Vzrok ni zgolj v neadekvatnosti članov hišnih svetov, pač pa tudi njihova nemoč, so menili krajanje, ker sveti nimajo nobenih pristojnosti predvsem pa ne finančnih. Razen tega morajo večino dela opraviti sami predsedniki hišnih svetov, ki pa so namesto priznanj najbolj pogosto deležni kritike in nemogočih zahtev stanovalcev.

● Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo iz Ljubljane je skupaj s skupščino občine Radovljica 11. in 12. oktobra organiziralo v Radovljici VI. pogovore o baročni umetnosti na Slovenskem. Doslej so bili takšni pogovori dvakrat v Mariboru, nato v Piranu, Ptuj in v Slovenski Bistrici. Prvi dan so v sejni dvorani občinske skupščine govorili o arhitekturnih vpra-

šanjih in parkih, njihovem proučevanju, vrednotenju in varovanju. Ogledali so si tudi baročne spomenike in objekte v Radovljici, v Kropi, Kamni gorici in v Begunjah. Drugi dan so si ogledali baročne spomenike na poti med Radovljico in Kamnikom, kjer so končali pogovore o baročni umetnosti.

● V obdobju januar—julij 1985 je bilo v občini Radovljica zaposlenih v združenem delu povprečno 12.534 delavcev ali 1,7 % več kot lani v enakem obdobju. Število zaposlenih se je v juliju v primerjavi z lanskim julijem povečalo za 2,4 %. V občini se je zaposlilo 66 delavcev, od teh 65 v gospodarstvu in le eden v negospodarstvu. Od vseh zaposlenih v občini je kar 52,4 % žensk, ki predstavljajo dobre tri četrtine vseh zaposlenih.

● Poprečni mesečni čisti osebni dohodek zaposlenih v združenem delu v radovljski občini je v obdobju januar—julij 1985 znašal 43.757 din. Zaposleni v gospodarstvu so dobili v povprečju na mesec 42.952 din, v negospodarstvu pa 50.305 din. V mesecu juliju 1985 so bili poprečni čisti osebni dohodki v združenem delu 54.189 din, od tega v gospodarstvu 52.146 in v negospodarstvu 70.915 din.

● Na Delavski univerzi Radovljica so začeli že v septembru z rednimi tečaji za izobraževanje odraslih, za katere se letos veliko zanimanja; zlasti za jezikovne tečaje, za katere se je prijavilo nad 150 odraslih in okoli sto otrok. Pouk poteka na šestih tečajih nemščine, treh tečajih angleščine in tečaju italijanščine in francoščine. Šest tečajev so namenili šolskim otrokom, od teh je pet tečajev nemščine in en angleščine. Z delom so pričeli tudi na petih šiviljskih tečajih z okoli 90 tečajnicami, na strojepisnem tečaju s 45 in na treh tečajih avtogenega treninga s 50 tečajniki in tečajnicami. V oddelku za odrasle za višje razrede osnovnih šol je trenutno vpisanih 21 slušateljev. V oktobru so začeli z rednim poukom tudi na oddelkih strokovnih šol za smer elektroniki in energetiki ter na oddelkih kovinarske stroke, ki jih obiskuje 45 rednih slušateljev.

● Na Bledu so 8. oktobra ob množici radovednežev po nekajkratnih poskusih z eksplozivom porušili stari del hotela Krim. Delavci SCT iz Ljubljane so ruševine takoj počistili in začeli z zidavo prizidka k novejšemu delu hotela. Nov objekt bo hotel visoke B kategorije s 120 ležišči, restavracijo s 50 seždi, recepcijo in drugimi spremljajočimi prostori. Prizidek naj bi stal okrog 610 milijonov din. Prve goste bodo v novem hotelu lahko sprejeli na začetku prihodnje poletne sezone.

● Svet Knjižnice Antona Tomaža Linhart v Radovljici je na zadnji oktobrski seji potrdil poročilo delovne skupnosti knjižnice o devetmesečnem poslovanju in finančno poročilo. V ospredju razprave je bilo ponovno vprašanje prostorov za čitalnico. Ta je sicer že načrtovana v srednjeročnem planu, vendar še ni docela jasno, kdaj in kako bo prišlo do uresničitve te naložbe. Na seji so se zavzeli za čimprejšnjo uresničitev zakonskega določila o sofinanciranju splošnoizobraževalne knjižnice tudi iz sredstev občinske izobraževalne in raziskovalne skupnosti.

PO KURIRSKIH POTEH

Na začetku šolskega leta posamezne interesne dejavnosti izdelajo svoje programe, ki jih skušajo preko leta uresničiti. Tudi člani zgodovinskega krožka imamo svoj program dela. Predvsem radi obiskujemo kurirske postaje rednih kurirjev Gorenjske. Za kurirske postaje se še posebno zanimamo, saj naša šola nosi njihovo ime.

V lanskem šolskem letu je brnati spominski znak prejelo 32 učencev. V tem šolskem letu bomo obiskali še več kurirskih postaj in si skušali pridobiti srebrna priznanja. Pri teh pohodih so se nam pridružili tudi učenci obrambnega krožka. Množično smo se že udeležili pohoda po kurirskih poteh v Mojstrani. V sredo, 2. oktobra, pa smo se podali s tovarišem Pesjakom v Drago, Podlublje in Kropo.

Ko smo stopili iz avtobusa v Drago, smo občudovali čudovite gore in lepe jesenske barve. Na eni izmed skal je stal kozorog. V Drago smo dobili žig kurirske postaje G-14. Bivališče kurirjev je bilo sprva v bližini Dvorske vasi, maja 1944 pa so se preselili v Drago, le 200 m stran od mesta, kjer so Nemci streljali talce. Tako so bili priče okupatorjevih grozodejstev. Na postaji se je zvrstilo okoli dvajset kurirjev. O dogodkih iz vojnih dni nam je tovariš Pesjak pripovedoval na grobišču talcev v Drago. Pomislila sem, kako bi ravnali mi na njegovem mestu. Danes mladi sploh ne vemo, kaj je vojna.

Iz Drage smo se odpeljali v majhno vasico Hudi Graben pod Dobro. Tam je bila kurirska postaja G-16. Na njej je med vojno delovalo petindvajset kurirjev. Bivali so v strmih nah gore, največkrat pod šotori. Le redko so si uspeli zgraditi zasilno barako. Gospodinja Angela Kalan nas je zelo lepo sprejela.

Pot nas je vodila najprej v Podlublje. Morali smo priti do kmetije pri Završniku, kjer je bila kurirska postaja G-35. Skoraj celo uro smo se vzpenjali. Hiteli smo, da nas ne bi prehitela noč. Na kmetiji so nas lepo sprejeli. Kar niso mogli verjeti, da nas je toliko prišlo. Po krajšem počitku smo se vrnili v dolino. Po strmem bregu so se nekateri kar kotili. V avtobusu je bilo potem zelo ži-

vahno. Tovarišica in tovariš Pesjak sta mislila, da bomo utrujeni, a sta se zmotila.

V Kropi je žig kurirske postaje G-12 kar v vasi pri Janku Brčetu. Na postaji je bilo okoli dvajset kurirjev. Vsi so imeli polne roke dela. Vzdrževali so zveze s postajami na Mohorju, na Taležu nad Radovljico, v Dražgošah, pod planino Dobro in v Dragi nad Begunjami. Največja ovira je bila reka Sava.

Domov smo se vrnili srečni. Videli smo mnogo levega in izvedeli marsikaj o junaštvu naših kurirjev.

Suzana Šumec,
zgodovinski krožek
OŠ Karavanskih
kurirjev NOB
Koroška Bela

KULTURNI DAN V LJUBLJANI

V četrtek smo imeli kulturni dan. Ob osmih smo se zbrali na železniški postaji in se v veliki gneči odpeljali v Ljubljano. V Ljubljani smo najprej občudovali Zmajev most. Nato smo si ogledali tržnico, ki je mnogo večja kot naša jeseniška. Na njej se dobi vse; od zelenjave in rož, do ribniške suhe robe. Pred tržnico stoji spomenik pesniku Valentinu Vodniku.

Ogledali smo si tudi Robbov vodnjak, ki predstavlja tri slovenske reke: Dravo, Savo in Sočo.

Čez Tromostovje smo prišli do Prešernovega spomenika. Ob njem smo kratek čas postali, potem pa nadaljevali pot do Narodne in univerzitetne knjižnice in Glasbene matice, pred katero so kipi slavnih glasbenikov in skladateljev. Šli smo tudi mimo skupščine SRS, ki jo krasijo kipi žena, mož in otrok.

Ustavili smo se pred grobnico narodnih herojev, na kateri so vklesani Župančičevi verzi: »Domovina je ena, nam vsem dodeljena in eno življenje je ena smrt. Bodočnost je vera, kdor zanjo umira, se dviga v življenje, ko pade v smrt.« V grobnici počivajo možje naše revolucije: Tone Tomšič, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Miha Marinko in drugi.

Skozi park, v katerem je Valvasorjev spomenik smo šli v narodni in prirodoslovni muzej. V prirodoslovnem muzeju so mi najbolj ugajala okostja raznih živali. Videla sem tudi nagačenega medveda, divje prašiče, vidro, bobra in razne ptice. Vseč so mi bile tudi kače in kuščarji, ki se jih je Mojca tako ustlašila, da je cvilila.

V narodnem muzeju je prikazan razvoj človeka od prazgodovine do danes. Videla sem Vaško situlo, ki je prav zares zelo lepa, a zelo majhna. Predstavljala sem si jo vsaj še enkrat večjo.

Po ogledu muzeja so nas odpeljali v Maximarket, kjer smo se lahko do mile volje navozili po tekočih stopnicah, v slaščičarni pa napolnili naše že lačne želodce. Tako smo se okrepili za pot domov.

Polona Malenšek, 6. b.
OŠ Koroška Bela

KULTURNI KOLEDAR

Od novembra dalje velja v muzejih radovljske občine zimski urnik. Ob sredah, sobotah in nedeljah ter ob državnih praznikih so odprti naslednji muzeji:

Muzej talcev v Begunjah: od 10. do 12. ure.

Kovaški muzej v Kropi: od 10. do 13. in od 15. do 17. ure.

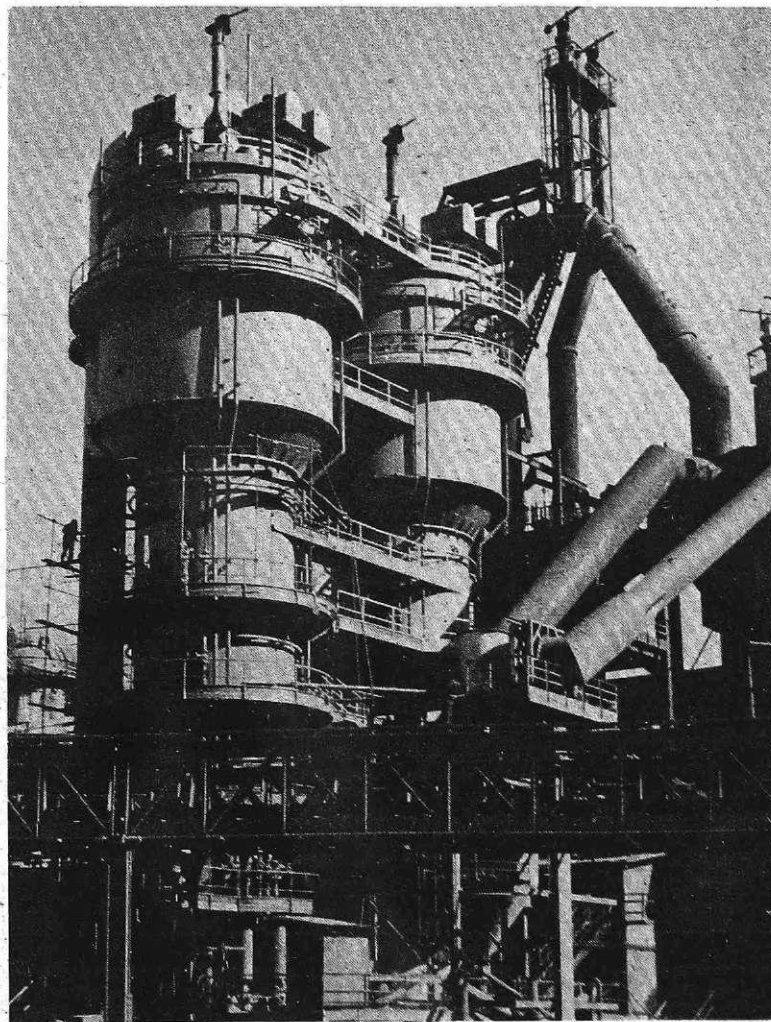
Čebelarški muzej v Radovljici: od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

Šivčeva hiša v Radovljici: v času, ko je v galeriji na ogled razstava, je odprta vsak dan razen ob ponedeljkih, od 10. do 12. in od 16. do 18. ure. Če razstave ni, je odprta ob sobotah.

Januarja in februarja bodo muzeji v Kropi, Begunjah in Radovljici zaprti!

Na slovenski kulturni praznik 8. februarja bo ogled vseh naših muzejev brezplačen.

Muzej Tomaža Godca v Bohinjski Bistrici bo zaprt novembra in decembra, vendar bo ogled mogoč po dogovoru. Januarja in februarja bo muzej odprt ob sobotah in nedeljah od 10. do 12. in od 15. do 17. ure. Razen Muzeja talcev bodo 1. novembra vsi muzeji zaprti!

Kavperji v novi preobleki
(foto: I. Kučina)

UMETNOSTNA IN KULTURNA VZGOJA V ŠOLAH

V okviru aktivnosti Zveze kulturnih organizacij Jesenice, ki se povezujejo tudi s pripravo programov dejavnosti v naslednjem srednjoročnem obdobju, so se v torek, 15. oktobra, sestali predstavniki šol in šolskih kulturnih društev jeseniške občine. Pogovarjali so se o umetnostni in kulturni vzgoji v šolah, o dejavnosti šolskih kulturnih društev in o boljši, predvsem pa bolj organizirani povezovanosti med šolami in ljubiteljskimi in poklicnimi kulturnimi organizacijami in društvi v občini.

Razen osnovnih šol Tone Čufar Jesenice in Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela, občinske knjižnice in Glasbene šole Jesenice so se vabilu odzvali vsi vabljeni, v pogovoru pa je sodeloval tudi predstavnik Zveze kulturnih organizacij Slovenije Marjan Belina.

Predsednik Zveze kulturnih organizacij Jesenice Joža Varl je najprej predstavil demografsko in socialno podobo občine in poudaril pomen sodobne kulturne politike in širokega pojmovanja kulture. Poznavanje vsega tega je namreč zelo pomembno, kadar govorimo o umetnostni in kulturni vzgoji in kulturnem delovanju nasploh. Izobrazbena in kvalifikacijska struktura občanov oziroma zaposlenih, nacionalna struktura prebivalstva in prostorske spremembe v občini so, kot posledica povojne urbanizacije, močno spremenili podobo jeseniške občine in v poprečju zelo znižali izobrazbeni in kulturni nivo prebivalcev. Iz tega izhajajo tudi zelo raznolike kulturne potrebe in interesi, od nerazvitih do visokorazvitih. Zelo velike pa so tudi razlike v pogledu kulturnih navad in običajev.

Tako stanje, je dejal govornik, pred vse, ki se ukvarjajo s kulturo oziroma umetnostno in kulturno vzgojo, postavlja v naslednjem srednjoročnem in dolgoročnem obdobju še posebno odgovorne naloge. V tem času namreč v občini načrtujemo velik dvig izobrazbene oziroma kvalifikacijske strukture zaposlenih, da bomo dosegli hitrejšo kvalitativno rast gospodarstva in gospodarjenja. To pa se povezuje tudi s hitrejšo rastjo kulturnega in izobrazbenega nivoja zaposlenih in vseh prebivalcev, kar je zelo pomembno tudi pri vzgojno-izobrazbenem delu v šolah.

Uspeh teh prizadevanj pa bo seveda večji, če bomo kulturo obravnavali celovito, kot jo opredeljuje tudi naša ustava. Poleg že ustaljenih oblik delovanja (gledališko, glasbeno, likovno, folklorno idr.), morajo biti prizadevanja usmerjena k izboljševanju kulture dela in odnosa do dela nasploh, še posebno ustvarjalnega — inovativnega, k izboljševanju kulture medčloveških odnosov, k dviganju kulture govora in jezika, izboljševanju odnosa do okolja, do varstva naravne in kulturne dediščine, do kulturnih spomenikov naše preteklosti in do kulturne dediščine nasploh, k dviganju zdravstvene, stanovanjske in komunalne kulture, še

posebno varnostne kulture. Vse to sodi v program kulturno-estetske in umetnostne vzgoje.

Za njim je spregovorila direktorica Vzgojnoizobraznevalnega zavoda Jesenice Majda Malenšek. Predstavila je program kulturno-estetske vzgoje v šolah in prizadevanja šol in pedagogov, ki še posebno skrbijo za uresničevanje te naloge. Kulturno-umetnostne aktivnosti v osnovnih šolah neposredno vključujejo predmeti, kot so: slovenski jezik s književnostjo, likovna in glasbena vzgoja, posredno pa vsi predmeti, pri čemer je vrednotenje kulturno-umetniških del vključeno v spoznavanje družbe in zgodovine, v tehnično in telesno vzgojo in v številne interesne dejavnosti. Še posebej je poudarila pomen kulturnih dni v šolah, ki so se izkazali kot ustrezna oblika vzgojnoizobraznevalnega dela in bistveno pripomorejo k načrtnosti in celosti kulturno-estetske vzgoje, k spodbujanju ustvarjalnosti na različnih področjih, k navajanju na kritičen odnos do pojavov v kulturi in umetnosti in ne nazadnje k podružbljanju osnovne šole. Živahno kulturno gibanje, je poudarila govornica, pa je zelo pomemben dejavnik v skladnem razvoju učenčeve osebnosti.

Stalna naloga šole, je nadaljevala Majda Malenšek, je vzgoja učenčev za kulturne odnose in njihovo navajanje na družbeno ustrezne vedenjske vzorce. Tej nalogi, je menila, sicer nismo oporekali, morda pa smo bili pri splošnem krhanju vrednot premalo pozorni nanjo, zato jo danes postavljamo na prvo mesto, kot metodo in obliko dela v vsakdanjem življenju in pri vseh kulturnih dejavnostih. Ta prizadevanja ne zahtevajo nobenih finančnih sredstev. Če bomo dograjevali medsebojne kulturne odnose, vzgajali v generaciji, ki so nam zaupane, stoletno vrednote, kot so poštenost, spoštovanje do soljudi, spoštovanje dela, kulturne dediščine, spoštovanje okolja, v katerem živimo, iskrenost, strpnost, potem se nam niti kot posameznikom niti kot narodu in družbi ni bati prihodnosti.

Nadaljnja naloga šol na kulturnem področju, je poudarila govornica, je prebujanje in poglobljanje zanimanja učenčev za kulturna dogajanja, spodbujanje njihove ustvarjalnosti na umetnostnem in splošnem kulturnem področju ter navajanje

na vrednotenje kulturnih dosežkov. Kulturne dejavnosti se morajo prepletati z drugimi dejavnostmi šole, v katere pa bi morali bolj kot doslej, kot spoorganizatorje in aktivne soustvarjalce, vključevati tudi učence, kajti preveliko breme v tem pogledu nosijo še vedno učitelji. Kulturne dejavnosti pa so tudi ena od možnih oblik sodelovanja z okoljem.

Govornica je poudarila velik pomen šolskih kulturnih društev in njihovo povezanost z društvi v krajevnih skupnostih in obratno ter vlogo mentorjev in potrebo po njihovem nadaljnjem strokovnem izpopolnjevanju.

Obema uvodničarjema je sledila zelo živahna in lahko bi rekli tudi kritična in samokritična razprava, v kateri so govorniki opozarjali na različne negativne vedenjske in moralne pojave v svetu, ki imajo določen vpliv tudi na pojave pri nas, na vlogo družine in okolja in ne nazadnje tudi na težave in probleme, ki jih imajo učitelji v šolah pri uresničevanju kulturno-estetske vzgoje.

Ugotovili so, da je zelo upadla vloga družine in okolja pri vzgoji nasploh in da se tudi v naši družbi pojavlja kriza vrednot. Mnenja so bili, da kulturno-estetska vzgoja v šolah še nima enakovrednega mesta z ostalimi učnovzgojnimi področji, in da tudi pri nekaterih vodstvih šol ni prave spodbude in podpore za ta prizadevanja. Medtem ko imajo v šolah za druga učnovzgojna področja ustrezne kabinete in učna pomagala, za kulturno-estetsko vzgojo učitelju največkrat ostaja le suha beseda in tabla oziroma kreda, kar še posebno velja za Center srednjega usmerjenega izobraževanja. Poleg zagotavljanja ustreznih učnih pomagal za to dejavnost bi morali tudi redno skrbeti za dopolnilno usposabljanje učiteljev oziroma mentorjev, ki jim je zaupana kulturno-estetska vzgoja v šolah.

Več pomoči šolam bi morali dati tudi zunanji sodelavci — mentorji, pa tudi javna komunikacijska sredstva. Predvsem televizija bi se morala s svojimi programi bolj vključevati v programe kulturno-estetske vzgoje.

Govorili so tudi o delovanju šolskih kulturnih društev, ki delujejo v vseh osnovnih šolah jeseniške občine, razen v Centru srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice. Predvsem je bila poudarjena potreba po večjem povezovanju med šolskimi kulturnimi društvi in kulturnimi društvi in organizacijami v krajevnih skupnostih. Še bolj kot doslej bo potrebno dejavnosti šolskih kulturnih društev vključevati v redno kulturno ponudbo širšega območja,

pa tudi šole bi se morale bolj vključevati v svoje programe, predvsem v kulturne dneve, kvalitetne ljubiteljske skupine iz širšega občinskega območja. S tem bi dosegli ustrezno povezanost, pospeševali pa bi tudi kontinuirano dejavnost učencev od šolskih do izvenšolskih kulturnih društev in organizacij.

V razpravi so opozorili tudi na očitno podcenjevanje oziroma razvrednotenje sodelovanja kulturnih skupin na različnih športnih in drugih manifestacijah, čeprav je njihov delež oplemenitil ali popestril prireditve. Predlagali so tudi, da bi poleg srečanja šolskih pevskih zborov v občini organizirali tudi letna srečanja drugih kulturnih skupin, ki delujejo v šolskih kulturnih društvih, kot so folklorne, plesne, recitacijske in podobno, kar bi še bolj spodbujalo učence k delu v interesnih dejavnostih.

Živim in pišem

REKA

EDO TORKAR

Vsaka reka je najprej studenček. In potem potok. In šele potem — reka. In nazadnje — če ima srečo, da se na svoji poti do morja ne sreča z večjo od sebe — velika reka.

Ce vprašate mene, imam najraje majhne reke. Rečice. Ki jih lahko prebreds bos z zaviranimi hlačnicami. Ali pa v škornjih, da ostanejo noge suhe. Reke s tolmuni, dovolj globokimi, da lahko v njih plavaš. In dovolj plitvimi, da ne utoneš.

Taka je bila reka, ob kateri sem preživel svoje otroštvo. Spuščal po njej barčice in sporočila v steklenicah. Postavljal lesene mlinčke. Gradil neprepustne jezove iz kamena in vej. Lovil rake v prazne konzervne škatle. In ribe. Z roko pod skalo. Na skrivaj. Da te s ceste ni videl stari ribič Miklavž, strah in trepet vseh »raubičarjev« od Prangarja do Zarakovca. Reka, katere bregovi so bili na gosto zaraščeni z vrbari in akacijami. In z lapuhom, ki je zrasel tako visoko in je imel liste tako velike, da si se v njem izgubil kot v gozdu in je bilo v njem temno in vlažno tudi v najbolj vročem poletnem dnevu. Reka z belimi peščinami in toplimi plitvinami. Reka z rjavimi, spolzkimi skalami na dnu. Z mehkiimi, sluzastimi algami, ki so se ti ovijale okoli gležnjev kot brada povodnega moža. Zlata reka mojega otroštva.

Pred leti, ko mi je šlo slabo, ko sem ostal brez strehe nad glavo in brez prebite pare v žepu, sem se zašel v svojo rodno vas. Spet sem se srečal s svojo reko, zabredel sem va-

stih. Torkov razgovor so ocenili kot uspešen, ker je na eni strani pokazal na številne težave, s katerimi se srečujejo v šolah pri izvajanju kulturno-estetske vzgoje, na drugi strani pa je dal številne pobude in koristne predloge, ki jih bo potrebno vgraditi v letne in srednjoročne programe dela pri vseh subjektih, ki jim je naložena skrb in odgovornost za izvajanje kulturne dejavnosti nasploh in še posebno kulturno-estetske vzgoje. Pri teh vprašanjih se bodo morali bolj angažirati tudi šolski organi in kulturno-estetski vzgoji, kakor je bilo večkrat rečeno v pogovoru, dati povsem enakovredno mesto z ostalimi učnovzgojnimi dejavnostmi. K temu pa bo prispevala tudi večja prizadevnost učiteljev, ki delujejo na tem področju, še zlasti pa njihov zgle.

njo in jo v nekaj dnevih prebrodil od izvira do izliva. Tako kot sem kot otrok lovil v njej ribe in rake, tako sem zdaj pobiral iz njene struge in obrežnih naplavin stare pokrovke, obtočene aluminijaste lonce in krožnike, odpadke bakrene žice in cinkove pločvine, razbita ohišja motorjev, medeninaste kotle in avtomobilske hladilnike — skratka vse, kar je reka vrednega v dolgih letih in desetletjih odplavila z vaških smetišč in tovarniških odlagališč. Vso to šaro sem z ročnim vozikom zvozil na Odpad in zaslužil z njo lep kupček cekinov.

Zdaj mi gre hvalabogu dobro. Vozim se z avtomobilom, spim v hotelih in plačujem s čeki. Nič več ne stikam po naplavinah s kombinirkami in z žago za kovine — dnjem žepu starih farmerk. A neke globoko v meni še zmeraj teče zlata reka mojega otroštva, po kateri še zdaj spuščam steklenice s sporočili in papirnate ladjice svojih neizpolnjenih želja.

Dopisujte

ETNOLOŠKI UTRINKI IZ ZILJSKE DOLINE

Samo kratek obisk in sprehod po Ziljski dolini, pod vodstvom njenega dobrega poznavalca in ljubitelja dr. Ludvika Drumlja z Bistrice na Zilji, je odprl pogled v bogato zakladnico ljudske kulture v teh vaseh, ki ima kljub svojim različnostim mnogo skupnih potez s kulturnim izročilom iz Doline na južni strani Karavank.

Kakšno bogastvo stavbnega izročila je še ohranjeno v teh vaseh od Bistrice in Zahomca pa do Močidla in Št. Stefana. Kljub razlikam, ki v nadrobnotih ločijo ziljsko hišo od hiše v Dolini, predvsem v dimenzijah prostorov in deloma v njihovi notranji členitvi in funkciji ter v poimenovanju prostorov, moremo odkriti tudi mnogo skupnega duha v oblikovanju stanovanjskih stavb in domov, seveda, če odštejemo mogočne kmetiško-gostilniške dvorce (npr. v Bistrici). Enotni dvori, domovi, ki združujejo pod skupno streho stanovanjski in gospodarski del doma z zidanim pritličjem in lesenim nadstropjem, z notranjimi prehodi iz veže v hlev, kakršne pri nas srečujemo v Ratečah, imajo svoje različice v številnih ziljskih vaseh. Tudi nekaterim hišam v Dolini z vhodi z ožje čelne strani (Rateče, Srednji vrh), z nizanjem prostorov v globino najdemo inačice tudi v Ziljski dolini. »Ispa« imenujejo Ziljani glavni bivalni prostor. »Najspa« je ime za celotni prostor nad stanovanjskim delom pritličja. Izraz »ispa« poznajo tudi na Srednjem vrhu v Dolini; z njim poimenujejo prostor v nadstropju nad hišo. Tako v Gornjesavski dolini tudi Ziljani poimenujejo z izrazom »dvor« dvorišče za hišo. To je samo nekaj izrazov, ki jih sicer ne najdemo v gorenjskem prostoru in dokazujejo kulturno povezanost obeh dolin. V številnih primerih so ohranjeni veliki zidani portali hiš s segmentnimi loki in klasicističnimi vrati. Tako kot v Dolini je take portale velikih dimenzij narekovala funkcija veže, saj so pridelke spravljali v shrambe skozi vežo z vprežnimi vozi. Slikarsko okrašenim lesenim stropom, tudi v Liznjekovi hiši v

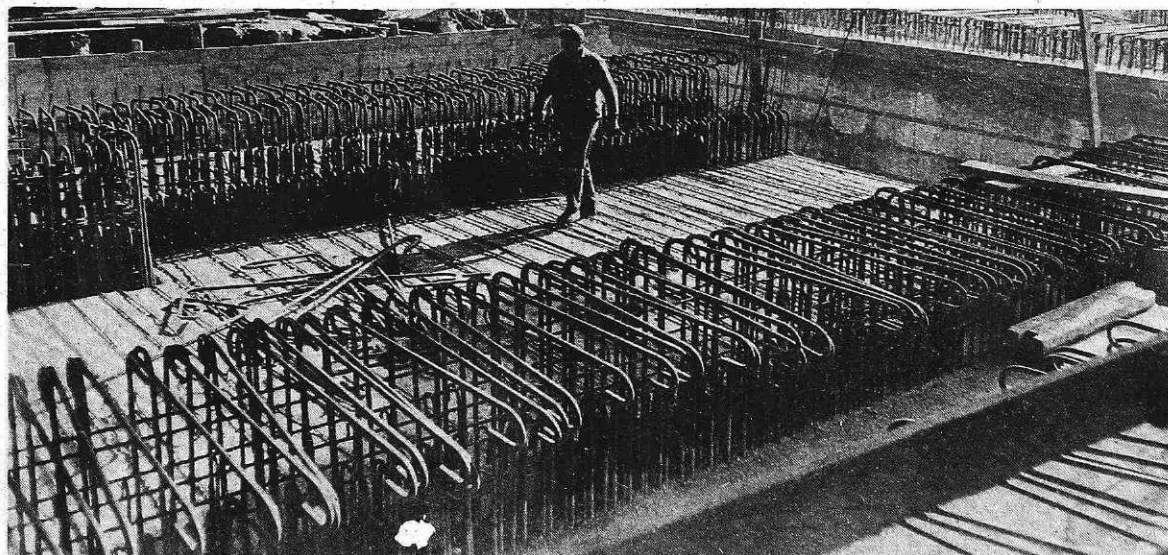
Kranjski gori je tak strop, ne najdemo primere v gorenjskem prostoru; tak način slikarskega okraševanja stropov smo srečali v Tavčnovi hiši v Močidlu. V obeh dolinah zbujajo pozornost pri oblikovanju hiš tesarsko oblikovanje v obliki profiliranih pomolov pozidnih tramov in profiliranih strešnikov pod napuši.

Slikarsko okraševanje hišnih fasad se je na ziljski hiši uveljavilo na drugačen način kot v hišah v Dolini in je skromnejše. Ljudsko slikarstvo se je v veliko večji meri uveljavilo na kosih notranje opreme. Posebnost, ki je ne najdemo na Gorenjskem, vsaj ne v takem obsegu, so poslikane omare za oblačila. Skrinje velikih dimenzij, cvetlična slikarska motivika, komponiranje slikarskega okrasja, barve — vse to so značilnosti, ki kažejo na skupni likovni okus

prebivalcev obeh dolin. Dva primera celo dokazujeta, da je ista slikarska roka slikala za naročnike iz obeh dolin. Skupna značilnost so vzorčasto tkani trakovi (v Ratečah jim pravijo »rebelni«, v drugih dolinskih vaseh do Mojstrane »limi«), našiti na prtove, rjuhe in oblačila (blazine) iz domačega platna. Drugod na Gorenjskem jih ne poznajo. Pač pa so tako olepšano posteljnino očitno imele v svoji bali tudi Ziljanke.

Mnogo starin, dokazov o kulturi in načinu življenja Ziljanov, je bilo uničenih ob preurejanju domov. Tako so pripovedovali. Vendar je mnogo dragocenega gradiva dobilo svoje mesto v sodobnem stanovanjskem okolju. Poslikana skrinja, omara, drobni predmeti iz preteklosti so pogosto njegov sestavni del. V Bistrici na Zilji smo videli pravi hišni muzejček rodbinskih dragocenosti. Podstrešja tudi še niso povsem prazna. Marsikaj se je še ohranilo za hišni durmi.

A. Novak

Temelji (foto: I. Kučina)

ŠTEHVANJE V ZILJSKI DOLINI

V Bistrici na Zilji je še okrog 80 konj. Čeprav so se uveljavili sodobni kmetijski stroji, Ziljani ne morejo brez svojih konj. Vozijo sicer s traktorji, a konj, po posameznih domovih tudi še žrebetna kobila, ima še vedno svoje mesto v gospodarstevnem hlevu. Ne, res ni bilo videti, da bi vozili s konji, a že ob kratkem obisku v tem kraju je bilo očitno, da domačini ne morejo pretrgati s svojo tradicijo. Bistričani so vodili konja ali dva, pa še kakšen žrebiček je drobil za njima, skozi vas; morda k napajališču ali pa samo zavoljo tega, da se žival sprehodi.

Tovorništvo in kasnejše prevoznitvo, ki je stoletja Ziljane sililo na pot med Benečijo in Dunajem, je vcepilo tudi njihovim potomcem poseben odnos do te živali. Bila jim je opora v prizadevanjih za zaslužek in zvesta spremljevalka na njihovih tovorniških in vozaških poteh. Prinašala jim je večje ali manjše blagostanje. Skrbeli so za njen zarod. Skoraj ni bilo kmečke hiše, kjer ne bi plemenitili konj, jih vzrejali in potem s prodajo tudi kar dobro zaslužili. Znani konjereji so Ziljani še danes, čeprav se je obseg konjereje močno skrčil. Še vedno častijo sv. Štefana kot zaščitnika svojih konj. Vsako le-

to se zbero pri Sv. Štefanu in konje vodijo okrog cerkve, da dobijo »žegen«. Konjereja je ostanek stoletja starega kulturnega izročila v Ziljski dolini, ki jo danes najbolj ohranja pri življenju stari ziljski običaj — štehvaje; tako so pojasnjevali domačini.

Štehvaje je del vaškega »žegna«, kakor tu poimenujejo praznik žegnanjske nedelje. Že pred desetletji je Niko Kuret tudi v filmskem jeziku zaznamoval ta običaj; posneli so ga v ziljski vasi Zahomec. Le še v Bistrici in Zahomcu se je ohranilo štehvaje v svoji prvotni podobi in vsebini. Po drugih ziljskih vaseh pa je postalo vse bolj turistična prireditev. V Bistrici imajo svoj žegen in štehvaje na binkoštni ponedeljek, v Zahomcu pa prvo nedeljo po 8. septembru.

Štehvaje je konjeniška igra, pri kateri fantje, ki jezdijo na konju v galopu, z železnim kolom zbijajo na lesen drog nasajen sodček z obroči. Ko je sodček razbit, lovijo — spet v galopu — obročke in nazadnje še »krancle« iz suhih rož, ki ga prinese dekleta.

Štehvanska igra je nastala po vzoru starih viteških konjeniških iger — »kvintan«, le da je tarčo v podobi lesenega kipa v kmečkem okolju nadomestil sodček. Niko Kuret, raziskovalec tega koroškega običaja, je zapisal, da so Ziljani to svojo igro prvotno imenovali »sod pobijati«. Na svojih tovorniških in vozaških popotovanjih širom po svetu so imeli dovolj priložnosti, da so spoznali to igro, ji dali svojo obliko in ime in jo vgradili kot priljubljeno sestavino svojega običajnega življenja, ki se je ohranila vse do današnjih dni.

A. Novak

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Milan KLEČ: Briljantina. Književna mladina Slovenije 1985. Književna mladina ima avtorja za svojega, čeprav je, po rojstni letnici (1954) so-deč, zakoračil že v tretje desetletje: sicer pa se tudi nasploh zdi, da ostaja meja mladosti vztrajno na visoki ravni — nekako tam, kjer je bila nekoč meja poprečnega življenja. Resni mladi možje, ki so izbirali tekste za zbirko Aleph, verjetno niso bili formalisti in niso gledali zgolj na leta.

Skoraj vsi mladi pesniki se, ko jih mine prvi pesniški zanos, poskusijo s prozo. Kleč se je po taisti levitvi (po več kot štirih izdanih pesniških zbirkah) pokazal v pravi barvi, namreč kot polnokrvni prozaist. (Zna- ro, da je barva polti odvisna tudi od tekočine, ki utripa pod njo.) Gre pa za postopno levitev. Zgodbe, ki so natisnjene v tej knjigi, so nastajale v časovnem razponu desetih let. O tem sem se poučil iz spremene besede, ki nasploh ne skopari s pohvalami. Tudi drugod sem slišal (ali morda bral) nekaj laskavih sodb o tem brezkom-promisnem avtorju, zlasti po njegovi- novjših revijalnih objavah. Ne mislim ponavljati sodb, ki so jih o njem napisali njegovi vrstniki. Pravim samo, da nimam namena, da bi jim kaj oporekal.

Pač pa sem se v tej zvezi spomnil na časopisno oceno zadnjega Klopčičevega filma — kdo jo je že napisal, Šukljeta ali Godničeva? — kjer je izrečena sodba o prepočasnem ritmu tega filma, pa o tem, da si današnje občinstvo (to je mladi ljudje) očitno želi nečesa drugega, če zapuščajo kinodvorano. Tega naj ne bi zakrivila revolucionarna in narodnostna tematika, pač pa ritem in tempo. Tle mladi naj bi si želeli videti iste reči, vendar prikazane na drugačen način.

In če gre le za drugačen utrip — še vedno mi gre za drugačnost, ki naj bi si je želelo sodobno občinstvo — potem, sem pomislil, bi lahko kot zgled za tak drugačen utrip služila prav Klečeva proza.

Kakšen duh časa se razodeva v sedemindvajsetih zgodbah z briljantnim skrim naslovom (ki pa ni povzet po naslovu ene izmed njih)?

Cisto na kratko, novo se očitno kaže v rabi (izrabljanju, zlorabljanju) jezika. Šele skozi posebno rabo tega medija občutiti sol, ki se ji pravi »zajebantski odnos do sveta. Vendar je to, kar sem zdaj zapisal, poenostavljeno. Redukcionizem v najslabšem pomenu besede. Briljantina je usedlina (zelo mi je žal, da sta se mi ti besedi rimali, ni šlo drugače) prznega pisanja, kakršnega so gojili mladi (le redkokdaj ne zajebantski) pisci v zadnjih dveh desetletjih. Mislim na nešteto sestavkov, ki so izšli bodisi v Tribuni bodisi v Problemih. Poleg Švabiča še nebroj skoraj enako nabrušenih peres. Avantgardnost se je pri Kleču izčistila, se pravi, to izčiščenje postane očitno v pričujoči knjigi: sicer pa se moramo zavestati, da je avtor bržkone hkrati z drugimi ustvarjal s svojih lastnih pozicij, vendar v povezavi s pozicijami vseh tistih, ki so opazovali svet z bolj izpostavljenih postojank.

Ce se zdaj za hipec spomnimo Branka Gradišnika, o katerem ste lahko na istem mestu brali podobno pohvalo (o usedlini desetletnega vrenja): pri Gradišniku sem mislil na kritični duh teh generacij, pri Kleču opozarjam na duh časa, ki se kaže v »utripu«, se pravi v radikalno drugačni poetiki.

Druga beseda za zajebantskost je parodičnost. Prav zaradi Klečeve bleščeče sposobnosti, ko vidiš, kako zna povzeti razne klišejske, do beba-vosti primitivne načine izražanja skupnih (čeprav nejasnih) stališč, pa jih uporabiti za ustvarjanje estetsk-kih tvorb, sem zapisal tisto o polno-krvnem prozaistu. Klečeve črtice, bi rekel, sploh ne potrebujejo marksistične kritike, saj že same po sebi dovolj razločno nakazujejo zvezo med artistično bravuroznostjo, duhovno nadstavbo, iz katere ta bravu-roznost izhaja, pa družbeno bitje, ki tiči za vsem tem. To je vsak hip nek-je transparentno. Rad bi bil dovolj jase, ne glede na to, da se skušam po svojih močeh približati Klečevu tonu. On sam in njegovi junaki ne povzemajo samo modnega besed-lišča, z isto samo po sebi umevno mladostniško nesramnostjo se po-laščajo tudi celotne tekoče in krože-če (časopisne, družinske, tovarniške, kakršnekoli) morale. Vse to skupaj z besedicami, ki smo jih včasih nado-meščali s tremi pikicami, na posebn- nedolžen način prevračajo po-ustih.

Mislim, da izvršuje Kleč svojo pa-rodico (sinonim je bil zgoraj izpo-stavljen) funkcijo bolj nedolžno in

hkrati bolj strupeno od svoje kolegi-ce pri Mladini (Džuli Šviga). Zdi se mi, da Kleč v praksi uporablja tisto pogruntacijo E. A. Poeja, po kateri moraš, če hočeš povzeti svojega bliž-njega misli, narediti podoben obraz, se pravi, posneti njegovo mimiko. Kleč in njegovi junaki (kdo bi ga la-hko čisto ločil od njih) vseskozi kažejo naivno in topo in prefinjeno (to dvo-je se včasih sploh ne izključuje) mla-dostniško facio. Skratka, zguljene fraze in štancana stališča je mogoče nadvse koristno uporabiti v sodobni prozi.

Seveda se zdaj giblujemo na tere-nu, ki je zaznamovan s političnimi kažipotmi, pa vendar gre pri vsem tem zgolj za umetniški učinek. Kjer pa je

ironija — vsaj začasno — bistvena sestavina lepega.

So pa možni še drugi vidiki, bolj pomembni od nakazanih. Recimo, v teh Klečevih zgodbah je stvarnost skoraj vedno sparjena z nekakšno fantastiko, na koruzi skupaj živijo različni žargoni. V tem je konec-čev precej krvo- in sveto-skrunske-ga; sploh se, če smo že pri tem, staro-svetne sestavine v tej prozi perva-zno družijo z modernimi eksistencija-lijami. Pravzaprav smo se znašli v svetu, kjer ni teh ločitev in klasifikacij: cimbra se lahko znajde v istem stavku z birtom. V tej, s fantastiko zabeljeni neobvezni igrivosti, je kar precej realizma.

M. H.

TAKSIST

Nisem bil še dolgo taksist. Imel sem velike probleme, ker se nisem mogel znebiti neprijetnega občutka, zakaj sploh opravljam ta posel. Pou-dariti moram, da nisem delomrznež, kakor bi se lahko sklepalo iz tega, kar nameravam povedati. Tudi ni-sem edini, ki se na vse pretege ogiba redne zaposlitve. Delal bi kot konj, kadar bi se mi seveda zahotelo, sa-mo da ne bi bil vezan na osemurnik. Zato sem se pretrzinil med privatne taksiste, nikakor zaradi tega, ker bi mi to odgovarjalo kakorkoli druga-če. Imel sem drugačne zahteve. Ni-sem si predstavljal nobenega dela, ki bi me tako zanimalo, da bi ga iz-vrševal. Ne pretiravam. Ker pa sem kljub vsemu človek, ki sila nerad ži-vi na ramenih drugih, sem si moral poiskati sebi ustrezen vir zaslužka, in imel sem srečo, ko mi je šel oče na roko, da mi je posodil avto, do-klar si ne bi toliko opomogel in povzpel, da bi si lahko nabavil svo-jeje. Izredno hvaležen sem mu bil, ker sem poskusil že toliko poslov, a mi ni nič uspelo. Navdušenje pa mi je po sili razmer kaj hitro splahnelo. Kot se človek spoznava z leti, me je-vedno bolj obhajala misel, da sem pač takšna narava, ki ne bo nikoli na hitro in preveč zaslužila, in da na koncu koncev tudi mene čaka kakšna bedna osemurna namestitve. Tudi zaradi tega mi je oče ustregel, da si ne bi imel kaj očitati. In kaj naj rečem? Dobro mi je šlo od rok. Bil sem zadovoljen. Čutil sem, da sem lahko taksist. Niti malo se ni-se počutil vezanega. Prav to pa me je vedno najbolj skrbelo. Edino bre-me mi je bil, skratka, sposojeni avto-mobil, zato sem si še bolj zavil rah-kave in vedno boljši občutek sem dobival, če sem se nezaudrno bližal zadnjemu obroku, a kot je pri meni že navada, so se stvari zopet obrnile drugače. Tisti večer je bil izredno mrzel, zato sem imel veliko voženj. Neprekinjeno sem vozil že več kot deset ur in tudi nobene utrujenosti nisem čutil in gotovo bi še delal, če me ne bi bil zaustavil tisti možakar. Pomislil sem, da je izredno urejen človek, ko sem v soju luči zagledal, kako mu v rahlem vetru plapolala bel svilen šal. Imel je dolg črn plašč, najbolj opazni pa so bili njegovi la-sje, ki jih je imel počesane nazaj. Z nečim jih je imel namazane in tiste-mu bi se lahko reklo briljantina. Ko je že sedel poleg mene, sem opazil, da je napudran. A ta njegova ureje-nost je bila očitno samo navidezna. Beli svileni šal se mu je namreč za-pletel okrog menjalne ročice, tako da nisem mogel prezreti krvavih madežev, zato sem ga zdaj premeril od nog do glave, čeprav običajno ni-sem imel takšnih navad. Bil je pre-tepen. Zdel se mi je kot nekakšen ar-tist, in takoj ko mi je povedal, kam naj peljem, je začel razlagati, ker je očitno zaznal, da se sprašujem o njem. Nisem se ga bal, tega ne mo-rem reči, sicer pa je takoj blokiral moje misli in začel opisovati svojo nezgodo. Uvodni del je bil malodane popolnoma identičen s mojim izva-anjem, samo da se on ni oprjel tak-si službe, ker pač ni imel očeta, ki bi mu lahko odstopil in sploh omogočil avtomobil, temveč se je moral znajti drugače in poiskati srečo na drugem mestu. Redko naletiš na podobno mislečega človeka, zato sem prisluh-nil, saj me je silno zanimalo, kje je spodletelo njemu. Lahko bi se celo kaj naučil. Bila sva že na polovici poti, ko je nekako takole začel po-da-jati drugi del svoje nezgode:

»Ko mi je že vse spodletelo, sem se spomnil čarovnika, ki sem ga spo-znal že nekoč davno v neki čudni družbi. Bil sem mu izredno simpati-čen. Takoj mi je ponudil delo. Postal naj bi njegov učenec, kakor je pri čarovnikih navada. Vsa ima na-mreč svojega učenca. Takrat mi nje-gova misel ni bila všeč. Bil mi je ce-lo sumljiv, saj veste, kako mislim. Bil je prepričan, da je umetnik in da opravlja nekakšno poslanstvo, meni pa so šli tovrstni ljudje vedno na je-tra. A če skuša človeka pridobiti na svojo stran, potem poskuša na vse načine. Omenil mi je seveda tudi

dober zaslužek. Dober, predvsem pa lahek — in tega sem se spomnil na vrhuncu svoje krize. Zato sem ga po-iskal. Odločil sem se, da se naučim nekaj trikov, jih razkazujejo po šo-lah in tovarnah ter si zaslužim den-ar, s katerim bi se sčasoma postavil na lastne noge. Ni me zavrnil. Bil sem celo dobrodošel in takoj sva za-čela delati. Posojal mi je denar in mi celo kupil ta oblačila. Moral sem ga prenašati, samo da bi se naučil ne-kaj spretnosti. Potem sem ga namer-aval seveda za vedno zapustiti in delati sam. Tako sem tudi storil, če-prav sem ga stalno poslušal, pa tudi druge čarovnike — kako jim zadnje čase posel ne cvete več kot včasih. Govorili so, kako se je ljudem zmanjšal čut, pa tudi potreba po umetnosti, a jaz se s tem nisem pre-več obremenjeval, ker v svojem po-četju nisem nameraval videti nič več kot izključno vir zaslužka. Ko sem se torej naučil nekaj osnovnih trikov, sem se umaknil. Tisti učitelj me je iskal, a jaz ga nisem več upo-števal. Rekel sem mu, da mu bom vse vrnil, pa sem ga samo užalil. V njihovi družbi sem se pač počutil slabo. Kmalu sem začel delati na svoje. V vajenski dobi sem se sezna-til tudi s človekom, ki je urejal in ponujal angažmane, in takoj sem privolil, da bom nastopil v osnovni šoli. Govoril sem si samo eno: Lahek posel, dober zaslužek. Kot da bi se tolažil.

V šolo sem prihitel ob točno dolo-čenem času. Pogumno in odločno sem zakorakal po avli, kjer me je po-dogovoru čakal ravnatelj. Iz njego-vega obraza sem zvedel, da je vse nared. Počutil sem se dobro in za-čudo nisem imel niti malo treme. Z za-dovo zares nisem bil niti malo obre-menjen. Kot da ne bi čutil nobene odgovornosti. To pa je bilo vsekakor dobro. Ravnatelj me je prijel pod ro-ko in me vlnjudo odpeljal v dvorani-co, kjer pa so se stvari malo spreme-nile. Dvorana je bila sorazmerno polna, kar sem seveda pričakoval, nikakor pa nisem mogel vedeti, da bodo gostje čarovniki. Nekatere iz-med njih sem poznal. Od daleč me je spoznal moj učitelj in mi pomahal v pozdrav. Prepričan sem bil, da gre za nesporez. Kazalo je, da naj bi bil moj nastop nekakšna avdicija, česar pa ni bilo v moji pogodbi. Kot da bi moral opraviti izpit in kot da bom šele z nastopom pred auditorijem strokovnjakov dobil pečat, s katerim bom lahko samostojno opravljal svo-je delo. Do tega pa mi seveda ni bilo. Nikakor. Hotel sem se že obrniti, a ravnatelj me je tako prijazno držal pod roko, da se mu nisem mogel več izmuzniti. Predstavljal me je čarov-nikom. Tudi mojemu učitelju, saj ni mogel vedeti, da se poznava. Tedaj je zavzvonil šolski zvonec. Počutil sem se izredno neumno, a stvari so potekale same po sebi. Ravnatelj nas je nagovoril, da, prav vsem je namenil vprašanje, ali smo pripra-avljeni. Učitelj je kot nekakšen po-verjenik priklinal in šele tedaj sem opazil, da je na samem koncu dvor-ance oder, kjer se je prav takrat odgri-mila zavesa. Na oderu pa so bili otroci. Dečki in deklice. Bili so kot nekakšen pevski zborček ali kot kakšna dramska skupnica. Ravnat-elj je stopil na oder. Globoko se nam je priklonil in se postavil pred učence kot dirigent. Dobil sem neverjeten občutek, da sem prišel predstavo gledati in ne izvajati. Po-dobno so morali čutiti tudi moji sta-novskvi kolegi, saj je moj učitelj kar naenkrat zakričal: To je nespore-zum. Protestiram! A ravnatelj je že zdavnaj dal znamenje za nastop, in pogled hudiča! otroci so izvajali na oderu vsemogoče trike. Še čarovniki so debelo gledali. Vidno so zardeli. Pobesile so se jim glave. Počasi sem začel najl dojemati dogajanje. A to seveda še ni bil finale našega pora-za. Učenci še niso končali svojih bravuroznih točk, s katerimi so naji-menitnejše artiste prekašali kot orli vrabce, ko je dal osramočeni učitelj povelje za odhod. Počasi smo zapu-ščali dvorano. Jaz sem se pravzaprav oddahnil. V tisti dvoranci se je oči-tno pripetil nezasiščen nesporezum, ki pa meni niti ni prizadel prevelike

sramote. Finale, ki je sledil, pa mi je prinesel te poškodbe. Pred izhodom iz šolskega poslopja so nas namreč čakale šolske gorile. To so bili pove-čini učenci osmih razredov, ki so zahtevali, da plačamo vstopnino. Zgrozenega učitelja so nadrlji: Kdo bo pa karte plačal? Učitelj je samo usta odprl in zazijal, ko tisti še ni prenehali: Kaj mislite mimo blagaj-ne, ne da bi plačali vstopnino? In že je zarenčal naslednji: A bo kaj? De-set jurjev na osebo. Začel sem se sme-jati. Prav odlično se mi je zdelo vse skupaj, seveda pa šolski učenci niso mogli vedeti, da ne pripadam neposredno njim, zato me je eden iz-med njih pretepel. Ni imelo smisla, da bi se branil. Medtem so učitelju zvijali roko, da je kar skakal od bo-lečin. Nekatere čarovnike pa so zgrabili kar za ušesa in jim med pre-rievanjem izvlekli denarnice. Ja, ja, tako je bilo to, in ko smo se zunaj menili o doživetem, je gospod učitelj spoznal, da so mu ukradli celo dra-goceno uro, izredno cenjen čarovniški pripomoček. Natepli smo se v av-

tomobile in oddrveli. Gledal sem za-bite ksihte čarovnikov in se vseeno zabaval. Od osnovnošolcev sem zve-del, kakšne so v resnici njihove spo-sobnosti. Torej ti je lahko po vsem jasno, da nisem zaslužil niti dinarja. Celo zadnjih deset jurjev so mi od-uzeli. A vredno je bilo tega. Kar me pri celi zadevi skrbi, je edino to, da je propadla moja zamisel o lah-kem zaslužku.

Tako mi je govoril potnik. Prispe-la sva do kavarne, kamor je bil nam-enjen. Ustavil sem se in pritisknil na taksimeter, ki je pokazal dvajset jurjev. Avtomatično sem segel v hla-čni žep in izvlekel dva nova stotaka. Bil sem popolnoma prevzet od nje-gove pripovedi. Zato sem se z roko še enkrat vrnil v žep in mu izročil še pet jurjev napitnine. Odprl sem vra-ta taksija in izstopil ter se napotil v kavarno. Slišal sem še, kako so za-civilile gume, ko je naglo speljal. Ves sesut od njegove pripovedi sem po-iskal prost sedež. Prišel je natakari in naročil sem si malo pivo.

ZAČETEK NOVE GLEDALIŠKE SEZONE

Amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice bo odprlo svoja vrata v sobo-to, 26. oktobra, ob 19.30. Pod umetniškim vodstvom Vesne Arhar in s pomoč-jo vseh domačih in zunanjih sodelavcev so se jeseniški gledališčniki temelji-to pripravili na novo gledališko sezono.

Razna obnovitvena dela v dvorani in na oderu niso motila gledališni-kov pri delu za sezono 1985—86. V pripravljalnem obdobju so večkrat uspešno gostovali v raznih mestih Gorenjske in Slovenije. Med najbolj uspešnimi je bilo gostovanje na Madžarskem pri porabskih Slove-nih, katerim so predstavili Smoleto-vega VARHA. Na domačem oderu pa so že začeli s prireditvami za naj-majše: Vaša naša matineja. Hkrati je uspešno potekalo vpisovanje abonmaja za gledališko sezono 1985—86.

Za premierni nastop pred jeseniškimi ljubitelji gledališča so pripra-vili komedijo Bertholta Brechta MA-LOMEŠČANSKA SVATBA. Krstna uprizoritev tega dela je bila 11. de-cembra 1926. leta v Frankfurtu, pre-miera na Jesenicah pa bo prva upri-zoritev tega dela v Sloveniji. Delo je režirala Vesna Arhar, dramaturg je Bojan Štih. V predstavi igrajo: Ivan Berlot, Stanka Geršak, Magda Flan-der, Mirica Bolte, Rado Mužan, Bo-jan Pogačnik, Mojca Strgar, Igor Škrilj in Klemen Klemenc. Sodeluje-jo še: izvajalka songov Metka Dul-min, pianist Borut Lesjak, harmoni-ka Jelo Šmukavec. V pripravi pred-stave je sodelovala še vrsta delavcev in sodelavcev gledališča.

O sodobnem nemškem pesniku in dramatik Bertholtu Brechtu bomo več izvedeli iz gledališkega lista, ki ga pripravljajo v gledališču ob otvori-tvi gledališke sezone. Brechtova komedija Malomeščanska svatba je igra, ki z ironijo pripoveduje »svetu« o ljudeh tega sveta ki pred politi-čno, socialno in vojaško katastrofo Nemčije in domala vsega sveta. Brecht vzklikujoče predlaga:

»Predlagam:
popolno svobodo književnosti — z eno omejitvijo
popolno svobodo gledališča — z eno omejitvijo
popolno svobodo upodablajoče umetnosti — z eno omejitvijo
popolno svobodo glasbe — z eno omejitvijo
popolno svobodo glasbe — z eno omejitvijo
Ta omejitev je: nobene svobode za spise in umetniška dela, ki povečuje-jejo vojno ali govore o vojni kot ne-čem, česar ni moč preprečiti, nobene svobode za dela, ki izzivajo sovra-štvo med ljudstvi.

Velika Kartagina je vojevala tri vojne; po prvi je bila še močna, po drugi bi v njej še mogli obnoviti ži-vljenje, po tretji je ni več bilo.

BOJAN ŠTIH, ki je dramaturško izobilnoval predstavo, o Brechtovi komediji pravi: »Ko se Brechtovi ma-lomeščani in proletarci zabavajo na poročni gostiji, so mize še obložene in izpod neba še ne padajo bombe. Toda s svojim praznim življenjem in ravnanjem kličejo kazni neba, ker ne vedo, zakaj živijo, in s svojimi de-janji odpirajo vrata n. lju, vojni, smrti. Brechtova MALOMEŠČAN-SKA SVATBA se godi v času, ko se pripravila na državni nastop in zma-go največji delavski voditelj vseh ča-sov Adolf Hitler, ki s svojo nacional-no socialistično delavsko stranko pripravlja smrt Evrope. Ta stranka,

ki združuje v sebi malomeščane, lumpenproletarce, snobe, militariste, izključuje pa žide in katolike, najprej zasede Nemčijo, razdeja nje-no intelektualno in duhovno kulturo, nato pa poskuša s osvajanjem Evro-pe zasedi ves svet in mu zavladati. To se Adolfu Hitlerju malodane po-sreči zaradi münchenske slepote An-glije in Francije, pa tudi zaradi akti-vne podpore Stalina.

Zabava, ki jo opazuje na Brech-tovem oderu, je zabava porabnikov, kot bi danes rekli. Piti, jesti, biti do-bre volje in brez skrbi, mrtonosni je slogan socialnega okolja, v katerem se godi malomeščanska svatba. Ampak Brechtova igra ni zgodovinska igra, čeprav je njen čas dogajanja postavljen v dobo med dvema vojna-ma. Kje neki! Brecht je sodoben av-tor in njegova pripoved upodablja čas preteklosti, prav tako kakor tudi čas naše sedanosti ali naše prihod-nosti. Danes, ko je človeštvo podle-glo svojemu najstrašnejšemu so-vražniku — gospodarstvu, vseeno, ali se to gospodarstvo imenuje kapi-talistično ali realno-socialistično ali pa azijsko (kot bi rekel Marx), smo spet na malomeščanski svatbi. Pije-mo, jemo in se zabavamo, pri tem pa nič ne mislimo na sedanje vojne, na lakoto sveta in njegovo revščino, na ekološko katastrofo (ta je v Sloveniji ena najhujših) in ne vemo, da je tudi naš konec blizu. Poraz. Katastrofa.

Ko se je končala prva Brechtova malomeščanska pojedina, se je pisa-lo leto 1945. Takrat je bilo že šestde-set milijonov ljudi ubitih, zažganih, ustreljenih, spečenih v ognju atoms-ke bombe. Zdaj teče nova, druga Brechtova malomeščanska svatba. Na severu in jugu planeta, na zaho-du in vzhodu. V vseh treh blokih — v zahodnem, v vzhodnem in v nevtr-ščenem. In če ne bomo srečali pame-ti in modrosti, bo kmalu naša zemlja — mrtev planet. Zato moramo pre-misliti prispodobno Brechtove igre, ki s svojimi osebami, med katerimi res-dā ni generalov, predsednikov in vo-diteljev, upodablja še kako tudi naš prazni čas, v katerem ni več odgo-vornosti človeka, pa tudi ne več nje-govih pravic. Prevdarimo igro, ki jo gledamo. Pa se vprašajmo, kaj po-čnemo in delamo na svetu. Odgovori-mo na vprašanje, ali smo storili kaj, da ne bi bili več sužnji gospodarstva in politike in da bi se spremenili iz ekonomskega človeka v kulturno in z duhom prežeto bitje, ki suvereno oblikuje in določa svoje življenje. Na to vprašanje nas Bertholt Brecht opo-zarja v svoji Malomeščanski svatbi. To igro zdaj prvič uprizarjamo na Slovenskem. Ni »moderna« pa tudi »klasična« ni, kaj šele eksperimen-talna. Je ljudska v najboljšem pome-nu te besede. In je tudi gledališka, kar pomeni, da je za gledalce in za igralce. IGRA ZA VSE.

Nam pa naj bo dovoljeno še citira-ti verz iz Brechtove poezije:

Epitaf za M.

Morskim psom sem usel tigre sem pokončal pojedle so me stenice

Jeseničani, pridite v vaše gledali-šče, ogled Brechtove igre bo prijeten kulturni užitek. Franjo Ropret

USPEŠNO GOSTOVANJE V ANGLIJI

Že med aprilskim svetovnim prvenstvom v hokeju skupine A v Pragi smo na Jesenicah izvedeli, da je nasprotnik jeseniških hokejistov v prvem kolu evropskega pokala državni prvakov prvak Velike Britanije. Nato se vse poletje ni vedelo, če bodo angleški prvaki sploh nastopili v prvem kolu, ker očitno je vrsto let ne igrajo v mednarodni areni. Vendar je sredi avgusta prišlo na Jesenice obvestilo, da so se angleški prvaki prijavili za tekmovalje. Nasprotnik naših bo ekipa DURHAM WASPS.

Na Jesenicah smo premislili, kako bi naši hokejisti najceneje potovali v Anglijo. Med različnimi možnostmi smo se odločili za potovanje v organizaciji Generalturista z Bleda. Odločitev je bila pravilna, saj so se delavci Generalturista zares potrudili in nam potovanje organizirali več kot odlično.

Tako smo v sredo, 9. oktobra, naložili našo opremo v avtobus in se odpeljali proti Zagrebu. Na zagrebškem letališču smo hitro uredili vse formalnosti, nato pa poleteli proti Zürichu. Po daljšem postanku smo nadaljevali pot proti Londonu. Na londonskem letališču smo morali po hiteti, da smo ujeli letalo za Newcastle. Tako smo okrog desetih zvečer na letališču v Newcastlu prvič srečali predstavnike hokejistov iz Durhama. Prisrčen sprejem nam je po dolgem potovanju razblijnil še zadnje strahove. Predsednik kluba s svojo družino, predstavnik igralcev in pomočnik trenerja ekipe WASPS (kar v prevodu pomeni ose), so nam med vožnjo z avtobusom dali prve informacije o mestu Durham, o hokeju v Angliji in o njihovi ekipi. Izvedeli smo, da je Durham mesto z 200.000 prebivalci. Pred odhodom z

Jesenice smo mislili, da je Durham majhno mesto, zato smo bili presenečeni. V mestu so univerze, v okolici pa rudniki premoga. V prvi hokejski ligi imajo deset ekip, vse so okrepjene z igralci iz Kanade. Povedali so nam, da je obiskovalcev na tekamah zelo veliko, da igrajo hokej po kanadskem zgledu ter da se bodo trudili prebiti se v srednjeevropski kakovostni razred. Njihovo sodelovanje v evropskem pokalu je prvi poizkus v tej smeri.

Nastanitev v hotelu visoke A kategorije nam je odgnala še zadnje dvome o gostoljubnosti naših gostiteljev. Že pred odhodom smo se po telefonu dogovorili, da bodo stroške našega bivanja v Angliji poravnali naši gostitelji, mi pa stroške ob njihovem gostovanju na Jesenicah.

Zjutraj smo čas po zajtrku izkoristili za krajši ogled mesta. Ob dvanajsti uri smo imeli lažji trening, ki je bil prvo srečanje z ledom in dvorano, ki so jo Angleži predelali iz stare hladilnice. Lastnik dvorane je predsednik kluba. Dvorana je zelo stara, tribune, ki lahko sprejmejo tri tisoč gledalcev, so tik ob ledu. Ledena plošče je bila za naše razmere zelo majhna. Poleg tega je bila tudi ukriževnost »ograj« precej drugačna od naših. Gostoljubni domačini so poskrbeli, da naše razočaranje nad dvorano ni bilo prehudo. Zvečer smo pustili opremo v avtobusu, ko pa smo prišli na trening, so bile naše potovalke lepo zložene v slačilnici, na klopi je bila vizitka z dobrimi željami za prijetno bivanje v Durhamu. Presenetili so nas avtomobili jugo 45 in zastava 101 pred halo. Generalni pokrovitelj »Os« iz Durhama je namreč trgovec, ki se ukvarja s prodajo naših avtomobilov v Angliji. Kot zanimivost naj povem, da jugo 45, predelan za vožnjo po angleških cestah, stane 3164 angleških funtov (funt je približno 400 din).

Po kosilu, ki je bilo pripravljeno posebej za nas, smo odšli na počitek v hotel. Pred tekmo smo se še sprehodili po zelo zanimivem mestu.

Ko smo prišli v dvorano na tekmo, je bila pred vhodom že vrsta domačih navijačev. Skoraj vsi so bili oblečeni v modre bunde, ali pa so nosili šale in kape v klubskih barvah. Šte-

vilnim ljubiteljem hokeja so morali naši igralci podpisovati programe tekme.

Tekma je potekala v izrednem vzdušju. Ob prihodu na led je polna dvorana z bučnim ploskanjem pozdravila našo ekipo. Enak aplavz smo doživeli ob predstavitvi igralcev in vodstva ekipe in po igranju himne.

Med tekmo so ob prekinitev in zadetkih predvajali glasbeni avizo. Ob bučnem navijanju gledalcev, ki pa je bilo zelo športno, so domači igralci pričeli silovito. Naši so se zelo počasi navajali na majhno igrišče. Zato je bilo visoko vodstvo domačinov kar zastrašujoče. Vendar je izredno vzdušje v dvorani vplivalo tudi na naše fante. Uspeli so izenačiti, na koncu pa tudi zmagati z rezultatom 7:6. Ob tem so se spet izkazali gledalci, ki so že med vso tekmo znali nagraditi tudi naše za uspešne poteze. Z ledene ploške so nas pospremlili z glasnim aplavzom.

Prijetno vzdušje je bilo tudi po tekmi na sprejemu, ki so nam ga pripravili domačini s pokroviteljem. Sprejem so pripravile žene članov uprave in igralcev domačega moštva. Žal smo se zaradi vrnitve v domovino zgodaj zjutraj morali kmalu posloviti od zares ljubeznivih gostiteljev.

Pred četrtkovim gostovanjem prvakov Velike Britanije na Jesenicah naj predstavim njihovo ekipo: vratarja sta Neil Campbell (25) in Frank Killen (20), igralci pa: Ian Cooper (1), David Keirl (2), Colin Campbell (4), Stephen Cooper (5), Andy Allan (6), Stephen Johnson (10), Paul Smith (11), Anthony Johnson (12), Glyn Hall (14), Paul Lewins (15), Ivor Bennet (16), Kanadčana Mike O'Connor (17) in Paul Tilley (18) ter Frank Downings (19).

Ekipa Durham WASPS igra dokaj moderen, trd hokej. Igralci zelo hitro drsajo, zato so nevarni v protinapadih. Današnja tekma bo torej vredna ogleda. Gostom iz Anglije bi radi vrnilo delček gostoljubnosti, ki smo je bili deležni ob našem gostovanju, zato upamo, da bo tudi naše občinstvo goste sprejelo tako prisrčno, kot so nas sprejeli njihovi navijači v Angliji.

B. Jeršin

ODBOJKA

OK PARTIZAN ČRNUČE : OK JESENICE

3:0 (16:14, 15:13, 15:13)

V soboto, 19. oktobra, so jeseniške odbojkarice odigrale tekmo tretjega kola II. slovenske odbojarske lige. Gostovale so pri ekipi odbojarskega kluba Partizan Črnuče iz Črnuče. Na tekmo so odpotovala brez trenerja Mitja Bogataja. Tekmo sta sodila Janez Mirnik in Vinko Jurjec. Igra je bila v vseh nizih napeta in razburljiva.

V prvem nizu so odbojkarice OK Jesenice povedle z rezultatom 4:2, vendar so domačinke rezultat kmalu izenačile na 6:6 in potem prešle v vodstvo. Zaradi pristranskega sojenja sodnika Mirnika in napak zapisničarja so odbojkarice OK Črnuče ohranile vodstvo do rezultata 14:11; jeseniške odbojkarice so z uspešno akcijo rezultat izenačile na 14:14. Po usodni napaki so niz vendarle izgubile z rezultatom 16:14.

V drugem nizu so Jeseničanke spet povedle z rezultatom 6:2, vendar so jih od-

bojkarice OK Črnuče kmalu ujele in izenačile na 8:8. Takoj za tem so prešle tudi v vodstvo in niz končale z rezultatom 15:13. Tudi v drugem nizu je glavni sodnik nepošteno sodil. Igralki ekipe OK Jesenice št. 3 Milani Pogačar je dosodil rumeni karton.

V tretjem nizu so povedle domačinke z rezultatom 7:3. Igralki OK Jesenice so jih lovile in uspelo jim je izenačiti na 9:9. Vendar se odbojkarice OK Črnuče in glavni sodnik niso vdali. Na koncu tretjega niza je bil rezultat 15:13 za domačo ekipo.

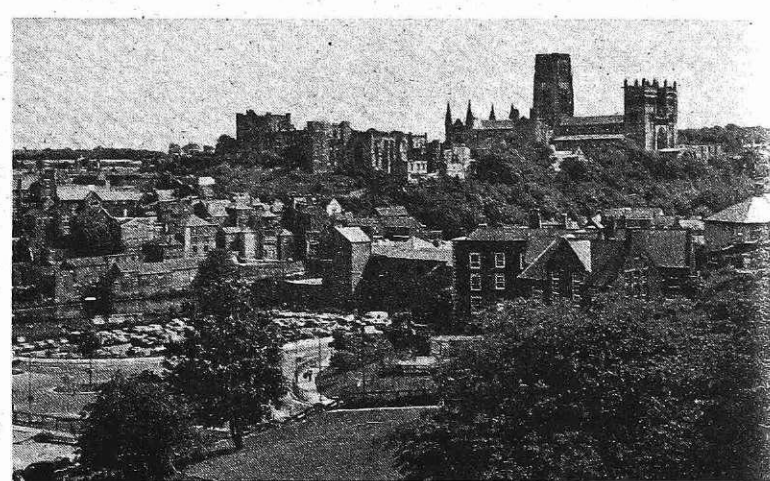
Igra na jeseniški strani v vseh treh nizih ni bila dobra. Jeseničanke so imele zelo slab sprejem servisa, tudi udarec na mreži velikokrat ni bil uspešen. Na rezultat je vplivalo tudi nepošteno sojenje glavnega sodnika.

Za OK Jesenice so igrale: Lidija Baloh, Milana Pogačar, Majda Globočnik, Magda Ueman, Nевenka Sever, Saša Habjan, Veronika Klinar in Monika Komic.

Tekmo četrtega kola jesenskega dela prvenstva bodo odbojkarice OK Jesenice odigrale doma z ekipo OK Triglav iz Kranja v soboto, 26. oktobra v telovadnici osnovne šole Prežihov Voranc. Začetek tekme bo ob 17. uri.

V prejšnji številki Železarja so bili rezultati prejšnjih dveh tekem navedeni pomanjkljivo, zato jih še enkrat objavljamo: OK Jesenice : OK Nova Gorica 3:1 (15:6, 15:10, 13:15, 15:4); OK Partizan Belt : OK Jesenice 0:3 (15:17, 8:15, 14:16).

KOMMO

Del mesta Durham, v katerem so pred kratkim gostovali jeseniški hokejisti. V ozadju grad in ena izmed najlepših katedral v Evropi.

TEH NAŠIH
ŠESTDESET
LET ...

RENEZANSANS FOTO KLUBA JESENICE
(OBDOBJE 1945—1951)

Po končani vojni vihrji je bilo treba začeti znova. Jeseni leta 1946 smo imeli ustanovni občni zbor. Prostore smo našli na kegljišču železarske restavracije Kazina. Prvi povojni odbor: Lojze Vrečko — predsednik, Tone Urbanc — tajnik, France Torkar — gospodar, Matevž Mikelj — kadrovik in Jaka Čop — propagandist, je polagal temelje za nadaljnje delo. Povojno obdobje je zahtevalo izjemne napore. Kljub službenim obveznostim sta Lojze Vrečko in Tone Urbanc ponovno zbrala jeseniške fotoamaterje in uspeh ni izostal. Fotografije pokojnih mojstrov Slavka Smoleja, Franca Torkarja in Matevža Miklja so bile razstavljene na mnogih mednarodnih foto salonih v tujini. Lirične planinske fotografije Jaka Čopa vzbujajo zanimanje doma in v tujini.

Samozavest, trma, trdo delo in tehnična dovršenost ponovno prinašajo jeseniškim fotoamaterjem mesto, ki so si ga v mnogih letih trdo prigarali.

Novoustanovljeni klub Jesenice je v letu 1948 dobil zasilne prostore v Titovem domu (danes je tam občinska knjižnica), vendar prostori niso bili primerni za delo in razvoj društva.

Prvi povojni odbor in za njim vsi naslednji so se trudili, da bi našli primernejše prostore. Člani so marljivo delali in priredili tradicionalne klubske foto razstave ob dnevu republike, sodelovali na domačih in tujih foto razstavah. Fotografirali so vse pomembnejše povojne gradnje, elektrifikacijo in delovne akcije v občini. Tako je danes v arhivu foto kluba bogata zbirka — fototeka povojne obnove naše občine.

V letu 1948 je bilo v klub včlanjenih že 133 članov. Od predvojnih članov so uspešno razstavljali: Jaka Čop, Matevž Mikelj, Slavko Smolej, Tone Urbanc, Lojze Tratnik, Franc Torkar, Jože Narad, Ludvik Ravnik, Avgust Balantič in drugi. Nekateri so danes že pokojni.

Fotografije predvojnih članov so bile objavljene tudi v raznih fotografiskih in planinskih revijah ter almanahih. Tako so enkratne razpoložene fotografije Jaka Čopa objavljene v avstrijskih in nemških planinskih revijah. Revija Die Galerie, mesečnik mednarodne fotografije, objavlja dela magistra Koželja in Slavka Smoleja.

Vzporedno z rastočo razstavno dejavnostjo so si v klubu prizadevali za vzgojo mladih fotoamaterjev in klubskih inštruktorjev. Leta 1948 so vzgajali na klubskih tečajih prvo generacijo mladih članov in inštruktorjev: Franca Medja, Petra Jensterla, Edvarda Miklja, Igorja Smoleja, Marijo Torkar, Janca Znidarja, Slavka Tarmana, Andreja Malenška, Marijo Noč, Severina Golmajerja, Irmo Janša in številne druge, ki danes uspešno delujejo v matičnem klubu ali v ostalih gorenjskih foto klubih.

Zanimanje za fotografsko dejavnost se je večalo. Številne planinske razstave starejših in mlajših avtorjev so budile interes za kvalitetno planinsko fotografijo. Ta je doživela pravi preporod in z njo so člani kluba dosegli velike uspehe in številna priznanja.

Člani foto kluba so opravili ogromno delo, ko so fotografirali vse pomnike NOB na področju občine in pripravili razstavo. S sredstvi, ki si jih je klub pridobil z delom svojih članov, so opremili temnico v kletnih prostorih carinarnice na Jesenicah.

Od prvega klubskega lokala pri Kobalu preko privatnih sobic pri Torkarjevih do Peklarja, hotela Triglav so se selili v manjšo sobico hotela Pošta. Tam je klub zajela druga svetovna vojna. Prvi povojni prostori so bili na kegljišču tovarniške restavracije Kazina, nato v Titovem domu v prvem nadstropju. Po nekaj letih so se preselili v pritlične prostore (danes je tam studio radia Triglav) in nato še v klet. Iz carinarnice so se morali umakniti v neustrezne prostore na Staro Savo (lokal bivše Optike). Pred šestdesetletnico obstoja kluba so pristali v prostorih Delavskega doma pri Jeleni. Sedanji prostor je že trinajsti po vrsti. Vsa leta po osvoboditvi je izvršni odbor kluba kupoval ustrezno klubsko opremo in fotografske pripomočke. Vsaka selitev je zahtevala dodatna dela pri kompletiranju temnice.

Foto klub deluje v okviru Zveze organizacij za tehnično kulturo Jesenice. Ta omogoča načrtno delo in financiranje, ki je z dogovorom tudi končno urejeno. Število članov je v obdobju 1945—1951 stalno nihalo. V letu 1951 se je ustalil pri številu 47.

FOTOGRAFIJA POSTAJA OGLEDALO ŽIVLJENJA DELOVNEGA ČLOVEKA IN NJEGOVE DEJAVNOSTI (OBDOBJE 1952 DO 1962)

V letu 1952 smo preimenovali Foto klub Jesenice v Foto klub »Andrej Prešern« Jesenice, v spomin na prvoborca — predvojnega fotoamaterja (Andreja Prešerna iz Gorij).

Prvoborec Andrej Prešern (po domače Remarjev Andrej) je bil rojen 7. decembra 1894. Zaradi izdajstva je padel 19. septembra 1941 za Mejo planino pod Klekom. Čeprav je stanoval v Podhomu (Graben št. 70), je pripadal Jesenicam. Ne le kot fotoamater, vedno z rdečo ruto okoli vratu, ampak kot delavec takratne Kranjske industrijske družbe. Življenje Andreja Prešerna je bilo življenje proletarca, polno težav, brezposelnosti, zaporov in na koncu še internacija v stari Jugoslaviji. Kot rezervist je bil takoj po prvi svetovni vojni vpoklican k vojakom v Ljubljano. Vendar so ga kmalu zaprli. Zaprt je bil eno leto. Na Andreja je že takrat imela močan vpliv ideja oktobrske revolucije v Sovjetski zvezi. Konec leta 1920 se je zaposlil v KID na Blejski Dobravi. Mnogo je fotografiral in širil idejo o rdečem oktobru. Bil je aktivni član Svobode na Jesenicah in tajnik Svobode v Gorjah. Kmalu je postal član Rdeče pomoči. Leta 1936 je bil odpuščen iz dobavske tovarne elektrod. Tri leta je bil brezposeln. Da je lahko preživel družino, se je posvetil fotografiji in postal priznan fotograf. Leta 1941 je bil interniran v Ivanjico. Še prej, to je od leta 1939, je ponovno delal pri KID — v mehanični delavnici. Po okupaciji domovine je že 25. junija 1941 odšel v partizane.

V tem obdobju prejme predsednik Urbanc priznanje Foto-kino zveze Slovenije za dolgoletno uspešno predsednikovanje.

Slavko Smolej in magister Ivo Koželj s pomočjo Jaka Čopa opravijo ogromno delo na debatnih večerih o fotografski kritiki. Člani kluba nenehno napredujejo; tudi na razstavah je viden uspeh.

V tem obdobju se foto klub tesno poveže s šolami v občini in izven nje. Na osnovnih in strokovnih šolah delujejo mladi in starejši inštruktorji kluba: Izidor Trojar, Janez Znidar, Slavko Tarman, Tine Rant, Franc Črv, France Torkar, Jaka Čop in Matevž Mikelj. Navezan je tovariški odnos z OBOLT Jesenice

in ostalimi družbenimi organizacijami. Nimajo težav s pripravo tečajev, razstav in pripravljenostjo inštruktorjev za načrtno vzgojo. Vzorno je tudi sodelovanje z ostalimi klubi v državi in Foto zvezo Slovenije.

Odbora kluba so v obdobju 1948 do 1953 sestavljali: Tone Urbanc — predsednik, Slavko Smolej — podpredsednik, Tone Komljanec — tajnik, Anton Blažej in Franc Gorjanc — blagajnik, Matevž Mikelj — gospodar, Slavko Smolej in mag. Koželj — vodji fotografskih kritik, France Torkar — vodja tečajev, Adi Sörgo in Zdravko Kragl — člana nadzornega odbora. Na leto so imeli 12 sej, članov pa le 25.

Prva razstava del mladih fotografov v okviru mladinskega festivala

V organizaciji mestnega komiteja mladine Jesenice in foto kluba je bila pripravljena prva razstava del mladih fotografov in likovnih umetnikov. Razstava je bila vključena v prireditve mladinskega festivala. To je bila prva širša akcija mladinskega komiteja in foto kluba. Teh akcij pa je bilo v naslednjih desetletjih še mnogo. Na tej razstavi so se predstavili s svojimi deli mladinci — člani foto kluba Jesenice in foto kluba Javornik. Razstavljalo je 30 mladincev. Med njimi najdemo imena: Franc Avsenik, Hugo Azman, Marjan Beg, Marjan Bernot, Valentin Črv, Jakob Jeraša, Velimir Jovičič, Ivan Kanalec, Jakob Kleč, Andrej Malenšek, Franc Mestek, Edvard Mikelj, Aleš Nagode, Ignac Nagode, Andrej Noč, Marija Noč, Marija Peternel, Lojze Pirman, Igor Smolej, Marica Smolej, Darko Sotlar, Marija Svetina, Slavko Tarman, Zdenko Vesel in Marija Vilman. Tričlanska žirija je razsodila tako: Slavko Terman, 1. mesto — zlata medalja, Edvard Mikelj, 2. mesto — srebrna medalja, Igor Smolej, 3. mesto — bronasta medalja.

Ob dnevu republike leta 1952 so se na razstavi predstavili skupaj člani foto klubov Jesenice in Javornik.

Med člani — razstavljalci najdemo še uveljavljena imena: Jaka Čop, Anton Blažej, Franc Gorjanc, Franc Iskra, Franc Kreuzer, Jože Krčelj, Edvard Mikelj, Matevž Mikelj, Jože Narad, Marija Noč, Ivan Pauli, Jože Prešeren, Tine Rant, Slavko Smolej, Franc Torkar, Radko Torkar, Tone Urbanc, Drago Višnar in Luka Vujović.

Prvo mesto — zlata medalja Slavko Smolej, drugo mesto — srebrna medalja Jaka Čop, tretje mesto — bronasta medalja Matevž Mikelj.

V počastitev 10. obletnice ustanovitve OF so pripravili foto razstavo v mali dvorani Titovega doma. Razstava je bila odprta od 27. aprila do 3. maja 1951. Na njej so sodelovali: Avgust Balantič, Jaka Čop, Franc Iskra, Anton Komljanec, Zdravko Kragl, Matevž Mikelj, Slavko Smolej, Adi Sörgo, France Torkar, Lojze Tratnik, Slavko Tarman in Tone Urbanc.

Ob 20-letnici stavke na Jesenicah so pripravili razstavo fotografij iz klubske fototeke.

Ob 30-letnici obstoja foto kluba so pripravili jubilejno razstavo v Delavskem domu na Jesenicah od 26. novembra do 4. decembra 1955. Sodelovali so: Blažej, Čop, Gorjanc, Gregorčič, Jekler, Kocjančič, Kragl, Mikelj, Rant, Smolej, Sörgo, Tavčar, Torkar, Tarman in Urbanc. Kot navaja kronist Blažej, je prvo mesto zasadel Smolej, drugo mesto Čop in tretje mesto Mikelj. Razstava je bila dobro obiskana. Otvoritev so se udeležili vsi povabljeni predstavniki družbenopolitičnih organizacij in Železarne. Dotacijo so si prislužili z izdelavo 16 darilnih foto albumov za potrebe sindikata Železarne.

Na četrti medklubski razstavi umetniške fotografije v Celju leta 1957 je dosegel klub drugo mesto. Med posamezniki je bil tretji Slavko Smolej, diplomu pa je dobil Jaka Čop. V skupni barvnih fotografij je Smolej dosegel tretje mesto. Na razstavi so sodelovali še: Gorjanc, Kragl, Mikelj, Rant in Torkar.

Ime in priimek

Ulica

Pošta

USTREZNO OBKROŽI

— upokojenec Železarn
— zakonec pokojnega delavca Železarn (ime in priimek)
— delavec Železarn — vojak

Komisija za »Lepe rože in varstvo okolja« pri Turističnem društvu Ješenice je ugotovila, da so si v letu 1985 posebno prizadevali pri okrasitvi Hrušice z rožami in zelenjem naslednji prebivalci: Vika Ambrožič, Marija Arh, Ana Bele, Pepca Bizjak, Ana Bizjak, Martina Črtalič, Helenca Grazetič, Johanca Gričar, Marija Hrovatin, Ivana Jurjevič, Ivica Kaplan, Minka Kavalar, Vida Kavalar, Ivanka Kežar, Emilija Klinar, Greta Klinar, Reginca Klinar, Štefka Klinar, Pavla Kodre, Cvetka Koren, Kristina Kraševac, Danica Louše, Ivanka Lovrenčič, Zinka Milovašič, Pepca Ocepec, Branko Pagon, Marija Palčič, Marica Peternel, Jelena Pretnar, Slavko Prevodnik, Ignac Prezelj, Ferdo Prosnjak, Lojze Purkat, Tončka Posušen, Mihaela Podlesnik, Nežka Rabič, Majda Razinger, Marija Razinger, Ivanka Rebol, Pepca Robič, Božena Ronar, Sonja Smolej, Janez Šparar, Angela Tarman, Stane Tvrdi, Jože Zajc, Malka Zupanc, Milena Zupanc, Vivijana Zupanc in Marija Žagar.

B. B.

Daleč od doma, na modrem Jadranu, je nepričakovano nehalo biti srce našega najdražjega

Vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem, bivšim sodelavcem Almire, ZB Jesenice, ZTKO Jesenice, PD Jesenice, ŠD Jesenice in Sankaskemu klubu Jesenice se lepo za hvaljujemo za darovano cvetje in izrečeno sožalje. Hvala govornikom za tople tolažilne besede, pevcem za zapete žalostinke, pihalnemu orkestru in vsem, ki ste našega očeta spremili k njegovemu zadnjemu domu.

Ob smrti drage mame, stare mame, prababice in sestre

se iskreno zahvaljujemo vsem soro-
dnikom, prijateljem, sostanoval-
cem in znancem za darovano cvetje,
izrečena sožalja in spremstvo na
njeni zadnji poti. Posebno se zahva-
ljujemo sodelavkam Kašte 4 in DSS
Zdravstvenega doma, dr. Teranovi
za pomoč ter pevcem za zapete žalo-
stinke.

Vsi njeni

Ob boleči izgubi drage mame, stare mame, prababice, sestre, svakinje in tete

se iskreno zahvaljujemo vsem soro-
dnikom, prijateljem, znancem in
dobrim sosedom, ki so nam ob tež-
kih trenutkih priskočili na pomoč, z
nami sočustvovali, izrekli sožalje,
darovali vence in cvetje ter jo spre-
mili na zadnji poti.

Lepa hvala dr. Grošlju za zdravljenje na domu, sosedom s Hrušice in Lipc za denarno pomoč ter pevcem za zapete žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Vsi njeni

Ob nenadni smrti dragega sina,
moža, očeta, starega očeta in tasta

se iskreno zahvaljujemo vsem soro-
dnikom, sosedom, prijateljem in
nekdanjim sodelavcem, ki so nam iz-
rekli sožalje, darovali cvetje in ga
pospremili na zadnji poti.

Prav tako iskrena hvala govornikom za poslovilne besede, pevcem za zapete žalostinke in vsem, ki ste z nami sočustvovali v teh težkih trenutkih.

Vsi njegovi

Za pomoč pri gašenju požara v stanovanju se najlepše zahvaljujem sosedom, Gasilskemu društvu Mojstrana, Poklicni gasilski in reševalni službi Železarne Jesenice, gasilcem z Dovjega in vsem ostalim občanom, ki so pomagali.

Pavla Rabič

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Elektrode se iskreno zahvaljujem za obisk na domu in darilo ob mojem odhodu v pokoj. Sodelavkam želim v nadaljnjih letih še čimveč uspešnih in delovnih dni.

Hasiba Džamastagić

V soboto, 26. oktobra, bosta na Jesenicah od 7. do 18. ure odprti trgovini:
DELIKATESA, poslovalnica 7, Titova 7, in
DELIKATESA, Kašta 4 na Plavžu, Tavčarjeva 6.

V mesecu oktobru je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

Aktovka, Leonard, Pestator, SI, ani, Charles, ij, boa, taktika, tron, IP, Ava, iks, roke, čedra, Karl, Fran, Šentjerneji, ravs, Šmit, Tivat, okno, Ira, pečina, mlin, narval, ceh, mak, akant, Azi.

V razstavnem salonu DO-LIK Jesenice je od 26. oktobra do vključno 6. novembra odprta razstava slik, nastalih v letošnjih planinskih slikarskih kolonijah Vršič in Vrata. S svojimi slikami se predstavlja 23 slikarjev.

Salon je odprt vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

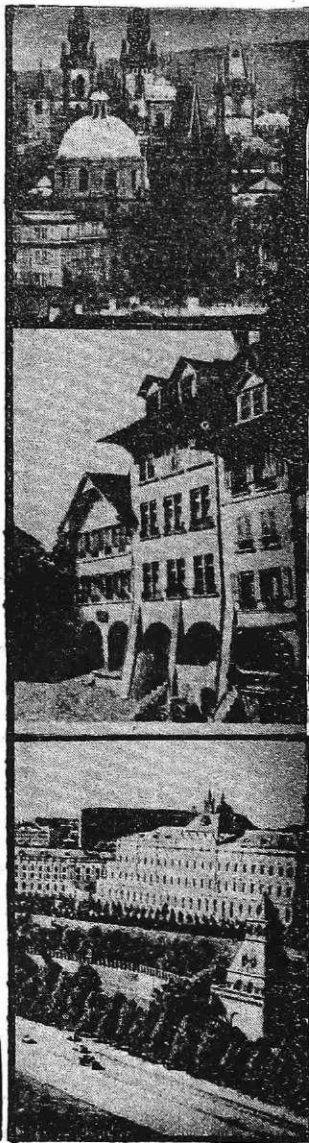
Obveščamo vas, da družbenopolitične organizacije krajevne skupnosti Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela organizirajo

v soboto, 26. oktobra, ob 19. uri v Domu upokojencev na Javorniku. Kratkemu kulturnemu programu bo sledilo tovariško srečanje s plesom.

Občinski odbor ZZB NOV Jesenice obvešča vse svoje člane in ostale občane, da bo komemorativna slovesnost ob dnevu mrtvih v četrtek, 31. oktobra, ob 16. uri v spominskem parku na Jesenicah.

Vabimo vse borce in občane, da se komemoracije udeležijo v čim večjem številu.

OO ZZB NOV JESENICE

[illegible]

HOKEJ NA LEDU

V soboto, 26. oktobra, ob 18. uri:

JESENICE : MEDVEŠČAK.

Vabljeni!

HOKEJ NA LEDU

PRVI PORAZ — NOBENA TRAGEDIJA

Hokejisti Jesenic niso več edino nepremagano moštvo v letošnjem XXXIX. prvenstvu Jugoslavije. Prejšnjo sredo so pred več kot 5000 gledalci povsem zaslužno izgubili dvoboj s Partizanom.

Gostje so se predstavili kot zelo trdo, hitro in uigrano moštvo, ki ve, kaj hoče. Beograščani imajo dobro obrambo, ki jo imenujejo »granitna«. Dva nekdanja čehoslovaska reprezentanta Bednaž in Kostka, jugoslovanska reprezentančna branilca Kavac in Vidmar in prvi vratar naše reprezentance Dominio Lomovšek bodo, kot kaže, odločilni še zas marsikatero zmago »črno-belih«, morda celo za naslov državnega prvaka. Letos so okrepili beograjske vrste tudi Blaž Lomovšek in Vidmar, Piperski, ki je prišel iz Crvene zvezde, in Američan ruskega rodu Mathechuk, ki ga na Jesenicah skoraj »nismo videli«.

Vse niti v igri »črno-belih« drži obramba, zato se ob njej ustavijo vsi poskusi naprotnika, takoj za tem pa omenjeni štirje branilci odvzete ploščice hitro in natančno pošiljajo v napad proti nasprotnikovim vratom.

Igra jesiške obrambe je bila nervozna in nezanesljiva. Če vratar Klemen Tičar ne bi branil, kot je, bi 21-kratni prvak doživeli še hušji poraz.

Prejšnjo sredo je v dvorani v Podmežakli najprej zmagal hokej in šele nato Partizan. Tekma je bila hitra, ostra, videli smo precej trdih in neizprosnihih a poštetih dvobojev. Sojenje je bilo solidno, obnašanje jesiškega občinstva pa športno. Tako je pokazalo, da zna kulturno prenesti tudi poraz svojih ljubljencev. To je še posebej pomembno, saj je v zadnjem času mnogo nešportnih izpadov v športnih arenah.

Omenili smo že nezanesljivo igro jesiške obrambe, vendar se tudi napadalci niso izkazali. Še največ je pokazala četrt, najmlajša napadalna trojka Tišler-Smolej-Razinger. Mladi fantje so veliko več drsali, se več borili, čeprav so telesno najbolj šibki. Imeli so tudi nekaj lepih priložnosti. Ostali so se obnašali, kot da bo zmaga prišla sama od sebe. Ne moremo reči, da se Jeseničani niso borili, da si niso želeli zmagati, da niso poskusili ukaniti dobrega nasprotnika, toda njihova igra je bila prejšnjo sredo daleč od tiste, ki smo je od njih vajeni in s katero bi lahko premagali dobrega nasprotnika.

Jeseniškimi hokejisti niso odgovarjali trda in ostra igra. Pozorni bralci Železarnja se bodo spomnili, da smo v predzadnji številki dali naslov hokejskemu prispevku trda igra. V njem smo govorili o tem, da bo prav tak način igre odločil v letošnjem prvenstvu. Nismo se ušli in Jeseničani se bodo morali sprijazniti s tem, da je sodoben način igranja hokeja tak. Danes v hokeju dobra tehnika brez ostrine ne pomeni veliko, kar se je izkazalo tudi v dvoboju s Partizanom.

Porazi so sestavni del športa, in če se poraženci iz njih kaj naučijo, so celo dobrodošli. Poraz Jesenic ni nobena tragedija. Tudi v lanskem prvenstvu so hokejisti Crvene zvezde na začetku premagovali Jesenice, vendar je na koncu 21. naslov le ostal na Jesenicah. Vendar je Partizan letos precej kvalitetnejše moštvo kot je bila lani Crvena zvezda.

Jeseniški hokejisti bodo morali zato bolj poudariti igro »na moža«, hitreje drsati in spremljati nasprotnika povsod tam, kjer je to mogoče. Trije najmlajši, Tišler-Smolej-Razinger, so dokazovali, da to ni tako težko.

Prvenstvo teče naprej, zato za obupanje in razočaranje ni časa. Treba je dvigniti čelo, razmisliti, kaj je bilo narobe in se pripraviti na naslednje dvoboje tako, da napak ne bo več. Prvenstvo bo dolgo in tudi Partizan, ki je v odlični formi, ne bo mogel takšne forme obdržati do konca. Morali bodo zaigrati bolje. Ob tem je pomembno še nekaj: realnost. V sedanjem trenutku, ko je državno prvenstvo najbolj zanimivo in najbolj negotovo, bi bilo pogubno živeti v oblakih in se sklicevati na vse mogoče objektivne in subjektivne okoliščine. Treba je priznati, da so naši proti Partizanu igrali slabo. S takšno igro bi najbrž izgubili tudi proti slabemu nasprotniku. Poti k uspehu ni brez treznosti, realnosti in občutka, kaj je bilo v igri prav in kaj ne. Zato je razveseljiva izjava trenerja jesiških hokejistov Romana Smoleja, ki smo jo po tekmi s Partizanom prebrali v ljubljanskem Dnevniku:

»Zasluzeno smo izgubili, ker smo igrali slabo, premehko in premalo drsali. Poraz ne jemljemo tragično, ker je to šele začetek prvenstva. Partizan ima resnično dobro moštvo, ki je zelo uigrano in igra disciplinirano predvsem v obrambi. »Črno-bele« bomo še premagali, le v naši igri bomo morali še marsikaj spremeniti.«

Nekdanji as jesiškega in jugoslovanskega hokeja, ki je tako uspešno vodil Jeseničane že v lanskem prvenstvu, se zaveda trenutnega položaja. Brez trohice opravičevanja, brez podcenjevanja nasprotnikov — takega ga poznamo že vrsto let. Zato prvi poraz jesiških hokejistov ne pomeni skoraj ničesar v tekmovalnem smislu, saj je prvenstvo šele na začetku. Poraz je opomin, ki ga moramo prav vsi upoštevati — igralci pa najbolj.

Dušan Dragojevič

Judo

PORAZ IN ZMAGA

V telovadnici TVD Partizan Jesenice je bilo v soboto, 19. oktobra, prvo kolo slovenske lige v judu. Nastopile so ekipe Drava (Ptuj), Rače in Jesenice.

V ekipi judo sekcije TVD Partizan Jesenice so v glavnem mlajši in starejši mladinci in njihov nastop v članski konkurenci se je končal z deljenim uspehom. V opravičilo naj napišemo, da je večina prvih nastopila v članski konkurenci in da so fantje pred prvim nastopom imeli veliko tremo, kar je še dodatno vplivalo na nekatere dvoboje, ki bi se v »normalnih« okoliščinah, to je brez treme in z izkušnjami s podobnih nastopov, končali drugače. Vsak začetek je težak in zato jesiški judoisti gledajo vedreje na nadaljevanje prvenstvenih nastopov. Možnosti za popravni izpit bo še veliko, prva že v Slovenj Gradcu 2. novembra.

Rezultati dvobojev na Jesenicah:

JESENICE : DRAVA 2:12 (5:57) — kat do 60 kg: Jesenice brez predstavnika, do 65 kg: Stražisar: Mernik 0:2 (0:10), do 71 kg: Vidic: Čuš 0:2 (0:10), do 78 kg: Hadžić A.: Lozinšek 0:2 (0:10), do 86 kg: Durmišević: Letonja 0:2 (0:10), do 95 kg: Čebulj: Murko 2:0 (5:0), nad 95 kg: Begović: Stebih 0:2 (0:10).

JESENICE : RAČE 8:6 (40:23) — do 60 kg: Jesenice brez predstavnika, do 65 kg: Stražisar: Kurnik 2:0 (10:0), do 71 kg: Benković: Koner 0:2 (0:10), do 78 kg: Hadžić A.: Koren 2:0 (10:0), do 86 kg: Dvoršak D.: Perković 2:0 (10:0), do 95 kg: Durmišević: Kirbiš 2:0 (10:0), nad 95 kg: Čebulj: Španinger 0:2 (0:3).

RAČE : DRAVA 2:12 (10:57).

Za začetek prvenstva smo v telovadnici TVD Partizan Jesenice gledali zanimive in borbene dvoboje in, kar je razveseljivo, vsa srečanja so minila brez poškodb. Oba sodnika, Domadenik (Mb) in Stražisar (Lj) sta imela vse niti dvobojev v svojih rokah in nista dopuščala pretirane grobosti.

Za konec pa še vesela novica, ki so se je najbolj razveselili jesiški judoisti. Kronično pomanjkanje denarja v športnih kolektivih je verjetno vsem znano, zato pa je razveseljivo, da je vedno več delovnih organizacij, ki prevzemajo pokroviteljstvo nad športnimi kolektivi. Eno takih je SLOVENIJASTE-TEHNIKA-STC, ki bo finančno podprlo delo judo sekcije TVD Partizan Jesenice. Seveda je sodelovanje odvisno od dela in uspehov jesiških judoistov. V dvajsetletni zgodovini so jesiški judoisti uspehe že dosegli (državni prvaki, reprezentantje SFRJ) in jih ob trdnem delu in ob pomoči delovnih kolektivov, kot je Slovenijaste-tehnika, še bodo.

-tok

LOKOSTRELCI VABIJO!

Lokostrelski klub Jesenice obvešča svoje članke in vse, ki jih zanima lokostrelski šport, da se prične redni zimski treningi v osnovni šoli Tone Čufar na Jesenicah 21. oktobra ob 17. uri.

Treningi bodo trikrat tedensko: ob ponedeljkih, sredah in petkih od 17. do 19. ure.

DELOVNA AKCIJA

Upravni odbor Teniškega kluba Jesenice vabi vse člane r a delovno akcijo, ki bo v četrtek, 24. oktobra, ob 15. uri na igriščih v Podmežakli.

Orodje, kramp, lopate, grablje prinesite s seboj! Udeležba se bo upoštevala pri plačilu uporabe igrišča v letu 1986. Če bo vreme slabo, bomo akcijo preložili na torek, 29. oktobra, ob 15. uri.

Vabljeni!

TK Jesenice

NAMIZNI TENIS: USPEŠEN ZAČETEK

Preteklo soboto so pričeli s tekmovalnim v namiznoteniskih republiških ligah. Letos je prvič uveden nov način tekmovalja po vezanem sistemu, ko mora vsaka ekipa odigrati v istem dnevu po dve tekmi.

Jeseniški igralci so startali s člansko ekipo v I. B republiški ligi-zahod, z ekipo članic pa v I. A ligi SRS. Članska ekipa v pomlajeni postavi: Babič-Ferbežar-Džukič-Pem je gostovala v Vrtojbi, kjer je premagala tamkajšnjo ekipo, okrepnjeno s »kupljenim« igralcem Poljakom, s 5:4. Naslednjo tekmo je odigrala še v Kobarižu in ga premagala z 8:1.

Ženska ekipa v postavi: Markež-Aupič-Smolej-Štrumbi je prav tako nastopila najprej v Vrtojbi ter jo premagala s 5:4, nato pa je gostovala še v Ljubljani, kjer je izgubila s 3:6.

Na Jesenicah in v Kranju sta bila regijska kvalifikacijska turnirja za pionirke in pionirje Gorenjske. Na Jesenicah je od 15 nastopajočih iz šestih klubov zmagala Tina Zupančič pred Mojco Smolej, Uršo Samar in Vanjo Klemenc, vse z Jesenic. V Kranju je med 30 nastopajočimi Matej Križnar osvojil drugo mesto, Grega Rožič je bil 3. do 4., Klemen Markež pa 5. do 8., vsi z Jesenic.

OBČINSKO PRVENSTVO V BALINANJU ZA LETO 1985

Občinsko prvenstvo v balinanju, ki ga že več let organizira ZTKO Jesenice v sodelovanju z BK Jesenice, je letos potekalo v soboto, 5. oktobra, na baliniščih Balinarskega kluba Jesenice v logu Ivana Krivca.

Na razpis se je prijavilo 11 ekip z Jesenic, Javornika, Koroške Bele in Zirovnice. Tekmovanje je vodil Stako Pulec, sodil pa je Viktor Eleršič. Tekmovanje se je pričelo ob 8. uri, končano pa je bilo ob 14.40. V finalu sta se za prvo in drugo mesto pomerili ekipa DU Jesenice: Rudi Pančur, Pavle Vudrič, Tone Mavrič, Vlado Čelik in Ciril Uršič in Kres s Koroške Bele: Rado Rožič, Marko Avenik, Marjan Mohorč in Janez Eržen. Po ogorčeni igri je zmagala ekipa Kres.

VRSTNI RED EKIP: 1. Kres — Koroška Bela, 2. DU Jesenice, 3. Cesta revolucije 8, 4. Samski dom Plavž, 5. Kozara KS Plavž, 6. Ključavničarstvo »Rekar«, 7. TVD Partizan Zirovnica, 8. DU Javornik — Koroška Bela, 9. DU Zirovnica, 10. TOZD Jeklovlek — Železarna Jesenice.

Vsem nastopajočim ekipam se najlepše zahvaljujemo za sodelovanje.

SP

-tok

IZ TOZD TRANSPORT

Da ima športna rekreacija v TOZD Transport veliko ljubiteljev, je pokazalo tudi interno prvenstvo v namiznem tenisu. To je bila že deseta, predzadnja panoga njihovega prvenstva.

V namiznem tenisu se je pomerilo enajst igralcev. Igrali pa so na dva dobljena seta. Rezultati: 1. Jože Šlibar (ml.), 2. Boris Drobnak, 3. Miloš Potočnik, 4. Brane Bakič, 5. Ivo Črv, 6. Jure Kalan, 7. Alojz Vavtar, 8. Jože Šlibar st., 9. Boris Zemva, 10. Miloš Kernc in 10. Boštjan Šoberl.

Tekmovanje so dobro izpeljali člani Namiznoteniskega kluba Jesenice, za kar se jim športniki TOZD Transport zahvaljujejo.

Zadnja panoga tekmovalja je streljanje z zračno puško. Tekmovanje je bilo v torek.

Anton Vrečko

Zoran Rozman

ZA BOLJŠE RAZUMEVANJE

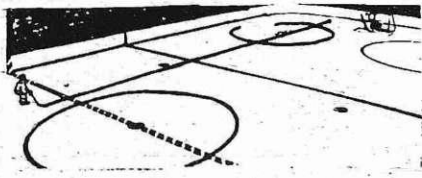
PREPOVEDAN DOLGI STREL

Prepovedan dolgi strel se dosodi, če je ploščico katerikoli igralec podal pred rdečo srednjo črto in le-ta, brez da bi se je dotaknil kdorkoli od igralcev, preide gol črto, razen v primerih:

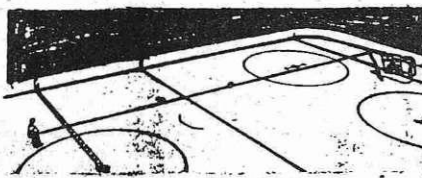
- če se je pred obrambnim igralcem za gol linije dotakne igralec moštva, ki napada,
- če gre ploščica skozi vratarjev prostor,
- če se je izza gol linije dotakne vratar,
- če igralec moštva, ki se brani, pasivno drsa za ploščico,
- če se ploščice, ki prehaja gol linijo in je v dosegu, obrambni igralec noče dotakniti,
- če je moštvo, ki izvede prepovedan dolgi strel, v času, ko ploščica že preide gol linijo, številčno slabše.

Ostali primeri, ko se dosodi, oziroma ne dosodi prepovedan dolgi strel, so naslednji:

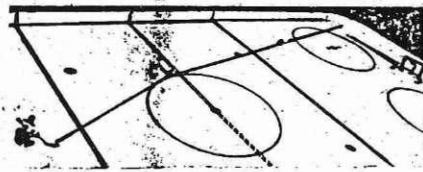
PRIMERI KO SE DOSODI ICING — PREPOVEDAN DOLGI STREL

Ploščica, oddana pred rdečo črto in preide gol linijo

Ploščica šele po prepovedanem dolgem streli preide vratarjev prostor

Ploščice, ki je podana, se igralec istega moštva dotakne že pred rdečo linijo

Ploščica preide nad vratarjevem prostorom gol linijo

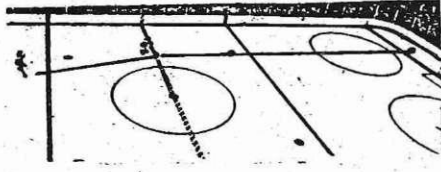
PRIMERI KO SE DOLGI STREL NE DOSODI

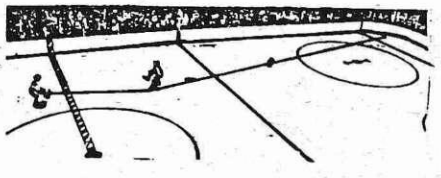
Ploščica je oddana prek gol linije za rdečo črto (pomemben položaj ploščice)

Ploščica preide vratarjev prostor pred prehodom gol linije

Podano ploščico igralec odda naprej šele za rdečo linijo

Ploščice se v nevtralni tretjini dotakne katerikoli igralec

KAZNI

Skoraj pri vseh dosojenih kaznih je odločujoča sodniška odločitev — kriterij (namen oziroma velikost prekrška), so pa tudi določila, ki so predpisana s pravili igre hokeja na ledu in povzeta po LIMG pravilih. Glavni sodnik dosoja naslednje:

SODNIŠKI ZNAKI

Nepravilen napad s telesom

Pretirana grobost

Udarec s komolcem

Vlečenje — zadrževanje

Oviranje

Disciplinska kazen

Udarjanje ob ograjo

Visoke palice